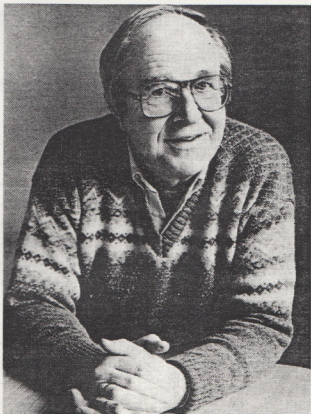

PERSFOCUS

TWEEDE JAARGANG NUMMER 7 — JULI 1986

Dr. Alje Klamer

In dit nummer:

Afscheid van Alje Klamer	pag. 2
Identificatieplicht dreigt	pag. 4
Ethisch reveil in Amerika	pag. 10
Strafrechtsstaat	pag. 17
Tuig poetst imago op	pag. 20
Ontucht van de maand	pag. 23
Aktueel	pag. 24
Achtergrond	pag. 28

Radiopastor Klammer overleden

Van 1948 tot 1986 was Radiopastor Alje Klammer de stem van de christelijke radio in Nederland. Hij was de eerste die de christelijke radio in Nederland op de kaart zette. Hij was de eerste die de christelijke radio in Nederland op de kaart zette. Hij was de eerste die de christelijke radio in Nederland op de kaart zette.

De overleden Radiopastor Alje Klammer was de eerste die de christelijke radio in Nederland op de kaart zette. Hij was de eerste die de christelijke radio in Nederland op de kaart zette. Hij was de eerste die de christelijke radio in Nederland op de kaart zette.

PERSFOCUS, tweede jaargang nummer 7, juli 1986

Radiopastor Alje Klammer maakt Knipsels uit: spreekbaar

- Tr - Trouw
- Par - Het Parool
- Vk - De Volkskrant
- HN - Hervormd Nederland
- NRC - NRC Handelsblad
- Tel - De Telegraaf
- VN - Vrij Nederland
- IHT - International Herald Tribune
- NS - The New Statesman
- NZZ - Neue Zürcher Zeitung
- DS - Der Spiegel
- Nw - Newsweek
- T - Time
- HVV - Het Vrije Volk
- AD - Algemeen Dagblad
- Vw - Voorwaarts (P.v.d.A.)
- HP - Haagse Post
- EM - Elseviers Magazine

ALJE KLAMMER

De overleden Radiopastor Alje Klammer was de eerste die de christelijke radio in Nederland op de kaart zette. Hij was de eerste die de christelijke radio in Nederland op de kaart zette. Hij was de eerste die de christelijke radio in Nederland op de kaart zette.

De overleden Radiopastor Alje Klammer was de eerste die de christelijke radio in Nederland op de kaart zette. Hij was de eerste die de christelijke radio in Nederland op de kaart zette. Hij was de eerste die de christelijke radio in Nederland op de kaart zette.

Abonnementen op Persfocus kosten f 55,- per jaar, losse nummers f 6,50
Giro: 5459646 van de Vereniging Martijn, postbus 5478, 1007 AL Amsterdam

AFSCHEID VAN ALJE KLAMER

Radiopastor Klammer overleden

(Van onze RTV-redactie) **7-2**
AMSTERDAM - In de nacht van maandag op dinsdag is in Hilversum IKON-omroepster de Alje Klammer (83 overleden). Klammer was de eerste pastor die, 27 jaar geleden, werd belast met de nazorg van radio- en televisieprogramma's. Hij was onder meer de initiator van verscheidene patiëntenbelangenverenigingen.

Klammer werd in 1928 in de stad Groningen geboren. Na zijn studie theologie werd hij predikant. In 1960 werd hij benoemd tot radio-pastor van de IKON, de voorganger van de IKON. In korte tijd bouwde hij een

groot aantal contacten op, verspreid door het hele land.

Hij behoorde tot de eersten in Nederland die homoseksualiteit bespreekbaar trachtten te maken binnen de kerken. Ook andere zaken die vaak vergeten dreigden te worden, zoals echtscheidingen, problemen, de nood van ex-psychiatrische patiënten en het isolement van kinderen van ex-NB'ers lieden hem sterk bezig.

Zijn werk werd ook buiten de kring van kerken en omroep gewaardeerd. Zo verspreide hij de laatste jaren een deel van een rubriek in het weekblad *Margriet*, waarin wordt ingegaan op problemen van lesers.

Radiopastor Alje Klammer maakte taboe bespreekbaar

Van onze verslaggever **7-2**

HILVERSUM - Na een korte ziekte is maandagnacht radiopastor Alje Klammer overleden. Hij is 63 jaar geworden. Klammer werd in 1959 als pastor benoemd met als taak de nazorg van radio en later televisieprogramma's te verzorgen. Hij was de eerste in de Nederlandse media die een dergelijke functie vervulde. Klammer was gehuwd en had vier kinderen.

Via de radio en later de televisie kwam hij met duizenden mensen in aanraking die bij hun kerkgenootschap, of daarbuiten, geen gebaar vonden. Hij behoorde tot de eersten die in kerkele Nederland homoseksualiteit bespreekbaar maakte.

Klammer was de zoon van een Groningse kruidenier. Hij ging naar het Christelijk Gymnasium, vervolgens studeerde hij theologie. Van 1949 tot 1953 was hij hervormd predikant in de Groningse gemeente Westerlân. Hij volgde daarna de vader van Freek de Jonge op. Klammer maakte in 1955 de overstap naar de IKON, toenend nog IKOR genaamd. Interkerkelijk Overleg Radio), waarin hij door de vrijheid kreeg te zeggen wat hij wilde.

"Ik wilde er niet te stijlen tegenover de kerken of te knikken naar de subadienormen van de overheid. Het radiopastoraat wordt betaald door men-

sen die willen dat het er is", zei Klammer in een interview in de Volkskrant twee jaar geleden.

Iedere eerste zondag van de maand sprak Klammer in het programma "Mensen". Na afloop stond hij uren achterom luisteraars thuis te woord. Klammer door honderden vrijwilligers bij zijn werk onderdrukt. Het radiopastoraat kreeg per dag zo'n vijftig reacties in de vorm van brieven, brieven en telefoontjes.

Behalve over homoseksualiteit sprak Klammer in het openbaar over pedofilie, incest en het isolement van kinderen van oud-NB'ers. Klammer schreef over deze onderwerpen in een aantal bladen, waaronder "Margriet". In dat weekblad verzorgde hij een deel van de adviesrubriek voor lesers.

In hetzelfde interview wies Klammer erop dat goddeloos volgens hem het laatste alibi was. "Praten over goddient is gevaarlijk. Je kunt beter een pittig seksueel onderwerp bij de kop nemen dan een bijbeltekst of zo. Alleen als je het wat oosters opdoft, met mytiek enzo, dan kant 't nog wel."

Doodlopende straat

Klammer bevestigde het dat de radiodienst alleen op Radio 5 te horen zijn. Hij had de indruk van een omroepster naar een doodlopende straat te worden gestuurd en was bang de voorliggende luisteraars ("dat waren vaak de aardigste ontmoetingen") te verliezen.

DS ALJE KLAMER

Het voordeel van radio is dat het luisteraar daarnaar niet belemmerd werd door sociale controle of bindende klus.

Klammer ronde zich altijd bereid naar andere mensen te luisteren omdat hij zijn eigen vooroordelen wist te overtuigen. Met de jaren werd hij cynischer en kenmerkende zijn optreden schied door veel zelfkritiek. Hij bleef wijzen op de behoefte van veel mensen aan geboortigheid en persoonlijke aandacht. Hij noemde het opvallend en ert dat veel mensen in sommige worden begraven, ondanks een grote kring van contacten. "dominee- en priesterschap zijn in veel kringen bedrukt geworden". Tot het laatste was zijn woning in Hilversum een vertrouwde adres voor hem, dat om wat voor reden dan ook, een anonieme plek zochten om over hun problemen te praten. HENK MULLER

Alje Klammer en zijn raar en heerlijk werk

7-2
 voor M. Bierschker

De late televisie-uitzending over kindermishandeling was afgelopen. Iedereal in het IKON-huis londe licht, bij ieder eenstel zat iemand te lachen.

Hij verwijf Dore dinst het nummer noemde dat men kon belien tegen het overal te rinken. Samen vijf minuten waren alle vrijwilligers diep in gesprek met mensen in een kerkruimte, met een enkele sleutelmist daartussen.

De Alje Klammer lachte mij vergemogen tot, als in de controloorkamer. Na het oplopen van een rukstap, als systeem go. Zo'n uitsluitende betekenis waken erker activiteit voor het omroepsterpaars van de IKON. Het is voor programma'smakers tijd leerzaam om daar bij te zijn. Je hoort eens wat je schrijft.

Goednieuw ambt

Het IKOR was eind jaren vijftig

tot de conclusie gekomen dat juist een kerkenlike omroep behoefte had aan een kerkenlike verkoper. Het was al de gewoonte om na radiokerkdiensten de betreffende predikanten te laten reageren op vragen naar aanleiding van de diensten. Maar daar waren noodzaken bij de predikanten, geboden aan een bepaalde gemeente, met de beste wil van de wereld niet aan kon denken. Zo kwam het tot het radiopastoraat, waarvoor de toen 36-jarige Klammer werd aangesteld. Hij groeide snel in dit goednieuwe ambt dat je slechts al doende leert.

Alje Klammer bouwde een landelijke netwerk op van vertrouwensmannen die hij erop uit kon sturen, van jongeren tot gepensioneerden. In zijn kaartenbak zou veldre alle nuttige hulpdiensten voor alle mogelijk situaties bevinden. En daar-van zijn er sinds 1950 in Nederland heel wat bij gekomen, door initiatieven van Klammer.

Een nauwelijks van te voren overtuende mogelijkheid van

omroepsterpaars was dat het problemen voorgevoeld zou krijgen. Het was de totaal onverwachte in de directe familie taak waren. Mensen die er mee zaten, moesten nu een mogelijkheid vinden om zich uit te spreken. De oplichting die dit gaf was soms al de helft van de oplossing.

Wat dat betreft bleef het IKOR met Alje Klammer precies de goede man te hebben: zaken waar men in die tijd nog slechts achter de hand over fluisterde werden nu openbaar en werden in de orde gesteld. Klammer en zijn mensen wierpen zich nooit op al denkbare dingen, maar konden wel zo luisteren en vragen stellen dat het problemen en conflicten verhelderde.

Jsbieren

Je vraagt je wel eens af wat je nu eigenlijk allemaal precies gedaan hebt, en mij nu op één van de laatste dagen van zijn leven, juist naar werk was het eigenlijk. Maar heerlijk, dat wel.

Het omroepsterpaars had voor

hem ook een wisewerking. Door zijn vele gesprekken kreeg hij ook stof om te publiceren in het huisorgaan "Mensen" van het omroepsterpaars, in "Open Deur" en in het weekblad "Margriet". Deze publicaties leidden dan veelal tot nieuwe contacten.

Lang vergaderen over structuren aan alje niet, dan ging hij al gauw lopen jaseren. Hij kon ook voor de publiek aan vragen van luisteraars niet serieus werden genomen. De maats bestond voor hem niet onder meer in er een. Wat dat betreft was hij een beetje om aller geweten.

Oude omroepster die zo velen in genootschappen heeft vergesd kwam er door een verduidelijking tussen tussen al in terecht. Hij weigerde iedere levensverlofende ingreep en is niet een talme moed dat over hem kwam al te gaan regelen. De Interkerkelijke Omroep Nederland heeft een zwaar verlies geleden.

Henk Bierschker, oud-redacteur van Trouw, werkt bij de IKON.

Met grote verslagende namen wij kennis van het overlijden van

ds Alje Klammer

Het ontstaan en de uitbouw van onze kringen is zonder zijn inzet, vindingrijkheid en trouwe begeleiding ondenkbaar. We hebben zeer veel aan hem te danken en zullen hem erg missen.

Stichting "De Kringen"
 Landelijk verband van kringen voor homoseksuele mannen en vrouwen
 Herman Hardeman, voorzitter
 Frans van Camp, secretaris

Wij zijn verbijsterd door het bericht dat

ds Alje Klammer

er niet meer is. Vanuit zijn evangelische inspiratie kwam hij voor mensen op en was hem nabij. Wij zullen daarmee doorgaan.

Werkgroep Huwelijk, Homofilie en Gevoelen, uitgaande van het radiopastoraat en het Algemeen Diaconaal Bureau van de Gereformeerde Kerk

1 juli 1986

Ontzet en ontroerd nemen wij afscheid van

ds. Alje Klammer

Zijn inzet en betrokkenheid bij het emancipatie-streven van homoseksuele vrouwen en mannen waren van onschatbare waarde. Met hem verliezen wij een "mens" in de meest ware zin van het woord.

Wij zijn hem dankbaar voor alles wat hij heeft gedaan en wat wij aan hem moeten hebben.

Het Landelijk Bestuur van de N.V.H. COC

Met ontroering namen wij kennis van het overlijden van

ds. Alje Klammer

predikant van de Nederlandse Hervormde Kerk. We zijn dankbaar voor de humane pastorale zorg die hij zogens zovelen heeft betoond. Zijn baanbrekend werk in het bespreekbaar maken van homoseksualiteit binnen kerkelijke kring en zijn voortdurende inzet voor de emancipatie van lesbische vrouwen en homoseksuele mannen binnen kerk en samenleving zullen wij niet vergeten.

Centrale Pastorale Werkgroep Homofilie

COC Werkgroep Geloof en

Levensbeschouwing Friesland

Landelijke Werkgroep Geloof en

Levensbeschouwing van de Nederlandse

Vereniging tot Integratie van

Homoseksualiteit - COC

PSVG

Regionale Werkgroep Homoseksualiteit,

Geloof en Levensbeschouwing

Amsterdam.

Stichting "De Kringen" Landelijk verband

van kringen voor Homoseksuele mannen

en vrouwen

Werkgroep Homofilie en Christelijk

Gevoelen Rotterdam

Werkgroep Homoseksualiteit in

Christelijke Gereformeerde en Nederland

Gereformeerde Kring

Werkgroep Kerk en Homoseksualiteit Den

Haag

Verkerkverband van Homofilie Theologen

Verkerkverband van Katholieke

Homospaters

Verslagende vervult ons bij het overlijden van

ds Alje Klammer

Hij was veel van onze homoseksuele kinderen tot grote steun bij het vinden van wegen naar ont-plooiing.

Voor ons, ouders, was hij de krachtige bondge-

voet en in het werkblad "Margriet".

Wij zijn hem veel dank verschuldigd.

Namens S.L.O.W. Ouders van

Homoseksuele kinderen:

Freek Riebergen - Emmen

Identificatieplicht duikt op in 141 regeerakkoord

Van onze verslaggever
DEN HAAG — Iedereen wordt verplicht een paspoort, rijbewijs of een ander geldig identiteitsbewijs bij zich te dragen en dat op verzoek te tonen. De invoering van deze identificatieplicht komt voor in het concept-regeerakkoord van informateur De Koning, hoewel deze in de verkiezingsprogramma's van CDA en VVD ontbreekt.

Een dergelijke identificatieplicht wordt door de onderstaande partijen van CDA en VVD in de informatieve brochure als een nuttig instrument bij de bestrijding van fraude, zoals het zwartrijden in het openbaar vervoer.

In het concept-verkiezingsprogramma van het CDA werd enkele jaren geleden de identificatieplicht (in een concepttekst werd het persoonsbewijs genoemd) voorgesteld. Na een tijd van stilte werd dat geschrapt. De VVD, wijzer geworden door de ervaringen van het CDA, onthield zich van een soortgelijk pleidooi. In het concept-verkiezingsprogramma van het CDA was het voorstel eertijds opgenomen in het hoofdstuk Justitie en criminaliteitsbestrijding.

De Koning hield zich maandag bij de presentatie van het concept-regeerakkoord van de domme toon gevraagd werd op wien voorstel de identificatieplicht in het concept-regeerakkoord is opgenomen. „Ik weet het niet meer“, was zijn antwoord.

rel Onzin?

Het CDA-kamerlid Guulthiën van Wezel vindt de link op de voorgenomen legitimatieplicht geïntegreerd van „koudwaares“.

De plicht tot identificatie is volgens hem noodzakelijk om de politie haar werk goed te laten doen. Hij zei dat zijn dragen en eventueel tonen van een viskaart is al voldoende, zo heeft hij verklaard.

De heer Guulthiën van Wezel staat bekend als een bekwaam kamerlid.

Nu slaat hij de plank echter volledig mis.

De tegenstand tegen de legitimatieplicht steelt op diepliggende onbegrip van de Nederlandse bevolking zodra het gaat om een beperking van de individuele vrijheid en een aantasting van de persoonlijke levenssfeer. Door te spreken over „koudwaares“ doet de heer Guulthiën van Wezel onrecht aan die in onze vrije samenleving gewortelde gevoelens.

Met zijn opmerking over de viskaart wil het kamerlid kennelijk aangeven, dat het alleen maar om een klein meevalt als het om een verplicht tonen van een identificatiebewijs zou komen.

Echter: slechts ongeveer 750.000 mensen bezitten een viskaart. Een zeer klein deel van de burgers zou zich dus met dit document kunnen laten identificeren. En dan zouden zij dat ook nog op zak moeten dragen als zij er niet met de hengel op uitgaan. Wat een onzin!

CDA en VVD willen identificatieplicht

DEN HAAG, 1 juli — Het nieuwe kabinet moet van CDA en VVD een „algemene identificatieplicht“ afkondigen. Een apart persoonsbewijs, zoals dat bijvoorbeeld in de Bondsrepubliek van België bestaat, zal niet worden ingevoerd.

Volgens het concept-regeerakkoord van CDA en VVD zijn de bestaande documenten (paspoort, rijbewijs, PTT-identiteitsbewijs) voldoende. CDA en VVD geloven dat de invoering van deze plicht een adequaat middel is voor de „krachtige fraudebestrijding“ die de komende vier jaar voor ogen hebben. In dat kader willen ze ook het sociaal-fiscaal (loft) nummer invoeren ter verbetering van de controle van belastingomslagen en misbruik van sociale voorzieningen.

Over de eventuele sancties tegen mensen die niet kunnen of willen voldoen aan deze identificatieplicht rept het regeerakkoord niet. Na is een Nederlander niet verplicht zich te identificeren. Het hebben van een paspoort is geen verplichting. Een politiemann kan iemand op straat wel staande houden om hem of haar zijn naam te vragen, maar de betrouwen is niet gelovingen te antwoorden. Bij verdrinking van een strafbaar feit kan hij of zij zes uur worden opgesloten op het politiebureau. Als het aan CDA en VVD ligt, zal een weigerende burger straks wel bestraft kunnen worden. Een burger kan een legitimatiebewijs omdat ze zich feitelijk op talloze plaatsen al moeten identificeren.

Toenemend verzet tegen algemene legitimatieplicht

Van een onzer verslaggevers
BENTHUIZEN, AMSTERDAM — De in het ontwerp-regeerakkoord beoogde invoering van een algemene legitimatieplicht stuut op toenemend verzet.

De Stichting Waakzaamheid persoonsregistratie heeft gisteren in een vergadering de Tweede Kamer opgevoerd dat onderdeel van het regeerakkoord te verwerpen. Indien de Kamer toch akkoord gaat met invoering van legitimatieplicht, zal de stichting een actie tot burgerlijke ongehoorzaamheid beginnen. Voorzitter Jan Huisman gaf als voorbeeld van een actiemodel de versiering paspoort of rijbewijs te tonen.

Voorzitter A. Verbeke van de commissie bevolkingsaangelegenheden van de Vereniging van Nederlandse gemeenten (VNG) toonde zich gisteren bezorgd voor een sluipende invoering van een centrale persoonsadministratie. Verbeke, burgemeester van Benthuisen, reageerde op persoonlijke titel, maar zei dat een eventuele legitimatieplicht binnen de VNG zeker aan de orde zal komen. Hij vreest dat in 1984 door de re-

gering algemeen centrale persoonsadministratie van de achterdoer van legitimatieplicht loch wordt ingevoerd.

„Bij het voorstel in het regeerakkoord behoort de invoering van een not-nummer (sociaal en fiscaal nummer) waardoor de legitimatieplicht toegankelijk is tot de sociale en fiscale gegevens van de betrokkene. Als die gegevens worden gekoppeld aan de justitie gegevens van elk individu en aan paspoort of rijbewijs, hebben we precies de centrale persoonsadministratie. Ik zie het al voor me met een paspoortkaart die informatie heeft over alle persoonlijke gegevens van elk individu, die zijn opgenomen in een centrale computer.“

Politie verwerpt legitimatieplicht

UTRECHT (ANP) — De beide grote politiebureaus in Nederland zijn om principiële redenen tegen de invoering van een legitimatieplicht. De bij het CNV aangesloten, Algemene Christelijke Politiebond (ACP) en de bij de FNV aangesloten Nederlandse Politiebond (NFPB) vinden de verplichte legitimatie, zoals die wordt voorgesteld in het concept-regeerakkoord van het nieuwe kabinet, een ongewenste beperking van de vrijheid van de burger. De bonden vinden dat de huidige opsporingsbevoegdheden van de politie voldoende zijn.

Afcar komt volgens NFPB en ACP bij het vast meten van een verplichting om alleen een identificatiebewijs bij zich te hebben en rare smaak in de mond krijgen, gezien de associatie met de oorlogstijd.

Overval VRC 5

ONDER HET HOOFDJE „fraudebestrijding“ wil het ontwerp-regeerakkoord voor het kabinet-Lubbers II „een algemene identificatieplicht“ invoeren. Niemand zal de toekomstige coalitiepartners het recht betwisten in een regeerakkoord te regelen wat zij dienstig achten. Maar in dit geval is zo'n voorafsprake toch misplaatst.

Hij is om te beginnen in strijd met het beleiden beleid van het huidige kabinet-Lubbers. Namens dit kabinet verklaarde minister Kortals Altes van justitie nog op 23 april 1985 in de Tweede Kamer naar aanleiding van verontwaardigde uitlatingen van zijn kant in een tv-programma: „Het is dus niet zo — dat is ook nooit gezegd — dat de regering invoering van een algemene legitimatieplicht zou overwegen“.

Het kabinet verklaarde zich bij monde van Kortals Altes wel bereid „een aanzet tot een discussie“ te geven door het zenden van een brief aan de Kamer (en de bewindsman wilde daarvoor ook wel een argument aanrekenen: de afschaffing van grenscontroles binnen de EG) maar dan toch alleen als de Kamer daarom zou vragen.

Dat is niet gebeurd. Ook de verkiezingsprogramma's van zowel CDA als VVD zwijgen op dit punt. Het kieserschrift kon dus niet weten dat een stem voor Lubbers II tegen de belafte van vorig jaar toch een stem voor de legitimatieplicht betekende. Sterker nog, juist de partij van Lubbers had weliswaar een voorstel van die strekking opgenomen in het concept-verkiezingsprogramma maar liet dit na de nodige commutatie vallen.

MET EEN QUASI-OVERVAL per regeerakkoord bezijden de voorstanders van een algemene identificatieplicht zichzelf geen goede dienst. Het gaat hier om een zeer gevoelig onderwerp dat letterlijk alle Nederlanders aangaat. Zo al nadere regeling van identificatieverplichtingen op zijn plaats is dan kan deze het niet stellen zonder een breed draagvlak en een zeer zorgvuldige afweging.

De voorstellen tot dusver hebben daartoe niet bijgedragen. Niet de minste reden natigheid te voelen is dat de algemene legitimatieplicht met de meest ongelijke argumenten wordt gepropageerd. Zo zou hij niets te maken hebben met een „persoonsbewijs“. Dat heeft hij formeel in Frankrijk ook niet (daar is men slechts gehouden zijn identiteit „met ieder middel“ te bewijzen) maar daar wordt nu wel hard gewerkt aan een machineleerbare ID-kaart, net zoals in de Bondsrepubliek.

HET IDENTITEITSBEWIJS volgs als een schaduw de legitimatieplicht, zoals een hele serie computercontroles het onontkoombaar perspectief daarvan vormt. Wie dit ervaringsfeit buiten discussie wil houden, verkoopt de burger knollen voor citroenen. Van fundamentele onwil om de burger serieus te nemen getuigde ook de suggestie van minister Kortals Altes vorig jaar om mensen boven de vijftig vijf te stellen van een legitimatieplicht, wegens mogelijk rare oorlogsterminingen.

De noodzaak van het invoeren van zo'n algemene plicht, verbleekt trouwens in het licht van de voortdurende uitbreiding van controlebevoegdheden gepaard aan een sluipende uitholling van de burgerrechten. De jongste bijdrage, ook van het kabinet-Lubbers, geeft legioenen opsporingsambtenaren zelfs het recht naar „wapens“ te snuffelen in handtassen van willekeurige voorbijgangers.

HET IS EEN GRONDRECHT van de verdachte in een strafzaak te zwijgen — tot zelfs voor de rechter toe. Een algemene legitimatieplicht maakt elke burger verdacht — al was het alleen maar omdat hij een legitimatiebewijs vergeten kan hebben — en zonder recht. De bijbehorende algemene politiecontroles beloven voornamelijk onnodige ergernis voor kinderen zonder pasje, een late wandelaar of een eerzame jogger, die afhankelijk worden gemaakt van de goedgunstigheid van de eerste de besta surveillant die hun naar kruist.

„De politie kan naar ons voordeel erg weinig doen wanneer zij niet met de burger kan samenwerken“, zei het VVD-kamerlid Dijkstal in het debat over de politiebegroting 1985. Deze overweging alleen al vormt voldoende reden een dikke streep te halen door dit onzalige, ondoorzichte en onprettige paragraafje in het ontwerp-regeerakkoord.

Diep verward in het weer van het Nederlandse volk is de vrijheidsrecht. De Tachtigjarige Oorlog en de jaren '40-45 zijn daarvan een bloedig getuigenis.

Maar toch...
Begin 1985 bracht onze thans demissionaire liberale minister van Justitie de 'legitimatieplicht' ter sprake en meed daarmee een gevoelige materie.
Op prompte daarin in de volke-vertegenwoordiging gestelde vragen - of de regering wel bezocht welke emoties - de weerstanden de invoering van zo'n legitimatieplicht zo oproepen - antwoorde de minister deinst, dat zo'n legitimatieplicht geen voorwerp van overweging vormde van de regering.

Onzalig

Nu, een jaar later, blijkt die onzalige gedachte toch wortel te hebben geschoten. In het in de maak zijnde regeringskabinet komt immers een passage voor over... de legitimatieplicht.

En ieder, zeker bij die dat nog aan den lijve heeft onderhouden, vertint zich de veelgatte 'Ausweis'. In die tijd werd door de nazibestuur als grond voor de invoering van een identificatiesysteem de staatveiligheid aangegeven. Een even discutabele reden als die welke thans in bepaalde kringen daarvoor wordt aangevoerd, namelijk de criminaliteitsbestrijding.

Velen, onder wie mr. J.R. Bied (Nederlands Juristen Bied 25-5-85) stellen, is zo'n systeem met rationele criminele politiek in ieder geval niets van doen heeft. Ik kan dat standpunt niet wel volgen. Men mag wel aannemen, dat er een aantal beden is, dat, als dat door de oprichting van een nieuw wordt gevraagd, weigert zijn personalia op te geven. Zoals gebeurt bijvoorbeeld in de tram. En ook de verkeringen weet men dat er geen verplichting bestaat zijn naam etcetera te noemen.

Det zal bestien niet anders worden als er een legitimatieplicht zo zijn afgeknogd. Ook anderen kunnen, dat zij het wellicht om principiële redenen, eenzelfde houding aannemen. Degenen, die zich wel bij de plicht zullen neerleggen, zijn in ieder geval niet degenen die de voorstanders op het oog hebben.

Bezwaren

Afgezen van deze - en er zijn er meer - praktische tegenvervoegingen, zijn er ook nog een aantal ethische en juridische bezwaren tegen dit systeem zijn te voeren. Buiten het strafrecht en de periferie daarvan heeft niemand zich te mengen in wat de burger in zijn persoonlijke levenssfeer aan te spreken heeft. Niemand heeft er iets mee te maken, dat de heer X op het tijdschrift Lij der plaats X verheft.

Het moet niet kunnen, dat een opvoeringsambenaar op zijn door hem te bepalen plaats en tijd, iedere burger kan staande houden om hem naar zijn identiteit te vragen.

Men late de burger in rust zijn leven leiden.

Wat deze het minimum aan vrijheid, dat een ieder genud wordt.

En wie had het in de verkiezingstijd ook weer over inkriminatie van overheids-

door mr. M. Moshkower

bevoelen ten opzichte van de burger, en over diens recht op privacy?

Hoe liggen de zaken binnen de strafrechtelijke sfeer?

Aan de orde is dan een van de fundamentele beginselen van ons strafrechtstelsel, namelijk het beginsel dat niemand verplicht is aan zijn veroordeling mee te werken. Dit beginsel komt in ons positieve recht tot uitdrukking onder andere in artikel 28 van het Wetboek van Strafrecht, waarin is vervat het RECHT om niet te antwoorden. Ingevoerd op ons onderwerp: Het recht van een verdachte om niet te antwoorden op vragen naar zijn personalia.

Tegenstrijd

Invoering van een legitimatieplicht zou ook leiden tot een wettelijke verplichting. De burger - niet verbaas - zou zich WEL behoeven te legitimeren. De burger - wel verbaas - zou een misdrijf - een die verplichting NIET behoeven te accepteren.

Voorwaars een niet te accepteren consequentie. Bovendien de voorstanders van welke juridische waarboel - en, navent wel, jurisprudentie - invoering het gevolg zou hebben? En wat te denken van het levensgevoel risico van, nauwelijks te controleren, misbruik door al te ijverige functionarissen? Een veege tekens voor de zwakheid van een argumentatie vormt het standpunt van de twee grote politiebonden. Deze wijzen een algemene legitimatieplicht af. De huidige opvoeringsbevoegdheden van de politie zijn, aldus deze bonden, voldoende.

Er gaat zelfs nemmen op, waaronder ook die van uw columnist, die met verwijzing naar de onlangs veruimde Opluistering en de jurisprudentie betreffende de toelating van anonieme getuigen als enig bewijsmiddel stellen, dat de present van de rechtzekerheid reeds achter ons liggen.

Gemiddelde J.R. Bied konde in zijn artikel aan de macht de legitimatieplicht worden ingevoerd, hij zijn 'Ausweis' aan het voor te brengen.

Ik mag u niet aanraden hem daarin dan te volgen - een zo mij wil oprulling kunnen betreffen.

En dat is (artikel 131, Wetboek van Strafrecht) thans reeds strafbaar. Begrijpt u?

Uit een op initiatief van der konink gehouden NIPO-enquête blijkt dat meer onderdanen tegen dan voor de invoering van een legitimatieplicht zijn. Van der tegenstanders vindt ongeveer tachtig procent deze verplichting een aanraking van de persoonlijke levenssfeer.

Opvallend is dat de tegenstanders van de legitimatieplicht niet zozeer moeten worden gezocht onder de wat oudere Nederlanders, zoals in populieren Den Haag wel wordt gedacht, maar vooral onder de jongere burgers, van 18 tot 35 jaar.

In Den Haag doosde de bij de kabinetsovername betrokken politici in massen wel schichtig over de legitimatieplicht, onder de erkenning dat het hier om een gevoelige zaak gaat. In dit verband moet het wel bijzonder vreemd worden genoemd, dat de legitimatieplicht in het concept-regeringskabinet aangenomen is - ondanks een storm van protest - in de definitieve akkoord is blijven staan. Vreemd vooral, omdat de bij de formatie betrokken partijen, VVD en CDA in hun verkiezingsprogramma's de legitimatieplicht

niet hadden opgenomen en daovoor in de verkiezingsstrijd ook meer goed hebben beweerd.

Door achteraf na de verkiezingen toch deze plicht in een regeringskabinet neer te leggen is niet erg fatsoenlijk tegenover de kiezers.

Uit u nu gebodele opiniepeiling weten de twee partijen echter thans wel hoe de kiezers erover denken. En daaruur valt maar één conclusie te trekken: weg met die legitimatieplicht.

Identificatieplicht alleen ter bestrijding criminaliteit

Van onze verslaggever

DEN HAAG - De algemene identificatieplicht, die CDA en VVD in het regeringskabinet hadden afgesproken, staat op losse schroeven. Het kabinet wil alleen een eventuele identificatieplicht invoeren om zwartwerken aan te pakken en criminaliteit in bijvoorbeeld openbaar vervoer en voetbalstadions te bestrijden.

Ook in die situaties alleen verdachte groepen of iedereen naar een identificatiepas (paspoort, rijbewijs, visum) moet gevraagd, is nog onderwerp van kabinetsoverleg.

In de regeringsverklaring, op 30 juli, zal het kabinet met concrete plannen komen.

Deze toelichting gaf premier Lubbers maandag na afloop van de eerste vergadering.

dering van het nieuwe kabinet. Hij constateerde dat er misverstanden en interpretatieverschillen waren ontstaan over de manier in het kabinet de de recht van 'een algemene identificatieplicht'.

Het kabinet is het erover eens dat de identiteitscontrole moet plaatsvinden in het kader van de fraude- en criminaliteitsbestrijding, met betrekking tot illegale immigratie, maar ook aan de hand van het kabinet ook overleg voeren met werkgroepen en werkmilieus. Het kabinet is van mening dat de CAO's in de haven, die regels bezetten over arbeidsveiligheid en bestrijding van het zwartwerken (pages op het werk).

Het is niet de bedoeling dat het aantal overdrachten en andere strafbare handelingen waarbij een politie-agent naar een naam mag vragen wordt uitgebreid.

Identificatieplicht voor een aanslag op het rechtsbeginsel

Door onze redacteur

MR. F. KUTTENBROUWER

AMSTERDAM, 16 juli - De omsloten algemene legitimatieplicht voor elke burger zal slechts gelden in het kader van de fraudebestrijding en overnemen in geval van verdrinking van enig strafbaar feit. Met deze formule wil het nieuwe aangetreden kabinet-Lubbers de kleine storm die zich opstak na deze aanslag op de oud-Hollands vrijheid per regeringskabinet werd aangezegd.

Door kan niemand zich tegen zijn, zei minister Kortbals (Justitie) met name verholten troef bij de toeziening van de tweede nevensomgeving is te treffen. Dat was een wettelijke opmerking van een voorval, toespreekend van het kabinet. Dit is in de verdrinking van een strafbaar feit. Het kabinet wil de strafrechtelijke bulgij sinds jaar en dag te handhaven dat de verplichting van een verdachte zijn naam te noemen tegen een opvoeringsambenaar stringt is niet towel teer als geest van de wet.

Het was een van de eerste knopen die werd doorgemaakt nadat het wetboek in 1926 in werking trad. Dit gaf de opvoeringsambenaar de bevoegdheid een verdachte staande te houden 'om hem naar naam en adres te vragen. Maar de wet heeft het niet 'vragen' en niet 'vragen' en zelfs niet dat antwoord moet volgen, alleen het opgeven van een naam is strafbaar.

'Ongewijfeld kan dit het ondenkbaar bemoeit', zei de rechtbank in Rotterdam begin 1927 toen zij een niet weigerachtig verdrinking werd geconfronteerd door een van A. J. van der in de nachtelijke uren had geweigerd naar naam te noemen en een agent toen hij hem niet meer als verdachte van overdrinking van de Gemeentelijke verdrinking op de arrestatiepost. Toch

Nieuwsanalyse

ken de rechtbank alleen maar tot de conclusie komen dat een antwoord niet verplicht was.

De Hoge Raad was het hier mee eens en in die gebelieven, ook al protesteerde de inspecteur van politie te H.J.E. Beckman in 1933 in het tuchtrecht voor strafrecht dat het onbreken van een strafincasso een gevaar vormt voor de vervulling van de politietak.

Daar de rechtspraak tegen degenen politiek in niet is afgeweken van het recht van de verdachte zijn naam te vragen, maar het alleen iets over de letter maar het dragend gebied van het wetboek. Dit is in de verdrinking niet een voorwerp van onderzoek maar worden gezegd, zo de advocaat-generaal bij de Hoge Raad mr. Tak in de Rotterdamse zaak letterlijk opmerkte: 'Het conceptus de verdachte van de politie een verdrinking op zijn tegrecht te wijzen, niet geldt voor een enkel vraag naar personalia maar pas begint bij een enkel verhoor'.

Hetmaal onder sanctie is de politie vrouwen niet. Zij kan andere verdrinking voor verhoor (en het mag dan van fout) van de verdrinking) meenemen naar het bureau. Bij een overdrinking moet de verdachte nu iets aan het worden toegelaten, dit ernstiger delicten kan langere detentie volgen. In de jaren twintig was het kenmerk mogelijk te zijn de naam van de weigerachtig huisvrouw te komen, maar in 1927 deed zich het geval van een verdachte die te Haarlem van een rijdende tram sprong, weigerde zijn naam te noemen en de politie op signalemen en visagist draken gedwongen en veroordeeld werd.

Daar de strafvoelgeving van dit anonieme spoor afhankelijk was van de medewerking van de politie, vormde de sietene consequentie van de arrestatie al 1927 dat een verdachte niet verplicht is zijn naam te noemen. Een bij de grove waardering van het recht van de menselijke persoonlijkheid, zo noemde de Utrechtse strafrechtelijke prof. Mr. W.J.P. Pompe dit.

Van daaruur is het slechts één stap naar een samenleving, waarin iedere burger wordt aangeleid met een min of meer ingewikkeld cijfer. Deze mensen kunnen dan nog in woningen geplaatst worden, welke eveneens met cijfers of letters worden aangeleid. Achter Pompe. Zijn opvoeringswet tegen 'idioten' wijzend op een bureaucratie negatie van persoonlijke waarby de mens als niet meer dan een nummer drigen treide te worden in de jaren twintig van 1920 is een aanpak van de 'sociaal-fiscaal' persoonnummers als onderdeel van de fraudebestrijding.

A. van Pompe was het toen nog theoretische perspectief een rede te concluderen dat de burger voor zijn naam diene uit te komen. Alleen in het burgerrecht, theorie tegenover de politie de burger verdrinking bevoegdheden van de computercontroleur achter zijn rug om. De vraag stelling is hem bevoegdheid om de naam van de 'sociaal-fiscaal' persoonnummers als onderdeel van de fraudebestrijding. En wat er met de 'sociaal-fiscaal' negatie der persoonlijkheid: pp staat staat knie te worden bevoegdheid van de 'legitimatie' in elk geval behoort niet te worden verdrinking dat zelfs de bepak is vervolgde de jongste de naam van het nieuwe kabinet een aanslag vormt op een recht begrip van ons recht.

Verzet groeit tegen legitimatieplicht

Van een onafhankelijk verslaggever
UTRECHT, AMSTERDAM - De verontrusting over de voorgenomen legitimatieplicht is nog toegenomen na de sussende uitleg die premier Lubbers en minister Korthals Altes eraan hebben gegeven.

Premier Lubbers heeft bij de presentatie van het kabinet gezegd dat de voorgenomen algemene legitimatieplicht wordt beperkt tot fraudebestrijding en verdediging van een strafbaar feit. „En daar kan niemand toch tegen zijn“, merkte minister van justitie Korthals Altes op.

De Coornhert-Liga, de Algemene Christelijke Politiebond (ACP) zowel als de Stichting Waakzaamheid Persoonsregistratie vinden dat ook in de algemene versie van premier Lubbers legitimatieplicht aan de burger wordt opgelegd. En is zo in strijd met het strafprocesrecht, dat indien het wordt doorgezet er een principiële discussie moet komen over ons rechtstelsel“, zegt woordvoerder A.A. Westerlaan van de grootste politiebond.

Mr. G. Meis, bestuurslid van de vereniging voor strafrechtelijke vorming Coornhert-Liga, bestempelt de door de premier aangekondigde beperking zelfs als „insinuen op de achterlijkheid van de doornaze-burger op het gebied van het strafprocesrecht“.

Voorzitter Jan Holvast van de Stichting Waakzaamheid Persoonsregistratie reageert: „Het lijkt of de minister een stap heeft teruggegaan en daar moet heel

aardig, maar het blijft in strijd met het wetboek van strafrecht.“ De stichting beroept bij monde van Holvast al heel lang dat het Nederlandse strafprocesrecht een verdachte niet verplicht zich te legitimeren. Westerlaan van de Algemene Christelijke Politiebond, die eerder verzet aantekende tegen de in het regeringsakkoord opgenomen algemene legitimatieplicht, zegt: „Ons principe kan bewaar blijven dat je opsporingsambtenaren, mensen die ons rechtstelsel beschermen, geen bevoegdheden moet geven die buiten het strafrecht.“

De juristen van de Coornhert-Liga belegen een roze deus dat het Nederlandse strafprocesrecht de burger niet verplicht zijn naam en adres op te geven. Bestuurslid Mr. Meis: „De bewijdsdelen hebben het over een schijnbeperking, want als je je moet legitimeren, verduidelijkt dat de strafbaar feit - zoals de premier heeft gezegd - betekent dat dat iedereen zich op verzoek moet legitimeren en zo'n ding op nak moet hebben. In de meeste mensen hebben ontzag voor de politie en vragen zich niet af wat de rechtmatigheid is van zo'n verzoek. En wat gebeurt er als je weigert? Ik moet toch wel aannemen dat dit strafbaar wordt en dan krijg je een heel merkwuurlijke bepaling binnen ons systeem van strafvervolgning.“

Holvast oordeelt bovendien dat „invoering van verplichte legitimatieplicht voor iedereen die verhoord wordt een grensoverschrijdend inhoudt waarvan de negatieve resultaten zijn geboden in België en Duitsland. Hiermee dreigt zijn daar mensen op willekeurige gronden, bijvoorbeeld uiterlijke kenmerken, aangehouden.“

Identificatieplicht nog zeer onzeker

Regeringspartijen geschrokken van reacties

(Van onze politieke redactie) 4-10

DEN HAAG - Het staat niet vast dat in de komende vier jaar een algemene identificatieplicht zal worden ingevoerd. In het regeringsakkoord is afgesproken dat in het kader van de fraude- en criminaliteitsbestrijding iedere Nederlander zich met paspoort, rijbewijs of ander document moet legitimeren indien daaraan wordt gevraagd.

Zowel premier Lubbers als de fractievoorzitters van de regeringspartijen. De Vries (CDA) en Voorhoeve (VVD), stelden zich in het debat over de regeringsverklaring op dit punt voorzichtiger op. De regeringspartijen zijn duidelijk geschrokken van de heftige reacties op dit voornemen. De Vries concludeerde uit de vele afwijzende reactie op de desbetreffende passage in het regeringsakkoord dat er een taboe op dit onderwerp ligt. Het kabinet moet rekening houden met de bezwaren, aldus De Vries. De VVD-fractievoorzitter vroeg om een notitie over de identificatieplicht, hoewel hij de voorstellen nog steeds groter schrik dan de nadelen.“

Zowel De Vries als Voorhoeve stelden zich overigens op alle belangrijke punten - niet vergetende de positie op tegenover het regeringsakkoord en de regeringsverklaring. Wel werden de verschillende soorten gemeent. Over de afpakken van de medialeisde met de CDA'er De Vries

dat zijn fractie weinig zit in de gemeentelijke commercieelisering van een tv-net, wanneer slechts twee omroepen daarvoor bijkomen te worden.

De Vries maakte ook duidelijk dat verhoging van het financieringssteun voor het CDA niet altijd voorrang hoeft te hebben boven werkloosheidsbestrijding. De VVD'er Voorhoeve legde het accent anders: naast de verhoging van het tekort is voor zijn partij het niet tot fundamentele veranderingen en premies even belangrijk.

Aan het heftig hangt de euthanasie van de voorvoorzitters van de regeringspartijen weltevoren worden. Voorhoeve noemde het advies van de Raad van State „gevaarlijk en doorzichtig“, ook al wil de raad dat daaronder een wettelijke wetwijziging wordt overgegaan, in tegenstelling tot de VVD. De VVD wil zich aan het regeringsakkoord houden, aldus Voorhoeve.

‘De algemene identificatieplicht komt bij de VVD vanzelf’

Welke doelen dient het plan - behalve dan de fraudebestrijding? VVD

Plotseling stond het er, onverhoeds, in het voorloopje regeringsakkoord. En in het definitieve zou dat niet meer veranderen. 'Er komt een algemene identificatieplicht op basis van bestaande documenten, zoals paspoort, rijbewijs e.d.' Wie was op het onzalige idee gekomen? Wie bracht het erin? Vincent van der Burg van het CDA, zeiden de liberalen. Maar die weet zelf zeker dat het van de VVD kwam, na een gesprek tussen Korthals Altes en Nijpels. De grote vraag blijft: dient de algemene identificatieplicht alleen de fraudebestrijding? Of zijn er andere, geheime doelen?

Hans Smits

Er komt een algemene legitimatieplicht op basis van bestaande documenten, zoals paspoort, rijbewijs e.d. Zo staat het in het regeringsakkoord. Onder het hoofdverhaal van de fraudebestrijding. Tot verbazing van de deskundigen op het gebied van de fraudebestrijding die geen enkele

aanbeveling voor een dergelijke draakmatige maatregel kennen of ooit zelf op het idee zijn gekomen. De Nederlandse Bank en de afzonderlijke banken hebben zo'n identificatieplicht al zelfstandig ingevoerd bij transacties met spaarbanken en andere waardepapieren aan de hand. Dit is het enige type fraude. En een paar jaar geleden, zoals op initiatief van de vervoersbonden in de Rotterdamse haven wordt getroffen, van een soortgelijke verplichting in de bouw, bijvoorbeeld door middel van een sociale-verzekeringskaart, dat zijn bruikbare middelen om koppelbaas-fraude tegen te gaan. Maar een algemene legitimatieplicht?

Mr. H.A. van Brummelen, officier van justitie te Dordrecht, die zijn sporen heeft verdiend als 'fraude-officer'. Een valstrik van verbergen identiteit is een bekend verschijnsel bij bankfraude en bij sociale-zeekerheidsfraude van koppelbaas. Daar zou identificatieplicht nuttig zijn. Maar dat kan ook in de specifieke sfeer worden geregeld, zoals nu bij banktransacties is vastgelegd en zoals dat door een aantal verbonden is bevestigd via speciale papieren. Dan beperkt de identificatieplicht tot mijnside doelen. Een algemene identificatieplicht lijkt mij niet direct een noodzaak in de fraudebestrijding. Waarbij ik mij overigens onthoud van een oordeel over andere effecten van zo'n maatregel.

Een woordvoerder van de Amsterdamse politie: Belastingfraude en fraude met sociale premies spelen zich voor negenennegentig procent af buiten de sfeer waarin de politie actief is. In andere fraudesaken kan het praktisch nut hebben om snel de identiteit van verdachten vast te stellen. Een kwestie van tijdlijn. Bij de grotere fraudesaken hebben wij al ruim voldoende bevoegdheden en mogelijkheden om achter iemand identiteit te komen. Vanuit ons korps is nooit aangedrongen op een legitimatieplicht. We zien de voordelen en beuften de nadelen. Wij stellen ons afwachtd op.

Ook de schaarre kamers die de weg weten in het labrynth van de fraude met de Staat als slachtoffer, zien de noodzaak van een algemene legitimatieplicht als instrument om het kwarte circuit te ontmanieren, niet in. Dat geldt voor ex-staatssecretaris Hans Kumbink (PvdA) en der Marleen Engvold (D66). Dat geldt ook voor Mr. Fr. van der Graaf (VVD). Zijn vraag of de fraudebestrijding een algemene identificatieplicht van node heeft uitvoeren is niet drie ontkennend. Alleen Mr. dr. Vincent van der Burg (CDA) weet nog een situatie te bedenken waarin een paar jaar geleden zo schiet, en wel bij een controlo naar zwartwerkers: 'Als er iemand inzicht op een opsporingsactie op een koppelbaas, bijvoorbeeld door een gat in het hek, dan zouden de betrokken ambtenaren geen verzuur hebben tegen een uitering van de man om zijn identiteit bekend te maken.'

Van der Burg behoort de afgelopen week tot degenen die zich verhuurden over de identificatieplicht zoals die in het concept-regeringsakkoord was aangevoerd. Want de invoering van dat middel bij de fraudebestrijding was in overeenstemming met voorstellen die eerder waren gedaan door de fractievoorzitters van het CDA die bezig houdt met de zogenaamde lamoproblematiek. En Van der Burg is voorzitter van deze fractiecommissie. Het staat voor de Interparlementaire Stuurgroep Miskruk en Onregelmatig Gebruik. Die stuurgroep heeft vijf rapporten uitgebracht over het opzettelijk niet, niet tijdig, onjuist of onvol-

ledig verstrekken van gegevens met als gevolg het ten onrechte of tot een te laag bedrag ontvangen van overheidsgeelden dan wel het ten onrechte niet of te laat bedrag ontvangen van de overheid. 'Verschuldigd aan de overheid'. Het woord fraude werd in de lamorapporten zoveel mogelijk vermeden om dat daaronder een scala van misdrijven kan worden verstaan: van de klassieke oplichting, verduistering en faillietstelsel tot moderne vormen van vervalsing ten koste van het bedrijfsleven of particuliere personen. De lamoproblematiek richt zich tot het ontduiken van belasting en sociale premies en het ten onrechte incasseren van subsidies en uitkeringen. Wat in justitiële termen wordt aangeduid als 'vervalsing van verkenningen'. Daarbij gaat het, zoals uit de lamorapporten kan worden afgeleid, om bedragen van twaalf tot vijftien miljard gulden per jaar.

Het was dan ook niet verwonderlijk dat de Centrale Economische Commissie (CEC), het belangrijkste ambtelijke adviesorgaan op sociaal-economisch terrein dat bijna begin vorige maand aan de interministeriële uitbreiding van de noodige aandacht besteedde aan de fraudebestrijding. Letterlijk stond er in de programmatiek van de drie grote politieke partijen is voor de opbrengst van bestrijding van fraude van tien miljard gulden van de diverse partijen. Naast intastering van de controles en de bestaande controles en bevoegdheden rullen voor substantiële verbetering van de fraudebestrijding nodig zijn, zoals de invoering van een sociaal fiscaal nummer in combinatie met de registratieplicht. Het is algemeen in deze sfeer tot stand te brengen. In de komende jaren is betere controle op de voortgang op de diverse tra-

Het dagblad De Telegraaf heeft verleden week (10 juli) gemeld, dat 56% van de Nederlanders tussen de 18 en 24 jaar verklaart tegen een identificatieplicht is.

Dat verbaast mij niet. Jeggd en verstand zijn niet altijd synoniem. En de geschiedenis van de afgelopen twintig jaar heeft herhaaldelijk bewezen, dat de klassieke liberale mix van vrijheid, verantwoordelijkheid en verdraagzaamheid ook in Nederland nog geen gemeengoede is geworden.

Voor mij begint dit verhaal bij degenen die de volkstelling van 1971 bestruften en schaterden. Als vooruitziet bevestigde werd opgegeven, dat de tellingen inbreuk zouden maken op de persoonlijke levensvreemde van de burgers. In feite deed 2,3% van de betrokkenen niet mee; voor circa 100.000 mensen werd dus de postkaart niet naar de gegevens ingevuld.

In de moivering zal een merwaardige paradox. De regering organiseert een volkstelling om allerlei diensten beter te kunnen organiseren. Welk soort woningen zijn er nodig, welke wegen en spoorlijnen, scholen, ziekenhuizen? Knigen wij een tekort of teveel aan ambtenaren?

De mensen die niet van zo'n telling gediend zijn, zullen veelal toch goddelijke huishouding, studiebeuren, goed vervoor verlaten.

Dat verzet bleef in de jaren '70 groten. Zeker, dat een broetfelling met maar liefst 26% non respons de liberale bewindslieden in 1980 bekozen, de telling van 1981, al te ueljes. Er werd een besparing ingeboekt van 18 miljoen gouden. De moderne middeleeuwen hadden het gewonnen.

En nu is in het regeringsakkoord het voornemen opgenomen een algemene identificatieplicht in te voeren. Als ik het goed begrepen heb, zijn Engeland en Nederland nu nog de enige Europese landen, waar een dergelijke regeling niet bestaat. Dat is een argument maar het zegt misschien wel iets. Engelen zijn over het algemeen zeer gezagsgetrouw; daar is het niet mogelijk Nederlanders zijn van nature uiterst gezagsgetrouw; hier is het niet mogelijk. Of toch?

In de huidige Nederlandse verhoudingen lijkt mij het verzet tegen de identificatieplicht een typisch links verzet. Het zit daar misschien niet exclusief, maar de loon en de argumenten duiden daar toch wel op. En dat vind ik curieus. Linkse mensen verwachten meer heil van de staat dan rechtse. Zij verwachten ook meer vrijheid (vrij voordeel en meer algemene zorg van de staat of de gemeenschap: uitkeringen, subsidies, sociale en collectieve voorzieningen. Dat veronderstelt, zeker in de sociaal-democratische ideologie, een vertrouwen in de staat. Maar niet zodra de overheid het vertrouwen wil kunnen hebben, dat Jan Jansen, die met niet grote doos lachend "wordt aangehouden bij het brandende pakhuis, inderdaad Jan Jansen is, of men doet alsof de Dictatuur voor de poort staat.

Van verwijzingen naar de bevestiging word ik langzamerhand ziek. In de eerste plaats doen mensen onder de 40 verstandig daarover hun mond te houden, tenzij zij zich tezijdig oriënteren.

Ik heb een officieel persoonsbewijs gehad, een vervalt persoonsbewijs, een beroeps-Ausweis met een valse beroepsaanduiding, en ik ben als 21-jarige gevangen genomen, omdat ik mij op een plaats bevond waar ik niet mocht zijn (huis). Het waard persoonsbewijs is niet gevallen.

Tussen 1940 en 1945 werden mensen in Nederland niet gearresteerd, opgejaagd, samengedreven, van hun feiten berouwd omdat zij zich af of niet konden identificeren, maar omdat hier loen een regiem heersde, dat meer volstrekte misvatting aan de dag legde voor ieder individu. Dictatoren begrijpen weliswaar wat het begrip persoonlijke levensvrijheid kan doeld kan zijn. Voorzeker linkse mensen dat nog moeten leren, hoewel zij niet in de geschiedenis te duiken. In ons eigen Europa zijn er nu stuk of tien landen waar het dagelijks leven een volstrekt misvatting is.

De oudere Nederlanders, die een extra zure bezetting hebben meegemaakt, of daar juist schuld hebben, hebben overgehouden, zo op een nieuw identificatieplicht reageren, kan ik mij best indenken. Een ruime tolerantie misvatting minste wat de wetgever straks kan doen.

Bijna iedere dag kan het volk van Nederland meegenomen van de manier waarop Pinochet zijn landgenoten slaan, op een uit elkaar zijden veld door de Chileense politie. Onze eigen ME komt af en toe ook op het scherm. Uiteraard wandelen er velen op te knappen. Dat is het beeld van 'politie' dat ook regelmatig wordt voorgeschoten.

Ik vraag mij wel eens af of tegenstanders die zelf een identificatieplicht zelf wel eens contact hebben met een gewone Nederlandse agent. Het meer dan eens opgeven hoe gemakkelijk zich dat volrekt. Zelfs mensen, die een grote betekenis worden toegewezen, worden doorgaans geduldig en sussend tegemoet getreden.

In ieder geval lijkt mij het verzet tegen de identificatieplicht een inmens nostalgisch verschijnsel, en een vertaling van een romantisch vrijheidsidealisme. Een vrij man is niemand verantwoordelijkheid schuldig, zo lang hij zich gedraagt. Hij wordt op zijn woord geloofd en voorzeker de misdaad zich hoort, speelt zich dat ver beneden zijn horizon af. Liberaal en elitair.

En wat de notitie betreft: die gaat eigenlijk terug tot ród de Grote Napoleon van 1804. Want daar ligt de oorsprong van onze bevolkingsregisters, waar vanoudt van iedereen een getuigenis is opgenomen, die voor een identificatie notitie zijn naam, adres, geboortedatum. Hoe zo, dat mensen zich een vrijheid tegen het meedragen van gegevens, die voor iedereen anders op het stadhuis te raadplegen zijn. Al ja.

Emotionele standpunten plegen voor rationele bestrijding nauwelijks vatbaar te zijn. Zwarte parketters en vrije parketters, kleine en grote misdadigers, veroordeelde kranten, vanden, waarzolders, zij hebben allemaal belang bij het niet-invoeren van een identificatieplicht. Natuurlijk zullen de principieel tegenstanders aan de categorieën geen vrij spel willen laten. Zelfs zijn zij misschien bereid, in het belang van de persoonlijke levensvrijheid, al zulke wetsovertreeders, een stukje vrijheid in te leveren, met name bestrijdingvrijheid. Ik ben er van overtuigd, dat veel andere mensen daar heel anders over denken.

Maar het probleem ligt dieper. Op dit punt gaat het om de algemene wezen tegen het gezag ontdaan. Het gezag, dat wel voor mij zorgen moet, maar zich niet met mij mag bemoeien.

Hoe verplaatselijk ook hier, die onvoorzienbare dichtingen "van Neeltje Maria Min. Maar wie die liefheb wil ik heren.

NRC 5-8 van onnozele vakidioten

De heer Jockes schildert in zijn pleidooi voor een algemene identificatieplicht in NRC Handelsblad van 17 juli het verzet tegen dit kabinetsvoornemen op voorbeeld van 'als 'een typisch links verzet' en de motieven achter bij curieus. Het zou de heer Jockes inmiddels toch moeten zijn opgevallen dat zowel de landelijke dagbladen zich zonder uitzondering in kritische commentaren tegen dit onderdeel van het regeringsakkoord

Door Boudewijn Chorus

hebben gekoerd als dat vele vakorganisaties, onder meer van de politie, slammde korgbestuurders en politiechefs de noodzaak van een identificatieplicht niet vermogen in te zien. Is het persoonlijk moed van zijn hervervinding de heer Jockes zozeer naar het hoofd geslagen dat hij dit allemaal naar de zijlijn van het 'typisch links verzet' wil verwijzen?

Ook ten aanzien van de 'curieuze motieven' slaat Jockes de plank roudens mis. Hij doet vloek gerringsachtend over 'ver-

wijzingen naar de bezetting', waarvan hij langzamerhand ziek wordt. De vermeende ondoelmatigheid van zulke verwijzingen adreert hij met het voorbeeld van zijn persoonlijke arrestatie in de oorlog. Dit voorbeeld is echter alleen daarom al niet steekhoudend omdat Jockes op 21-jarige leeftijd (huis is opgepakt — naar ik aanneem omdat hij zich aan de Arbeidsinzet ontrok. Naar een persoonsbewijs heeft de heer Jockes niet gevraagd te worden, aangezien hij alleen al op grond van zijn leeftijd — in de ogen van de bezetter — thuis niets te zoeken had.

De meeste slachtoffers van het persoonsbewijs in de oorlog kansen de wijze waarop ze tegen de lamp liepen niet meer navenant, maar de heer Jockes kan het wel nalenzen in het — in zijn (blad) gunstig gereserveerde — Begin dit jaar verschenen boek De zware politie (1940-47) van de rijksadvocaat Koen. Naar een Bert Huizinga. De auteurs beschrijven daarin het persoonsbewijs als 'een perfect stuk vakwerk van politiek onnozele vak-

idioten', dat op aandringen van Rauter werd ingevoerd door de aangeheven secretarissen-generaal J. Tenkink van Justitie en K. Frederiks van Binnenlandse Zaken.

Onjuist

Binnenlandse Zaken is overigens ook nu weer doende een perfect persoonsbewijs te ontwikkelen (met behulp van onder meer Philips en Kodak) in de vorm van een 'fraudebestendig' aangepast model-Europas. En ondanks geruststellende verhalen dat de aangekondigde identificatieplicht zal worden gebaseerd op bestaande identiteitspapieren als paspoort, rijbewijs en zelfs visavisa, kan een leuk bedenken dat dit onmogelijk is. Er zijn immers vele tienduizenden Nederlanders die noch naar het buitenland willen of mogen, noch kunnen of willen auto rijden, noch vissen en voor daartoe strekkende papieren dus ook niet gedwongen kunnen worden te betalen. Er zal dus voor de invoering van een algemene identificatieplicht ook dat ook een per-

Jockes
soonsbewijs beschikbaar moeten worden gesteld.

Volgens Jockes zouden voorts Engeland en Nederland nog de

enige Europese landen zijn waar geen algemene identificatieplicht bestaat. Ook dit is bepaald onjuist. In de Scandinavische landen, maar ook in Frankrijk en Engeland bestaat voor ingezetenen geen identificatieplicht. Dat het natuurlijk precies West-Duitsland, Italië en Spanje zijn dat wel het geval is heeft alles te maken met zulke bekende specimen van 'typisch rechts' als Hitler, Mussolini en Franco, waar perforce vruchten in een aantal gevallen door gewinning zozeer waren ingeburgerd dat ze bij de wisseling van de macht niet werden afgeworpen.

Belgie heeft de legitimatieplicht overigens te danken aan de Eerste wereldoorlog. Wat de rijkszwaarte bij onze zuiderbuuren inmiddels — op grond van deze plicht meent te kunnen veroorloven — van razen in horeca- en overrechten tot fuikcontroles in voortgangsgedebten en bij politieke manifestaties — heeft de Belgische criminoloog H. Durieux beschreven in *Vrij Nederland* van 3 augustus 1985.

Het belangrijke argument

tenslotte dat de heer Jockes haast, is het effect van een identificatieplicht op de criminaliteit. Uitgerekend op dit punt hebben de kerkelijke vrij algementen twijfels laten horen en hebben de twee woordvoerders van de politie aangegeven dat het hooguit tegen relatief onbeduidende overtreedingen van bijvoorbeeld demonstranten wat meer gemak voor de eventuele vervolging kan opleveren.

Met fraudebestrijding heeft dat allemaal niets van doen. Bovendien is juist naar het effect van een identificatieplicht voor de criminaliteitsbestrijding nog nimmer serieus onderzocht gedaan en zijn de problemen op dat vlak in België of West-Duitsland niet bepaald geringer. Als motieven dan in de categorie 'curieuze' motieven worden ondergebracht, dan toch zeker dit hoofdmoef van de — overigens ook zonder persoonsbewijs geachte — afgevaardigde Jockes.

De auteur is eindredacteur van het maandblad KRI van de reclassering

Het regeringsakkoord behelst de toekomstige politiek voor de staatsburger zich tevens over bepaalde personen te legitimeren. Een oude wens bij enkelen en een onbetwist bij velen. Oud-politicaat Van Anel is tegen.

door W. M. van Anel

De ouderen onder ons zijn nog behept met oorlogsangsten. Mijn persoonsbewijs werd in de oorlog tijdens illegaal houthakken door een goede politiemann afgepakt. Ik voelde me toen zeer bedreigd naar en rechteloos. Dirsaturen kennen allerlei voorwendselen die mogelijkheden bevatten hun niet wettelijke mensen te ontsleiden dat wel te minneren (pauswetten). De voormanders stellen daar tegenover het dient te bevestiging van de criminaliteit en nergens anders voor. Ja, ik die argumenten ken ik - zowel ambachtelijke als persoonlijke - en ik acht de uitsluiting gevaarlijk. Laten we het probleem maar praktisch benaderen.

Waarom heeft de politie behoefte aan een algemeen geldende legitimatieplicht? Tijdens het opsporingsonderzoek is het een feit dat de politie geconfronteerd wordt met onbetwiste verdachten en of getuigen. Wat de verdachten betreft heeft zij de wettelijke staatshoudings- en aanhoudingsbevoegdheid. Volkomen terecht en rechtvaardig. Valt bij de eerste mogelijkheid niet de kans een verdachte te identificeren dan kan van de tweede gebruik worden gemaakt en tot overtuiging naar

Legitimatieplicht botst met democratische gevoelens

een bureau van politie worden overgegaan. Aldus samengevat ontbreekt op straat het rijbewijs het bevestigende of een ander denkbaar legitimatiebewijs dan kan tot aanhouding worden overgegaan. Dit alles indien men verwacht wordt van een strafbaar feit.

Opsporingstechnisch behalven deze voorschriften meer dan voldoende zekerheden voor de politie om in geval van noodzaak handtend onderzoekend en vaststellend te treden. Geen enkele bonafide burger die er iets van heeft en dus betrouwbaar tegen aan treden. Uitbreiding van politieke bevoegdheden is op dit punt niet noodzakelijk.

De voorgestelde regeling gaat veel verder. Een legitimatieplicht houdt in dat iedere rechthebbende onachtzame en blanke zal op elk door een ander gewenst tijdstip naar een legitimatiebewijs te vragen kan worden en strafbaar is en wordt bij eerste daarvan op weg naar de kerk, op het strand, in de winkelstraat en op weg naar het ziekenhuis. Iedere politiebemiddeling die denkt ik zou wel eens willen weten wie dat is, krijgt dan de kans om zijn verlaten gevoel te geven. Ik hoor het argument al

dat er slechts in de daarvoor in aanmerking komende gevallen gebruik van zal worden gemaakt. Dit zegt mij niets omdat controle daarop onuitvoerbaar en onmogelijk is. De onbepaaldheid mag zijn boort wel nat maken.

De praktijk kennende weet ik dat de politie een grootscheut uitbreiding van haar bevoegdheden krijgt die in strijd is met de meest elementaire mensenrechten. Ik heb het recht als individu mij vrijelijk te bewegen en wel te land, ter zee en in de lucht. Zolang ik de wet niet overtreed heeft niemand het recht mij te beperken. Niemand behoeft dan vast te stellen wie ik ben. Van het een komt het ander. Worden mijn persoonsgegevens genoemd en elders vastgelegd (ik) bevond zich dan en daar met een vrouw, niet zijnde mijn wettelijke echtgenote? Wordt ik aangehouden door een gereformeerde politiebemiddeling dan en dan niet strafbaar voor dertien in een bepaalde en verdachte hoe neergest?

Ik vind dit alles een onbegrijpelijke, onheuse en ondemocratische zaak. De politie moet omliepelijk de criminaliteit bestriden en alle daar-

toe gegane middelen krijgen, zelfs als ze kostbaar zijn. Ik betaal daar graag aan mee. De politie behoeft echter niet zoveel macht te verkrijgen dat zij iedere burger, ook zij die geen enkel strafbaar feit plegen, van zijn plan zijn te plegen, lastig kan vallen met onnoodelijke motieven.

Ik weet dat er in de CDA Tweede Kamerfractie enkelen zijn die bepleiten zijn met criminaliteitsbestrijdingsbevoegden. Ik accepteer dat, voorzover en wettelijk aan te sluiten bij de bepalingen die het strafrecht van de (kruis) criminaliteitsbestrijders willen aanspreken. Ik betreur dan ook dat juist uit deze fractie en uit mijn partij dergelijke pseudo-normatieve voorstellen worden gedaan. Het geheel gaat in tegen alle menselijke respect. De bewuste, brave en beschaafde Nederlandse staatsburger wordt hier geconfronteerd met een slakte regeringswetgeving dat indruist tegen alles wat met democratie te maken heeft. Mijn privacy, mijn vrijheid, mijn anonimiteit en mijn ongestoord blijven van het meezijn in de situatie die ik verken staan hierop op het spel.

W. M. van Anel in gepensioneerde commissie van politie.

Door een onzer redacteurs

ROTTERDAM, 19 juli - De verplichting tot het dragen van een legitimatiebewijs zoals die onder andere bestaat in België, Italië en Frankrijk staat daar nauwelijks op weerstand. In Groot-Brittannië kent men geen identificatieplicht en er bestaan ook geen voornemen zo'n verplichting in te voeren.

Italiënen maar ook buitenlanders die in Italië woonachtig zijn, moeten zich volgens de wet kunnen legitimeren. Van enig protest tegen het legitimatiebewijs is geen sprake. Legitimatieplicht helpt de autoriteiten bij het opsporen van terroristen en de Italiaanse bevol-

Nauwelijks weerstand tegen legitimatieplicht in Europa

king wil niets liever dan dat een einde wordt gemaakt aan terroristische aanslagen.

Iedere inwoner van België, minstens twaalf jaar en ouder, dient een identiteitskaart te bezitten. Omdat België al meer dan een halve eeuw een identificatieplicht heeft is een discussie over de ethische en juridische consequenties van de identiteitskaart voortrek afwezig. In de jaren twintig heeft het Hof van Cassatie de wettelijkheid van de kaart tot twee keer toe bevestigd.

Sindsdien staat de groene kaart buiten discussie.

Een identiteitskaart is in Frankrijk niet verplicht, maar iemand die zich over Franse grond beweegt moet zich wel kunnen legitimeren. De regering van Jacques Chirac heeft wel een aantal strengere wetten ingediend bij het parlement op het gebied van strafrecht, behandeling van vreemdelingen, rechten van opvoeringsmaatschappijen, niet te vervallen identiteits-

Links wil klaarheid over legitimatieplicht

Ven onze parlementaire fractie DEN HAAG - De linkse partijen in de Kamer willen vandaag opheffing van premier Lubbers over het voortzetten een algemene legitimatieplicht in het leven te roepen. De gehele oppositie is daar reuwer op tegen. Volgens PVDA-fractieleider Kok

lijkt het kabinet te onduidelijk over het plan. Toen vanuit verschillende hoeken kritiek losbarste op dit in de formale geboren plan voor fraude- en criminaliteitsbestrijding, kwam de premier vorige maand met een verklaring dat identificatie alleen verplicht is bij duidelijke

aanwijzingen dat iemand een strafbaar feit heeft gepleegd. De oppositie bewijst of Lubbers de legitimatieplicht daarmee werkelijk heeft afgezworen.

PFR-woordvoers Beekers noemde het idee ook in een algemene vorm "onnodig en ge-

vaarlijk...De plicht, in bepaalde situaties te legitimeren strekt wel duidelijk tot de hele bevolking. Een heilloze weg de inkomende door de politiebouwen is afgewezen", aldus Beekers.

Volgens PFR-woordvoers mevrouw Van Rijn hebben de poli-

tiebouwen niet hun afwijzing het hoofd buien koel gebouwen dan CDA en VVD. Een algemene identificatieplicht is niet te vermijden.

Kan ik soms alleen een paspoort op het steken als ik verwacht een strafbaar feit te gaan plegen", vroeg zij zich af.

Rapport in VS: porno schadelijk

WASHINGTON (Reuters, UPR) — Volgens een rapport van een Amerikaanse federale commissie is de meeste pornografie schadelijk voor het publiek en is er een verband tussen porno en crimineel gedrag. De commissie, ingesteld door de minister van Justitie, Ed Meese, beveelt een vergaand optreden aan tegen de Amerikaanse seksindustrie met haar miljoen dollar omzet. Deze tak van industrie is nu de commissie, vrijwel geheel in handen van de media.

Na een studie van een jaar dringt de 'Commission on Pornography' aan op een verhevigde strijd tegen pornografie en stelt strenge nieuwe wetten voor. Ook vraagt zij de burgemeesters van de grote steden om de strijd tegen porno te voeren. De commissie (aangevoerd door o.m. het Playboy-concours

en burgerrechten-groepen die menen dat seksdemonstraties en hekscheitschijn willen beginnen) zegt dat de meeste porno die in Amerika wordt verspreid, schadelijk moet worden geacht en tot geweldige schade kan leiden. "Een aantal getuigenverhoorden hoe zij 'vervalsde' raakten aan pornografie", aldus het commissierapport. De commissie-Meese legt een verband tussen agressief gedrag — mogelijk seksueel aanranding — en seksueel geweld of niet-geweldadig materiaal waarin ontferming, domineren, onderwerping en vernedering worden afgebeeld. Volgens de *American Civil Liberties Union* (ACLU) is de commissie door president Reagan ingesteld om conservatieve aanpak te winnen en rijken de aanbevelingen van de commissie naar censuur.

Commissie in VS concludeert: porno leidt tot seksueel geweld

Door onze correspondent
H.M.A.N. DE BRINK

WASHINGTON, 10 juli — Beaalde soorten van pornografie leiden tot seksueel geweld. Dat concludeert een in opdracht van het Amerikaanse ministerie van Justitie ingestelde onderzoekcommissie in haar gisteren gepubliceerde eindverslag. Volgens de voorzitter van deze commissie is de conclusie gebaseerd op een combinatie van morele en ethische overwegingen en wetenschappelijke gegevens. Als we afzien op de uitkomsten van wetenschappelijk onderzoek hadden moeten afgaan, hadden we nooit tot aanbevelingen kunnen komen, zo verdedigde de voorzitter zijn werkje.

De Commission on Pornography die ruim een jaar geleden door minister van Justitie Edwin Meese in het leven werd geroepen, wil dat de regering een bureau instelt dat plaatselijke autoriteiten bijstaat in hun strijd tegen pornografie. Het Congres zou volgens de commissie wetgevingen moeten doorzetten die het mogelijk maken de producenten van pornofilms wegens het bevorderen van prostitutie te vervolgen, op grond van de onzinnigheid dat zij de acteurs voor hun werk betalen. De commissie wil verder een verbod op porno in kabeltelevisie en op het verkopen van erotische verhalen per telefoon. Rapport bevat tot slot een reeks adviezen aan organisaties van contrair burgers voor het onderwerpen van actie tegen pornografie. Tot de aanbevelingen behoren het indienen van klachten en het organiseren van boycotten.

De American Civil Liberties Union, een progressieve burgerrechtenorganisatie, heeft het rapport in een eerste reactie "door de belangenbetreffer betaald consu-

mestendbeding" genoemd. Verschillende sociale wetenschappers hebben verklaard dat de commissie hun onderzoek misbruikt wanneer zij schrijft dat "blootstelling aan seksueel geweldadig materiaal in klassieke en experimentele situaties leidt tot een verhoging van de kans op agressie". "Het gaat er ook niet om of al onze bevindingen wetenschappelijk onderbouwd zijn", zo verdedigde commissievoorzitter Henry Hudson zijn gisteren in een televisie-interview. "Het zou je menselijke waardigheid moeten meten".

De commissie was al voor het verschijnen van het eindverslag omstreden. Critici hebben er op gewezen dat zes van de elf leden een verleden hadden waarin zij betrokken waren bij acties tegen pornografie. Zij zouden daarom bevooroordeeld aan hun karwei zijn begonnen.

Tijdens het onderzoek stuurde de commissie een brief aan verschillende supermarktketens waarin er op werd gewezen dat deze winkels in het eindrapport mogelijk als "verspreiders van pornografie" bij name zouden worden genoemd. Meer dan tien duizend verkopenpunten van tijdschriften door het hele land hebben inmiddels de mannenbladen *Penhouse* en *Playboy* niet meer in voorraad. Deze vorm van schade werd vorige week na een klacht van de gedupeerde bladen door de rechter verboden. Het lijkt echter niet waarschijnlijk dat de betrokken supermarkten nu op hun beslissing terug zullen komen.

Minister van Justitie Meese wilde gisteren nog niet zeggen of, en zo ja welke van de aanbevelingen hij denkt over te nemen. Hij verpakte de criticus van het 1960 pagina's tellende rapport echter dat de regering geen enkele maatregel in overweging zal nemen die

de vrijheid van meningsuiting aantast en neerkomt op censuur.

Of de aanbevelingen van de commissie de consensuele gevolgen zullen hebben, dat was nog worden afgewacht. Er zijn waarnemers die menen dat op nationaal niveau weinig of geen nieuwe maatregelen te verwachten zijn. Zij wijzen op de uitslag van een referendum in de doorgaan namelijk conservatieve noordelijke staat Maine, waarin vorige maand gevraagd werd of het vervaardigen en verkopen van pornografie voortaan als misdrijf zou moeten worden aangemerkt. Meer dan driekwart van de kiezers bleek daartegen. Voor de regering zou dat een signaal kunnen zijn, dat er met de strijd tegen pornografie niet al te veel politieke winst te behalen valt.

De president staat trouwens zelf bekend als iemand die betrekkelijk tolerant is op seksueel gebied. Dat kan ook niet anders, zo constateerde vorige week *Playboy* het vijfjarige weekblad *The New Republic*, want zijn dochter publiceerde onlangs een openbare roman, zijn zoon werkt voor *Playboy* en zelf motiveerde hij ooit zijn keuze voor een tweede vrouw door te zeggen dat hij er genoeg van had 's ochtenda wakker te worden naast startels van wie hij zich de naam niet meer kon herinneren.

Net als de uitdrukking van het Hooggerechtshof, vorige week, waarin werd bevestigd dat homoseksuele handelingen strafbaar worden gesteld, kunnen deze aanbevelingen van een regeringscommissie wel een hermedoorgang voor overijverige lokale autoriteiten. Zij vinden er in ieder geval argumenten en morele steun in om het handhaven van plaatselijke zedelijkheidswetgeving met kracht ter hand te nemen of voort te zetten.

U.S. Pornography Panel Urges Citizen Pressure To Combat Distribution

187 By Robert Pear

WASHINGTON — A federal commission has delivered a report calling for a national assault on the pornography industry through a combination of more vigorous law enforcement and increased vigilance by citizens' groups. The report Wednesday by the Attorney General's Commission on Pornography said citizens should band together to file complaints, put pressure on prosecutors, monitor judges and, if necessary, boycott merchants selling pornographic material.

Reaction to the report ranged from condemnation to commendation, with some saying its recommendations would protect society and others contending they would erode freedom of speech.

As previously reported, the panel concluded that there was a "causal relationship" between certain kinds of pornography and acts of sexual violence.

Dispute among the 11 members of the commission on the linkage between such materials and criminal acts led to months of turmoil. Attorney General Edwin Meese Jr., in accepting the panel's final report Wednesday from its chairman, Henry E. Hudson, the U.S. attorney for the Eastern District of Virginia, said the report would not be used as a basis for censorship.

Mr. Meese said he had not read the 1960-page report and could not comment on its recommendations. But he added:

"I am not concerned about any censorship being fostered by this document. This department, as long as I am attorney general, is not going to engage in any censorship that violates the First Amendment."

The commission rejected proposals to broaden the legal definition of obscenity, which embraces some but not all pornographic material, and said current laws were basically adequate but needed "underenforced" by federal, state and local prosecutors.

The Supreme Court has said that "obscene material is outside the protection of the First Amendment," and that judges can apply "contemporary community standards" in determining what is obscene. Many laws at various levels regulate or prohibit obscene material.

Not all pornography would be found obscene in a judicial proceeding, the commission noted. In its report, the commission used the word "pornography" to mean material that was "sexually explicit and intended primarily for the purpose of sexual arousal."

The panel called for much more vigorous enforcement of laws against obscene materials. It also said that sexually explicit material portraying the violent abuse of women by men led to "anti-social acts of sexual violence," sometimes including sex crimes.

Intensified enforcement should focus on child pornography and material showing sexual violence, the panel said. It also recommended

that the "knowing possession of child pornography" should be made a felony under state law. It said a second or subsequent violation of obscenity laws should be a felony punishable by at least one year in prison.

The commission said information on child pornography should be compiled in a "national data base." In addition, it said federal, state and local prosecutors and the Federal Communications Commission should crack down on obscene cable and satellite television programs.

The panel said "extraordinary caution" must be exercised in procuring purveyors of materials composed entirely of printed words, with no photographs, pictures or drawings.

"The written word," it said, "has had and continues to have a special place in this and any other civilization."

The panel acknowledged that its conclusions were diametrically opposed to those of a presidential commission in 1970 that said erotic material was not a significant cause of crime, delinquency, sexual deviancy or emotional disturbances. Times have changed, the problem of pornography has grown much worse and the conclusions of the earlier report are "starkly obsolete," the new panel said.

The findings of the Reagan administration panel were based on public hearings in six cities, a review of published articles relating to pornography, the work of staff investigators and the views expressed in more than 3,000 letters from the public.

The panel was established in February 1985 by William French Smith, who was then attorney general, and it had a budget of \$500,000.

After extensive study, the commission concluded that "there is a connection between the pornography industry and organized crime."

SHOCK! LABOUR BANS FILM

Are feminists the new
Stalinists? As the conflict over
pornography heats up,
PAUL MILES speaks out

(continued)

IN MAY OF this year, the Labour Party took control of Brighton for the first time in the town's history. Clearly committed to the advancement of the position of women, one of the first acts of the new administration was to set up a Women's Committee. Just a few days later, the film *9½ Weeks*, which deals with a woman's fantasy of rape, was banned by the council's Film Viewing Working Party, following protest from women's groups.

Brighton is the only town in the country to take this action. Now its residents will either have to go to neighbouring Hove or to one of the private clubs to see this film.

Nevertheless, there seems to be growing support on the Left for a censorial approach to misrepresentations of female sexuality. The old adage that what America is doing today Britain will do tomorrow is proving to be true once again. In the US, mildly pornographic publications like *Playboy* and *Penthouse* have been banned from half the country's newsagents, including major chains. Over here Clare Short has achieved a certain notoriety in her attempt to outlaw virtually naked women from daily newspapers. An informal alliance seems to be forming between traditional moralists and radical feminists. The result is causing genuine horror in people who can remember (and who were active in) the controversies surrounding the issue of censorship in the 1960s.

What has happened to left-wing thought in the intervening years? How can that cause célèbre, *Lady Chatterley's Lover*, now come to be regarded as Kate Millett, in her classic *Sexual Politics*, lists America's "sadistic insistence on inherent female masochism"? Presumably, if they had any say in the matter, it would not now get past the Brighton censors.

Since the 1960s, women have come to formulate their aims with a greater sureness and these have rightly been adopted by the Left. There is, however, a troublesome paradox inherent in great sureness. Namely that, concomitant with the overwhelming conviction of correctness, there is an unadmitted fear of being contra, *à la*, those most firmly held beliefs can also be those most tenuously held. Christians know this as the doubt that occasionally afflicts their faith.

Unfortunately, in politics the security of people who think they know that they are right too often manifests itself as an attempt to suppress contradiction. This is true right across the political spectrum. The old Soviet ideology of an historically determined inevitability, for example, had to resort to massive censorship and suppression to sustain itself. The present Reagan administration in America feels obliged to devote enormous resources against the tiny country of Nicaragua, whose people, freely allowed, would choose a government critical of the most powerful country in the world.

That Ronald Reagan's insecurity, verging almost on paranoia, grows out of his macho-masochistic world view is clear. He sees the Sandinista regime as an affront which must be obliterated. Is it too much to suggest that feminist censoriousness is analogous?

THE ANSWER TO this question must be no. Both Reagan and modern day feminists are attempting to deal by suppression with what they, rightly or wrongly, find abhorrent. Radical liberalism has no difference to reactionary liberalism.

Without a doubt, in both these kinds of thought rationality goes by the board. Opposing positions, opposing groups of interests, are set up and then irreconcilably irreconcilable. The only way for the supposedly correct position to achieve supremacy is through coercion. Take away the rhetoric of liberation and freedom and this disturbing tactic is all that remains.

Of course the alternative is almost as unpalatable. But the argument against suppression or censorship is precisely that offensive and disturbing things must be recognised, rather than swept away. Of course it is outrageous to expect women to put up with the continual degradation of their sex. But surely the implications of resorting to intolerance are even worse.

A conventional, rational and pragmatic victory will always, in the long run, be more effective than a sentimental, irrational and authoritarian one. In any case, the day still seems to be approaching when people are generally well enough educated to regard the misrepresentation of women with the disdainful boredom it deserves.

The great irony about the situation in Brighton is that the mainstream Left, which recently gained control of a Labour party which in 1983 stood a Militant candidate for Parliament. This was done entirely without recourse to expulsions or even the banning of internal sales, and no doubt sustained the vitality of the party.

Der Kampf gegen die Pornographie in den USA «Kausale Beziehung» zwischen Darstellung und Tat

N 22 12

H. E. T. Washington, 10. Juli

Eine vom amerikanischen Justizministerium eingesetzte Kommission zur Untersuchung von Obszönität und Pornographie hat am Mittwoch einen fast 2000 Seiten langen Bericht veröffentlicht. Dieser wurde mit neun gegen zwei Stimmen von den Mitgliedern der Kommission gutgeheißen. Er enthält die wichtige Behauptung, dass eine «kausale Beziehung» bestehe zwischen sadomasochistischen Darstellungen und Gewaltverbrechen, vor allem *Narzucht*. 1970, also während der Regierungszeit Nixons, hatte eine frühere Kommission, die sich mit dem gleichen Problem befasste, bestritten, dass eine Kausalität zwischen Pornographie und unsocialen Verhalten bestehe. Seither haben sich die Verhältnisse allerdings geändert. 1985 wurden 75 Millionen pornographische Videokassetten gekauft oder gemietet, die 1970 noch nicht existierten. Die Kommission bezeichnet vor allem Bilder von Sex mit Kindern oder von sadomasochistischer Natur als schädlich.

Die Kommission macht 92 Vorschläge, wie die Pornographie bekämpft werden sollte. Sie will nicht zur Zensur greifen. Aber sie verlangt die Durchsetzung bestehender Gesetze und ferner Aktionen von Bürgern, wie den Boykott von Pornographiekäufern. Justizminister Meese verspricht, dass keine Zensurmaßnahmen eingeführt werden sollen, die gegen das im Ersten

Amendment zur amerikanischen Verfassung garantierte Recht auf freie Meinungsäußerung verstossen würden. Fundamentalistische Gruppen verschiedener Religionen, aber auch die Feministinnen unterstützen die Bemühungen zur Bekämpfung der Pornographie. Die *National Organization of Women* verlangt, dass die Staatsparlamente Massnahmen dagegen ergreifen sollen. Sie spricht aber auch die Befürchtung aus, dass dieser Kampf den Hass gegen weibliche und männliche *Homosexuelle* fördern könnte.

Der Oberste Bundesgerichtshof ringt seit Jahrzehnten um eine Definition des Begriffs «Pornographie». Seine Bemühungen gipfelten schliesslich im Ausschluss eines Richters: «Ich erkenne sie, wenn ich sie sehe.» Die Stille haben sich geändert. Der Schmerz geht um, Amerika habe seit 1963 erfunden. Noch in den 50er Jahren wurden Männer, die mit ungefähr 25 Jahren noch nicht verheiratet waren, als «Wölfe» oder als *Homosexuelle* verschrien und nicht mehr eingeladen. Die Anwendung der bestehenden Gesetze stösst auf Schwierigkeiten. Ein Bundesgerichtshof hat kürzlich in Erinnerung gerufen, dass in Virginia und im District of Columbia jeder *aussereheliche Beischlaf* verboten ist. Im District of Columbia werden jedoch seit über zehn Jahren mehr als 50 Prozent der Kinder *ausserehelich* geboren. Das illustriert die Problematik der Durchsetzung alter Gesetze.

A Pornography Report

117 14

In matters of the flesh, we've come a long way, baby. A generation ago, Harvard kept all its dirty books in a special cage in Widener Library—the X Collection—it was called. There is still a vault, but now it is to protect books, not young minds. The X has long since escaped the cage.

Once, incredulous schoolboys exclaimed over smuggled copies of "Tropic of Cancer." By the time they reached adulthood no need to smuggle was necessary. They could get the "Story of O" in a bookstore. Now these children can buy the pictorial equivalent, at the local candy store, in full color.

Indeed, city dwellers have become so jaded by porn that they find it easy to scorn people who are troubled by it as victims or addicts. Yet millions do wonder, usually and consciously: Are there not constructive things to do, short of invading the bedroom or suffraging free speech?

That was the challenge presented to the Attorney General's Commission on Pornography. The commission has finished its work but the challenge remains. The final report is a well-meaning, witty middle.

Accounts of the commission's hearings brim with instances of savvy and exaggeration. But the 2,000-page report distributed last week gives a canister, understated impression. Yes, there is some intense moralizing, careless writing and undue fascination with anecdotal horror stories. But there is also a kind of about-face in time and money the commission had. The commissioners voice special concern for the printed word. They discuss child pornography realistically. Very little of it is commercial; most pictures are taken, and traded, by amateurs; thus it is darnably difficult to police.

One conclusion may typify both the commission's prose and its pragmatism: "The manner of presentation and distribution of

most standard pornography confirms the view that at bottom the predominant use of such material is as a masturbatory aid." The term "at bottom" invites a gaggle, but the conclusion and perspective are probably right. Most pornography is harmless.

(It sure) not all Americans need no commission report to deplore sexual abuse of children, whether or not it is recorded in pictures. There is much to be said about the way pornography can degrade women and incite dangerous myths about their supposed desire to be ravished. And anyone who regards other forms of expression as pornographic can picket and protest: free speech works both ways.

The commission recognizes that there is a lot to live and that opponents vary around the nation. It is a long way from Times Square to Wiesbaden, Ohio. The Supreme Court has offered a useful way to mediate the distance. Let pornography be judged by contemporary standards of a particular community. But the commission nonetheless urges new federal bans on, for instance, cable television and telephone service.

This report offers no new data, there was no money for original research. There is not much help to the analytical or philosophical front, either. The commissioners get caught up in hair-splitting debates about which kinds of pornography might, even arguably, generate sexual violence. Nor does the report seem intended even to meet a political purpose. Striving to bring all commissioners under the tent, it ends up reasonable in tone but opaque in content.

Every commission starts out promising that it is going to produce more than a volume that collects dust on a shelf. In that sense, the pornography commission has succeeded. It has produced a massive volume.

— THE NEW YORK TIMES

Sex mit Huhn

Die Kabinettüren der Peepshows sollen künftig offenbleiben. Sexfilme aus dem Fernsehen verschwinden. Das rechte Amerika rüstet zum Kampf gegen die Unmoral.

Ich bin ein Opfer der Pornographie. Mit der Bibel in der Hand war der 30jährige Mann erschienen, um seine erste sexuelle Geschichte loszuwerden.

„Mit zwölf Jahren war ich ein ganz normaler, gesunder Junge. Mein Leben war ausgefüllt mit den typischen Aktivitäten und Hobbys. Doch als das änderte sich, als ich Verwandte in ein verheiratetes Paar – besuchte, die sich entschlossen hatten, mich aufzuklären. ... Zum ersten Mal in meinem Leben sah ich ein „Playboy“-Heft.“

Ein Schock natürlich, aber es sollte schlimmer kommen: „Der ganze Arger begann ein paar Monate später. Zu dem Haus, das wir gemietet hatten, gehörte ein Schuppen im Hinterhof, und dort fand ich ein Kartenspiel. Alle 32 Karten enthielten pornographische Darstellungen. Diese Karten erregten mich sehr und lösten mir ein Verlangen ein, das ich damals verspürte hatte.“

Da brachen die Dämme: Von Selbstbefriedigung über Doktorspiele mit Altersgenossen bis hin zum heimlichen Bezaubern seiner Eltern führte die verheerende Wirkung des Kartenspiels. Selbst nach dem Ende waren vor dem Pornofieber die pubertätsgetriebenen Zeichen nicht mehr sicher.

Einen „unvorstellbaren Drang“ habe er empfunden, sich „Playboy“-Hefte zu verschaffen. „Ich las nach dem ersten Heften Playboy-Philosophie, und ich bin sicher, daß es diese Lektüre war, die mich mit Haut und Haaren dem Programm der 60er Jahre verfallen ließ.“

Man spürt den Verfall durch die freie Liebe, Vietnamprotest, Radikalismus. Doch, Gottlob, die Zeiten haben sich geändert, und der Zeuge konnte seine Aussage im frommen Ton der 60er beenden: „Ich las nicht mehr Hugh Hefers „Playboy“-Philosophie, und ich bin sicher, daß es diese Lektüre war, die mich mit Haut und Haaren dem Programm der 60er Jahre verfallen ließ.“

Als es gerendert hatte, eröfnete seine „Häufige Rufe, die ich heute noch nicht in der Kirche oder im Fernsehausschnitt eines Erweckungspredigens Zeugnis abgelegt, sondern – am 21. November vergangenen Jahres – vor der Pornographie-Kommission des amerikanischen Justizministeriums Edwin Meese.

Die elf Damen und Herren mit dem Auftrag, „Wesen und Ausmaß der Pornographie in den USA“ sowie deren „Einfluß auf die Gesellschaft“ zu untersuchen, haben jedoch nicht nur solche eher erbauenden – Geschichten gesammelt. In öffentlichen Hearings in sechs verschiedenen amerikanischen Städten versammelten sie 208 Zeugen. Sie lernten den Gegenstand ihrer Untersuchungen vor Ort in Peepshows kennen, aber auch in ausfuhrlichen Diaprojektionen, die nicht einmal Intimitäten zwischen Mann und Huhn einschließen ließen.

Sie erschlophen sich in ausgiebigen und qualitativen Diskussionen und kamen, dem Thema angemessen, von Höckchen auf Stöckchen. „Is es eigentlich legal“, fragte ein Kommissionsmitglied einer tiefgelagerten Nephrologie-Debatte. „Sex mit einer Leiche zu haben, mit der man verheiratet ist?“

Jetzt, ein Jahr nach Einsetzung der Kommission, sind alle Fragen beantwortet. Am Mittwoch vergangener Woche nahm Justizminister Meese den 1960er-Jahre Abschlusssbericht in Empfang, ein in jeder Hinsicht starkes Stück.

Der Report rief zu einem „nationalen Angriff“ („The New York Times“) auf die Porno-Industrie auf. Das geschieht –

zum Teil – aus ernst zu nehmenden Motiven. So ist die Kommission zu der Überzeugung gelangt, daß zwischen gewaltverherrlichender Pornographie und sexuell motivierter Gewalt gegen Frauen eine „unrühliche Beziehung“ besteht. In welchem Ausmaß etwa Kinder zur Herstellung pornographischer Materials mißbraucht werden, hat auch liberale Kommissionsmitglieder geschickt.

In 92 Empfehlungen werden Kongreß und Bundesbehörden, aber auch Staatsanwaltschaften in den Bundesstaaten und Kommunen aufgefordert, sehr viel schärfer als bisher gegen die Ausbreitung aller möglicher pornographischer oder obszönen Produkte und Dienstleistungen vorzugehen.

Zwar beinhaltet etwa die Hälfte der Empfehlungen Maßnahmen zum Schutz von Kindern gegen pornographische Darstellungen, doch die übrigen zeigen vor allem von einem altmodischen moralischen Überlebens der Autoren. So sollen verwerfliche Sexfilme aus Satelliten- und Kabelkanälen verschwinden, weil technische Fehler schon dazu geführt haben, daß Filme aus dem Playboy-Kanal unabsichtlich aus dem Walt-Disney-Kanal auftauchten.

Die allgegenwärtigen Peepshows sollen sich baulichen Veränderungen unterziehen. In den Empfehlungen 58 und 89 sollen die Kommissionsmitglieder die Kabinettüren derartiger Etablissements entfernt wissen, um jede sexuelle Betätigung der Besucher zu unterbinden. Besorgte Bürger können nach Ansicht der Kommission ihr Scherflein zur Säuberung der USA beitragen. Sie sollen sich auf lokaler Ebene zu „Beobachtungsgruppen“ zusammenschließen, Druck auf Politiker ausüben, Gerichtsentscheidungen überwachen und notfalls Demonstrationen und Boykotte gegen Pornohändler organisieren. Der Report sei eine „Strategieempfehlung“ für Bürger, die Obszönität aus ihrer Nachbarschaft verbannen möchten.

Das 5. Pfund schwere Porno-Paket bescherte den USA eine Neuaufgabe der Pornographie-Debatte. Während Vertreter der Kirchen und Wortführer der selbsternannten „Moralischen Mehrheit“ Kommissionsentwürfe meist begrüßten, warnten Schriftsteller, Filmproduzenten und Bürgerrechtsgruppen vor dem „Zensur-Versuch“.

Vorsichtiger war die Reaktion der wichtigsten Frauen-Gruppen im Lande. Zwar begrüßte die führende Frauorganisation „NOW“ die Erkenntnis der Kommission, daß Pornographie zu Gewalt gegen Frauen führen könne, wies aber ebenfalls auf den möglichen Versuch der religiösen Rechten, die den Report vor rechts kritisierten: „Ich wäre sehr viel weiter gegangen“, erläuterte Patrick Fegan von der konservativen „Stiftung Friederich Konrad“, „und hätte zum Ausdruck gebracht, daß Sexualität ihren angemessenen Rahmen ausschließlich in der Ehe findet.“

Während Gegend und Befürworter noch ihre Pressekonferenzen veranstalteten, bildeten sich beim Druckministerium der Regierung lange Schlangen. Dort war der ausführlich dokumentierte und mit vielen Textbeispielen versehene Report für 35 Dollar zu erhalten. Viel Neues oder Fundamentales werden die Leser allerdings nicht entdecken.

Dafür war die Kommission zu einseitig besetzt, ihre Arbeit nicht ausreichend finanziert, ihr Ergebnis durch einseitige

Auswahl von Demonstrationenmaterial und Zeugen von Anfang an festgelegt.

Sechs der elf Kommissionsmitglieder waren bereits vor ihrer Berufung für Maßnahmen zur Eindämmung der Pornographie eingetreten. Der Ausschussvorsitzende, Staatsanwalt Henry Hudson aus Virginia, hatte sich mit der Schließung von Porno-Kinos und Sexläden einen Namen gemacht.

Von den 208 Zeugen ausgesuchten Zeugen sprachen sich 100 für strengere Kontrolle von Pornographie aus. Aus Geld und Zeitsparen hatten keine einschlägigen Forschungsarbeiten vergeben werden können.

Doch der Mangel an durchgeführten Untersuchungen ist Interimsmassnahmen seit den Kommissionsvorsitzenden allerdings nicht. Hudson: „Hätten wir ausschließlich auf wissenschaftliche Daten gebaut, wäre unsere Arbeit wahrscheinlich ohne Ergebnis geblieben.“

Durchgehend war auch die unterschiedliche Behandlung der Zeugen. Micki Garcia, ehemals „Hefers Männermagazin, besichtigte ihren ehemaligen Arbeitgeber unter anderem des Mordes, des versuchten Mordes, der Prostitution und der Vergewaltigung. Doch die Kommission konnte sich trotz dieser – immerhin strafrechtlich relevanten – Vorwürfe nicht dazu aufraffen, die Zeugin um Belege für ihre Anschuldigungen zu bitten.

Als dagegen das „Penthouse“-Mädchen Dottie Meyer aussagte, ihr hätten die freizügigen Photos sogar genützt, mußte sie sich einem peinlichen Kreuzverhör über ihr Sexleben unterziehen.

Zwei Kommissionsmitglieder mochten die Ergebnisse des Porno-Studiums nur noch bedingt teilen. Die Psychologin Judith Becker und die Journalistin Ellen Levine schrieben in ihrem Mehrheitenvotum: „Kein ernst zu nehmender Forscher würde Schlußfolgerungen akzeptieren, die sich auf eine solche Studie gründen.“

Anderen Meise-Räten ging der Report nicht weit genug. Sie blieben dennoch guter Hoffnung: „Würden alle Empfehlungen durchgeführt“, schreibt das Kommissionsmitglied James Dobson, „könnte sich Amerika in 18 Monaten von harter Pornographie befreien.“

‘Let Me at That Porn’

WASHINGTON – The best thing about the report of Attorney General Meese's Commission on Pornography is its call for „Citizens Watch“ groups to monitor what type of publications are sold in the stores. If, in the view of the group, the material is pornographic, the citizen's groups will organize a boycott, and God know what else, to rid the store of the rot.

I don't know how the people for this type of work are going to be selected, but I would like to volunteer my services.

What, you may ask, are my qualifications for being part of a „Citizens Watch“ group? For one thing, I've read many of the magazines the Pornography Commission finds objectionable. Secondly, I know exactly where in the store such reading materials are kept. I have done a lot of dry runs since the report was published. I know how to distinguish between literature with no redeeming value as opposed to magazines that are just trying to give me a cheap thrill.

If you elect me I promise to go through every store in your neighborhood and dump out anything that I feel might offend the community. You can trust me that no page will be left unturned without stamp of approval. I'm not only talking about nudity, depravity and sexually obscene material, but also other stuff that might not look offensive on the cover but, when you read between the lines, could lead to crime too horrendous to mention.

Many of you may be asking, „How will the Citizens Watch Committees perform? The guidelines I've been lead down by, but I would like them to work something like that: Every member of the committee will be issued a CW card, which will give him or her permission to go into any store suspected of selling pornographic material. If such material is found, the CW Committeeperson will throw it on the floor, pour cigarette lighter fluid on it and start a fire in the aisle. If there happens to be a lot of pornographic material, other members of the CW Committee will stand outside and break all the windows in the store.

Buchwald

If the owner protests this type of treatment, the CW Committee will organize a boycott. During the boycott, the CW will take the names of customers entering the store. These will be sent to Ed Meese, who will then issue the attorney general's computer so that Washington will have some idea about who is buying pornography. Each Citizen's Watch Committee will be able to plug into the computer in case they have suspicions about a stranger hanging around a magazine stand.

We cannot prevent you from buying anything you want. But as Americans it is our right to make you damn sorry you did. The Citizens Watch Committees are your guarantee that you won't be poisoned by filthy pictures again.

The question will come up as to what qualifies the CW Committees to decide the reading tastes of others. Their main strength is that they care about what is on sale and they're willing to do something about it. Once appointed as a CW Deputy, the Committeeperson will study at night to become an expert in pornography. The CW's primary role is to do the job that the Justice Department, because of the Constitution, can't do on its own.

As soon as you're elected, without wanting to brag, I think I'm the best man for the job. I've hung around newsstands all my life. I know what a Playboy or Penthouse reader is like. I think I know how to read any magazine sold together with cellophane.

As soon as you start electing Citizens Watch Committees in your community, please think of me – the anti-pornography everyone can trust.

Anti-porn-golf in VS treft ook rockbladen

WASHINGTON (AP) – Amerikaanse tijdschriftenuitgevers vreesden dat de actie van conservatief-christelijke groeperingen in de Verenigde Staten tegen pornografische afbeeldingen te veel op vrijheid beoogd werd uit over het besluit van een grote winkelketen met 850 filialen om ook de verkoop van 12 tijdschriften te stoppen en rockmuziekafzet te zetten.

Naar de groothandel meent is het besluit terug te voeren op een campagne van de televisiepredikant Jimmy Swaggart tegen de rockmuziek. Hij prekeert al jaren tegen de rock, waarvan volgens hem een „verderfelike en onkrachtende verkeering“ uitgaat. Jimmy Swaggarts televisieprogramma heeft de op een na grootste kijkersdichtheid voor dit soort uitzendingen. Zijn neef, de musicus Jerry Lee Lewis, geldt als een van de geestelijke vaders van de rockmuziek.

* Het Overblik van de Pornografiereport „vorige pagina“.

Ban of Sodomy As Consenting Act Is Upheld in U.S.

By Stuart Taylor Jr.

1HT1

WASHINGTON — A bitterly divided Supreme Court ruled Monday that the U.S. Constitution does not protect private homosexual relations between consenting adults.

The court upheld by 5-4, as applied to homosexual conduct, a Georgia law that makes it a crime for anyone to engage in oral or anal sex.

The majority said "we express no opinion" on whether the Constitution would protect married couples and other heterosexuals from prosecution under the same law. Justice John Paul Stevens said such laws are "concededly unconstitutional with respect to heterosexuals" under previous Supreme Court rulings.

The announcement of the decision was unusually dramatic, with Justices Byron R. White, author of the majority opinion, and Harry A. Blackmun, author of an impassioned dissent, both reading detailed passages from the bench.

Criminal prosecutions for private sexual conduct between consenting adults are very rare in the case of homosexuals, the court noted, and almost unheard of in the case of heterosexuals.

But Monday's decision was a major setback for homosexual rights groups. It also limited past Supreme Court decisions by rejecting what Justice White called "the view" that any kind of private sexual conduct between consenting adults is constitutionally insulated from state proscription.

While the court's ruling does not necessarily mean it would allow discrimination against homosexuals in other contexts, it weakened the legal arguments against such discrimination.

The case was a civil suit challenging the sodomy law brought by Michael Hardwick, an avowed homosexual who had been arrested in his Atlanta bedroom while having sexual relations with another man. He was not prosecuted.

Justice White's opinion declined to extend to homosexuals a line of decisions involving heterosexuals — in particular a 1965 decision striking down a Connecticut law against contraception — in which the court had recognized constitutional rights to procreate and to sexual privacy.

He stressed the "ancient roots" in the English common law of laws criminalizing homosexual relations, noting that at 50 states outlawed homosexual sodomy until 1961 and that 24 states and the District of Columbia still do.

"The courts are most vulnerable and crimes nearest to illegitimacy when it deals with private consensual sexual law having little or no

cognizable roots in the language or design of the Constitution," Justice White said in explaining why he would not create a right to homosexual sodomy.

Justice Blackmun said "the right of an individual to conduct intimate relations in the privacy of his or her own home seems to me to be the heart of the Constitution's promise of privacy."

Justice Stevens said the court's rationale, like the Georgia statute and the English common law from which it was derived, "applies only to the prohibited conduct regardless of whether the parties who engage in it are married or unmarried, or of the same or different sexes."

He cited Blackstone's Commentaries, which described sodomy as the infamous crime against nature, committed either with man or beast.

Other justices' majority opinions were Chief Justice Warren E. Burger and Justices William H. Rehnquist, Lewis F. Powell Jr., and Sandra Day O'Connor.

Justice William J. Brennan Jr., Thurgood Marshall and Stevens cited Justice Blackmun's dissent. The first two also joined Justice Stevens's dissent.

Twenty-six states have decriminalized sodomy, and 5 of the 24 that still outlaw it have said they will enact a statute that decriminalizes heterosexual sodomy, at least in some contexts.

Justice White stressed that "this case does not require judgment on whether laws against sodomy between consenting adults in general, or between homosexuals in particular, are wise or desirable."

Het tijdschrift van de schone sex was aangehouden. Maar sex was niet alleen schoon, maar gezond en goed. Er kwamen mensen op de radio, zelfs op de televisie, die jongen te binnen praatten over — groot God! Het was niet te geloven, voor je ontbent had spraken ze al over organen, masturbatie en homodie.

Er werden slogans voor sex geïntroduceerd, zoals voor supermen in de tijd dat roken nog goed was. "Sex is goed voor jou!" schreefende een letter genietende jongeren. Het was zelfs beter dan oorlog, zo beweerden ze. "Make love, not war." Dit was een geweldige slogan — net zo als geweldig als "Ik loop een kilometer voor een Camel" of "Ja bevroeder!" in de tijd dat sex nog vies was en roken geïnt.

Er is in deze tijd een vreemdheid met de moderne wereld en zijn enorme veranderingstempo: als je niet jong overlijdt moet je alles afbreken wat je in je jeugd aangeleerd bent. Het is nog erger als je ouder wordt, dat het op je middelbare leeftijd bent aangeleerd wat je in je jeugd had aangeleerd, moet je na verloop van tijd weer constateren dat dat het fout was.

Wat is het nu in je jeugd had geleerd is weer opgevoerd.

Het praakt natuurlijk over de pogingen van de overheid om de goede oude Amerikaanse manier met sex te vernieuwen. Het lijkt een tip van het persoonlijke uitmakend door sex synoniem te maken met roede. Hier roegen de puritanen begrippen die nooit zullen worden afgeschaft, maar een groot deel van de

Tijdperk smerige sex maakt rentree in VS

New York Times-dienst

NEW YORK — Lang geleden had ik een vriend die openhartiger was dan de meeste mensen. "Ik houd van smerige sex", zei hij altijd.

Dertig, in de jaren veertig, was dat een onmiskenbaar bekendheid. Terwijl de meeste Amerikanen er toen van uitgingen dat dat sex smerig was, beweerde mijn vriend dat de normale volharding van de liefde hem niet vies genoeg was.

Later werd ik, Kinsey geboren, toen Marshall planine, en plonsterde mijn vriend er een weligheids gebouwt te zijn: sex was immers schoon geworden.

Generaties van ouders en grootvaders, van wie wij kinderen levende zien, werden nu gebouwt door hun kinderen en kleinkinderen.

Het tijdschrift van de schone sex was aangehouden. Maar sex was niet alleen schoon, maar gezond en goed. Er kwamen mensen op de radio, zelfs op de televisie, die jongen te binnen praatten over — groot God! Het was niet te geloven, voor je ontbent had spraken ze al over organen, masturbatie en homodie.

Er werden slogans voor sex geïntroduceerd, zoals voor supermen in de tijd dat roken nog goed was. "Sex is goed voor jou!" schreefende een letter genietende jongeren. Het was zelfs beter dan oorlog, zo beweerden ze. "Make love, not war." Dit was een geweldige slogan — net zo als geweldig als "Ik loop een kilometer voor een Camel" of "Ja bevroeder!" in de tijd dat sex nog vies was en roken geïnt.

Er is in deze tijd een vreemdheid met de moderne wereld en zijn enorme veranderingstempo: als je niet jong overlijdt moet je alles afbreken wat je in je jeugd aangeleerd bent. Het is nog erger als je ouder wordt, dat het op je middelbare leeftijd bent aangeleerd wat je in je jeugd had aangeleerd, moet je na verloop van tijd weer constateren dat dat het fout was.

Wat is het nu in je jeugd had geleerd is weer opgevoerd.

Het praakt natuurlijk over de pogingen van de overheid om de goede oude Amerikaanse manier met sex te vernieuwen. Het lijkt een tip van het persoonlijke uitmakend door sex synoniem te maken met roede. Hier roegen de puritanen begrippen die nooit zullen worden afgeschaft, maar een groot deel van de

bevolking bang is voor de gedachte dat er iemand is die zich zou amuseren:

Sex is zonde.
Zonde is niet schoon.
Zonde is niet goed.
Zonde is niet goed voor U.

Alleen de duivel zou kunnen beweren dat zonde niet is verkenen valt boven oorlog voeren. Vandaar, dat mag niet verlaten worden we geacht weerzin te ondervinden bij plaatsen van mensen een seksuele omhelzing in ruime te worden als kinderen die onder ogen kunnen krijgen. Kijken naar Rambo die oorlog voert, is inmiddels nu verlaten dat de presentie mag bekend maken dat hij ook konstant heeft gesmausd. En niemand kan het weer schamen of kleine kinderen er ook van smullen.

Het idee dat sex een zonde is kleine zijn rentree in Washington. In een recente uitspraak over de rechten van staten slooft het Hooggerechtshof zich voorwereld enorm uit boven's een trip te geven. De jongste commissie voor pornografie heeft juist de betindingen van een dergelijke commissie uit 1970 herhaald die vaststelde dat porno weinig effect heeft, zeker in maatschappelijke zin.

De nieuwe commissie zegt van wel en neemt bovendien porno aantekening bijdraagt aan geweldsdelicten.

De boodschap is dat er een nieuw tijdschrift van smerige sex is ontstaan. Als een product van een dergelijk tijdschrift kan de dagelijkse routine. Als alleen het tijdschrift van schone, gezonde, heilzame, openlijke en sex-goed-voor-u periode bekend is.

Overeenkomst van de wetten van staat Georgia (verbod op homoseksuele handelingen, ook bannenzamen) kan juist een extra stimulans zijn voor de groei van een seksuele omhelzing. Wat betreft porno kan gezegd worden dat het verlaten is als het is toegestaan. Om er plezier aan te beleven moet het verboden zijn.

Als overlevende van een smerige en een schone periode geloof ik dat Amerikanen een nieuw tijdschrift van sex-gevoel en een nieuw tijdschrift van sex-gevoel dat sex smerig is en misdadig, is niet alleen onder Amerikanen maar ook opwindender dat het doen van seks gevoel. Daarvoor hebben we dielen en jogen.

RUSSELL BAKER

Hooggerechtshof Amerika handhaaft verbod sodomie

WASHINGTON, 1 juni — Het Amerikaanse Hooggerechtshof heeft gisteren een wet van de staat Georgia gehandhaafd waarin sodomie wordt verboden. Het Hof bepaalde, met vijf tegen vier stemmen, dat de wet een goede grondwettelijke recht hebben op homoseksuele gedrag in de privé-leven.

Het besluit van gisteren is de eerste gedetailleerde uitspraak van het Hooggerechtshof over homoseksuele relaties. Het Hof bepaalde dat buitenslandse die homoseksueel blijven te zijn uit het land kunnen worden gezonden.

De uitspraak die het Hof gisteren deed betekent een nederlaag voor de homobeweging die tegen de wet van Georgia in het geveer waren gekomen, in deze wet wordt sodomie omschreven als "heteroseksuele seksuele daad waarbij de geslachtsoorganen van een persoon en de mond of anus van een ander zijn betrokken".

Eerder had een federaal Hof van beroep geoordeeld dat de wet in Georgia strijdig is met de grondwet. Het besloot omptel om sommige homoseksuele geslachtsdaaden tot een misdrijf, zelfs als die worden bedreven door een echtbaar.

De grondwet kent homoseksualen geen fundamenteel recht op zich over te geven aan sodomie", schreef rechter Byron White, de opsteller van het meerderheidsadvies. Het feit dat homoseksuele gedrag beschouwd in de privé-leven van het huis heeft geen invloed op het resultaat.

Tegen de wet van Georgia was

protest aangekend door Michael Hardwick, een homoseksuele bekeerder die in 1982 was gearresteerd wegens het plegen van sodomie in zijn huis. (AP, Reuter, AFP)

Sodomie-uitspraak verontrust Amerikaanse homo beweging

Van onze correspondent FRANS VERHAEGEN WASHINGTON — Het recht op privacy in relaties wordt niet beschermd in de Amerikaanse grondwet en de staten moeten regels stellen die bepaalde gedragingen als misdrijf en orale sex, strafbaar stellen.

Met deze uitspraak heeft het Amerikaanse Hooggerechtshof een eind gemaakt aan de trend van de laatste jaren de grondwet ruimer te interpreteren. De trend was vooral zichtbaar in 1973, toen werd besloten dat de vrouw een recht heeft op abortus.

Het Hooggerechtshof erkende dat de staat Georgia (en daarmee 24 Amerikaanse staten met dezelfde regel) het recht heeft om wetten uit te vaardigen tegen sodomie. Het Hof oordeelde dat de wet van Georgia op intieme contacten tussen volwassenen, naasten vrijwel alle homoseksuele praktijken, inclusief de gewone wettelijke zin erkend, is de wettelijke uitspraak vrijwel alleen gericht tegen homoseksuele activiteiten.

Het is dat een omgekeerde trend voor actiegroepen die zich tegen discriminatie van homo's keren, ook al zal de uitspraak in de praktijk weinig effect hebben: het zal het moeilijk zijn om overtuigingen van te stellen.

De uitspraak van het Hooggerechtshof werd slechts door vijf van de negen rechters gesteund. De vier tegenstanders hebben grote moeite gedaan om aan hun argumenten bekendheid te geven te geven. Zo woen rechter Blackmun op het voorplan te belang dat alle individuen hebben bij de zeggenschap over de aard van hun intieme relaties met anderen.

De meerderheid van het hof baseerde zich op historische argumenten en stelde dat de wet van Georgia de grondwet te maken hebben gehad met uitsluitende sodomie-bepalingen. De uitspraak weerspiegelt echter ook de sensatie de grondwet beperkt te interpreteren, zoals wordt voorgestaan door bijvoorbeeld de minister van Justitie, Ed Meese.

Als deze interpretatie consequent wordt toegepast dan zouden ook eerdere uitspraken, zoals die over de abortus, mogelijk worden ingetrokken. Deze uitspraak kan daarvoor de basis worden. Van de nieuw benoemde overrechter Rehnquist, bekend dat hij schijnbaar onschuldige invloedingen in eerdere uitspraken gebruikt om later een meer verregaande uitspraak te motiveren. De actiegroepen van homo's hebben zich over die trend zeer bezorgd gevoeld.

NRC Schaduwen 3

HET HOOGERECHTSHOF van de Verenigde Staten kan geen scheidsrechter zijn in een debat over onschuldige, ledige schaduwen", zo verklaarde raadshere Felix Frankfurter nog in 1961 zijn weigering een verbod op contraceptiva buiten werking te stellen. De wet in kwestie werd immers toch niet gehandhaafd en zo moest de staatsburger zich maar tevreden stellen met de Grote leugen als schutregel van zijn vrijheden.

Dat bleek niet voldoende en in 1965 verklaarde het Hooggerechtshof een voorbehoedsmiddel in de staat Connecticut onduidelijk in strijd met de federale Grondwet. Deze garaande de burger "een zone van privacy" tegenover staatsinmenging, zo luidde de sindsdien beroemd geworden motivering. Er volgden uitspraken waarin de rechters zeiden dat hieronder ook het strikt particuliere bezit van pornografie valt, hoezeer de staat ook niet wil toestaan dat de overheid te bestrijden — en in 1973 kwam de grote bevestiging van het constitutionele recht op privacy toen het Hof het recht op abortus erkende.

→

DE SCIJDEN vallen thans echter weer snel in de VS en ditmaal zijn zij niet leeg en onschuldig, ook al geven de rechters zich moeite te benadrukken dat strafvervolgzaamheid is. Het Hooggerechts hof heeft zojuist geweigerd een stokje te steken voor een strafbeveling uit de staat Georgia tegen homoseksuele handelingen in vrijheid tussen volwassenen. Vierentwintig staten van de VS kennen een dergelijke strafbeveling en slechts één (Wisconsin) een wet op „gay rights“.

Nog voordat de harde conservatief William H. Rehnquist is geïnstalleerd tot Oppertrechter van de VS, werpt zijn bewind schaduwen vooruit. Het zijn de schaduwen van „de kwelzelaar en knevelarij“ waarmee, in de woorden van een commentaar, het Hof in 1965 in de zaak-Connec-ticut juist leek te hebben afgerekend.

Nu moet gezegd worden dat het federale Hoogge-rechtshof in 1976 al eens een vergelijkbare wet tegen ho-moseksuelen uit de staat Virginia heeft laten passeren. Maar dat gebeurde zonder dat het Hof zelfs de moeite nam om pleidooien aan te horen — of om motieven te ge-geven. Dit terloopse oordeel kon nog worden toegeschre-ven aan een vlaag van afkeer van de „negen oude man-nen“, zoals het Hof wel is genoemd.

THANS HEET HET dat bescherming van de persoon-lijke levensfeer een ongerechtvaardigde vorm zou zijn van „rechtersrecht“. Dat is weinig meer dan een smoesje,

gezien de duidelijke en opgaande lijn in de preceden-ten. Als staat terughoudendheid naar het gever in de mo-rtuus, waar nog valt te betogen dat potentieel menselijk-ven in geding is, hoe veel te meer dan niet ten aanzien van homoseksuelen als ze geen kip kwaad doen.

Er is ook niet aan het Hof gevraagd een positief recht op gelijke behandeling af te kondigen (zelfs in het verlicht-Nederland weten wij hoe moeilijk dat kan liggen), doch slechts om tenminste de slaapkamer van mensen te sluiten voor de overheid.

Tekend is het belang dat de schrijver van het meer-derheidsoordeel, raadheer White, zei te hechten aan de „oude worts“ van het sodomieverbod. De omstreken wet uit Georgia dateert van 1816 en in de Angelsaksische Common law gaat het verbod nog verder terug. Zo'n ar-gument doet denken aan het — inderdaad, zeventien-de eeuwse — Engelse gezegde „de oorzaak van de pest is de zonde en de oorzaak van de zonde is het theater“.

De enige troost is dat het Hof bitter vrede heeft ge-met de kleinste mogelijke meerderheid besliste. Juist Rehnquist is het bewijs dat de minderheidsopinie van van-daag de meerderheid van morgen oplevert. Het is te wen-sen dat dit ervaringsfeit hem snel over zijn top helpt. Te vrezin is voorspand dat een ethisch reveil besmettelijk blijft.

Supreme Court Curbs Growth of Privacy Concept

By Linda Greenhouse
New York Times Journalist

WASHINGTON — With its de-cision Monday that there is no con-stitutionally protected right to en-gage in homosexual conduct, the Supreme Court interrupted the ex-pansion of the concept of privacy on which it embarked more than 50 years ago.

The 5-4 majority drew a sharp line of demarcation between those choices that are fundamental to heterosexual life — whether and whom to marry, whether to con-ceive a child, whether to carry a pregnancy to term — and the de-cision to engage in homosexual acts. The heterosexual choices fall

within the "core of privacy" that the court has defined, with greater or lesser clarity, in dozens of cases. The line stretches back to a pair of decisions in the mid-1920s that

NEWS ANALYSIS

gave parents the right to make basic choices about their children's education, and more recently in-closed rulings on contraception and abortion.

Writing for the majority on Monday, Justice Byron R. White canvassed those precedents and then observed, "We think it evident that none of the rights asserted in those cases bears any resemblance to the claimed constitutional

right of homosexuals to engage in acts of sodomy that is asserted in this case."

Arguments to the contrary, Justice White said, were "unimpor-tant" and "irrelevant."

Condemnation of homosexual-ity, Justice White wrote, has "an-tient roots." The Georgia law at issue dates to 1816, the original 13 states all outlawed homosexual acts, as did all 50 states until 1961. Since then, either legislation or court decisions have made priv-ate homosexual acts between con-senting adults no longer criminal in 26 states.

The court frequently uses history as a guide, although not invariably. For example, it overlooked history

in 1967 when it declared unconstitutional a Virginia law that barred interracial marriage. Sixteen states had such laws at the time, and Virginia defended its statute on the ground that it protected "tradition-al moral values."

But there was a second basis for the decision Monday that offers an insight into the court's current mood, extending beyond the con-stitutional question at hand.

The court would not seek to "dis-cover new fundamental rights," Justice White said, because "the court is most vulnerable to some nearest to illegitimacy" when its decisions are not rooted "in the language or design of the Constitu-tion."

By expanding the list of funda-mental rights, Justice White said, "the judiciary necessarily takes to itself further authority to govern the country without express constitu-tional authority."

This portion of the opinion was an unusually explicit discussion of a factor that is always present when the court is asked to extend the frontiers of constitutional law. It is the sense of where its judgment fits within the broader social consen-sus.

Historically, many justices have believed that to place the court too far ahead of the consensus too often is to hurt the institution, to make it "vulnerable," to use Justice White's word, to attack from the political branches.

In this context, Justice White did not mention the court's landmark privacy decision, *Roe vs. Wade*, which established abortion as a constitutional right. But he and William H. Rehnquist, the chief justice-tenure, who also joined Monday's opinion, were the two dissenters in the 1973 abortion case. They have dissented from all the subsequent decisions expanding on the principles of *Roe vs. Wade*.

The court is keenly aware that the political furor over *Roe vs. Wade* has yet to die down. The fact that Justices White and Rehnquist garnered a majority for the decision Monday may indicate that the court simply has no appetite for revisiting once again its unchar-tered territory. The expected arrival on the court of Antonin Scalia is not likely to change that mood.

In addressing itself only to the privacy issue, the court cut off one of the most important constitu-tional challenges to laws affecting the rights of homosexuals, such as a challenge, based on the 14th Amendment's equal protection guarantee, to laws that discriminate against homosexu-als in such areas as housing and employment.

Justice Lewis F. Powell Jr., who provided the majority's crucial fifth vote Monday, suggested in a con-curring opinion that the Eighth Amendment prohibition against cruel and unusual punishment might bar prison sentences for ho-mosexual acts.

The four justices who dissented, Harry A. Blackmun, John Paul Stevens, William J. Brennan Jr. and Thurgood Marshall, offered a dra-matic demonstration of the right to privacy. At issue, they said, was not the choice of one sexual act or another, but what Justice Blackmun called "the fundamental inter-est all individuals have in control-ling the nature of their intimate associations with others."

Knocking on the Bedroom Door

The high court hands a defeat to homosexuals—and privacy rights

Respondent would have us announce... a fundamental right to engage in homosexual sodomy. This we are quite unwilling to do.

7/4

—Justice Byron White

Depriving individuals of the right to choose for themselves how to conduct their intimate relationships poses a far greater threat to the values most deeply rooted in our nation's history than tolerance of nonconformity could ever do...

—Justice Harry Blackmun

The opinions were occasionally sarcas-tic as well as blunt. But then, the issue was one that arouses intense emotion among legions of Americans. The basic ques-tions: May a state define some types of activity widely practiced by homosexuals as a crime? Or do the antiodyssey laws of 24 states violate the constitutionally pro-tected right to privacy that the court has been expanding in decisions stretching back more than 50 years?

To the dismay of gay-rights activists and many civil libertarians—and to the delight of religious Fundamentalists and other antigay—the Supreme Court ruled 5-4 last week that a state may indeed outlaw a sodomy among homosexuals, even if it is practiced by consenting adults in the privacy of a home. The ruling has implications far beyond the legal realm. By declar-ing to the state as moral arbiter in this case, the court raises essential questions about its role as the guardian of individual freedoms against the will of the majority.

The case decided last week began in 1982 when Michael Hardwick was last taking a day for drinking on the streets of Atlanta. A police officer with a warrant entered Hardwick's bedroom and found him engaged in oral sex with another man. The officer arrested both for violat-ing a Georgia statute that prohibits "any sexual act involving the sex organs of one person and the mouth or anus of another" (punishment: 1 to 20 years in prison). Fulton County District Attorney Lewis Slaton declined to prosecute, but Hardwick filed suit anyway, asking for a declaratory judgment that the law is unconstitutional.

Though the Georgia statute was delib-erately framed to apply to everyone, Justice Byron White's majority opinion (joined by Chief Justice Warren Burger, his designated successor William Rehnquist, Sandra Day O'Connor and Lewis Powell) was careful to "express no opinion" about sodomy among heterosexuals. Hardwick's suit, said White, did not pose that ques-tion. However, Powell suggested in a concurring opinion that actually imprisoning gays for their sexual conduct might violate the Eighth Amendment's ban against "cruel and unusual punishments."

But the majority rejected as "unimpor-tant" the idea that "any kind of private sexual conduct between consenting adults is constitutionally insulated." True enough, White wrote, the court has recog-nized a right to privacy in cases involving education, marriage, childbearing and abortion. But these areas, White asserted, have "no connection" with homosexu-ality. Whether or not they are "wise or de-sirable," he said, prohibitions against ho-mosexual conduct have "ancient roots." For example, sodomy was "forbidden by the laws of the original 13 states when they ratified the Bill of Rights," White added. "To claim that the right to engage in [homosexual sodomy] is 'deeply rooted in this nation's history and tradition'... is, at best, facetious."

More generally, the majority insisted that the Supreme Court should display "great resistance" against any attempt "to discover new fundamental rights" not enumerated in the Constitution. "Other-wise," wrote White, "the judiciary neces-sarily takes to itself further authority to

govern the country without express con-stitutional authority." For years conserva-tives have attacked judges, particularly Supreme Court Justices, for reading their own moral and political views into the Constitution. White's opinion was an un-usually explicit acknowledgment of that criticism by a Justice, and it may portend greater deference by the court to the ac-tions of elected officials.

Harry Blackmun's passionate dissent (joined by William Brennan, Thurgood Marshall and John Paul Stevens) argued that "only the most willful blindness could obscure" the connection between sexu-ality and the right to privacy. "No matter how uncomfortable a certain group may make the majority of this court," wrote Blackmun, that does not justify denying homosexuals the right to privacy. As for constitutional authority, the dissenters re-lied on the due-process clause and the Fourth Amendment's guarantee of "the right of the people to be secure in their persons, families, houses..." wrote Blackmun. "The right of an individual to conduct in-timate relationships in the intimacy of his or her own home seems to me to be the heart" of the protection of privacy.

Essentially, the dissent leaves it up to each state whether to tolerate or forbid homosexual sodomy. Though all 50 states had antiodyssey laws as late as 1961, those statutes have since been repealed or struck down by courts in 26 states. The Supreme Court's ruling will have little im-mediate effect there. Even the laws still on the books in 24 states—19 states and the District of Columbia criminalize all sodomy; five have laws that apply

1HT ART BUCHALD '10

Scaring the Heterosexuals

WASHINGTON — The Supreme Court has just upheld a Georgia law making sodomy a private crime. It is a landmark decision and as with all landmark decisions, many citizens are very nervous. Not only are homosexuals worried by the court's ruling, but it has scared the pants off heterosexuals as well.

I know this because some of my best friends are heterosexuals and they confide in me a lot. Meaningfully said, "If homosexuals are not safe in the privacy of their homes, who will be next?"

"I believe you are right, pessimistic," I said. "The court would never do to heterosexuals what it has done to homosexuals. Many of the justices are heterosexual themselves."

"Nevertheless, their decision is a dagger aimed at the heart of any one who believes in a private sex life. If the state can go into the bedroom and arrest two people performing an act which has been declared illegal, what is to prevent it from going into a room next door and routing out a couple doing something that is considered worse as well?"

"Why would the state want to do something like that?"

"Because the people who write the laws dictating what sex acts are legal and illegal would like to rule out everything but the missionary position. They want to tell us how to do it."

"No, they don't. No one has ever told me what to do in the bedroom."

□

"Then let me ask you how you feel about the pillow game."

"I don't know the pillow game."

"You best check out with pillows until there are no feathers left in the cases. They're talking about forcing that in Virginia."

"You heterosexuals are so hysterical. The next thing you're going to tell me is that body painting your wife will be declared a crime in South Dakota."

"It will be if fucking is involved. Don't you understand that once the Supreme Court has ruled against the bedroom door, there was no way of getting them out. Eight men and one woman are so substitute for Dr. Ruth Westheimer."

"This is no time for panic. What you practice in your own home, whether it be the 'jewel in the Lotus,' the 'Giddy to the Ceiling' or the 'Corkscrew Motion,' will not be forbidden provided it meets the community standards of at least five of the nine judges. It is only homosexuals who can't practice these things behind closed doors. You heterosexuals should be happy that what you revel in is not against the law, and that you live in a country where anything goes. In some societies, achieving the 'Great Delight of Enlightenment' with the large toe can get you 30 years in jail."

"But the Supreme Court has extraordinary cringing. If Georgia can pass a law against one type of love-making, why can't Arkansas enact one against another? Pretty soon there will be no positions left."

"Even if they do pass a law, I would say, 'your home is still your castle, and it would have to be very unusual circumstances that would allow the police to crash in.'"

"Possibly, but heterosexuals are very nervous people and just the thought that there may be someone on the other side of the bedroom door will inhibit us from engaging in the Yab-Yum positions."

"Why blame the Supreme Court for that?"

"Because when you start taking away the Yab-Yum position from one person, then you start taking it away from all."

Buchwald

only in homosexual conduct"—are rarely enforced. Generalized authorities expect no sudden wave of prosecutions.

But gay leaders fear that the decision will nonetheless be a devastating blow to the efforts of homosexuals to gain social toleration. They have been on the defensive anyway against a public backlash spurred partly by terror over the spread of AIDS. Homophobes "want us to go back into the closet," says Jean O'Leary, executive director of National Gay Rights Advocates. "Now the Supreme Court has even made the closet unsafe."

The angry backlash is for the most part a peculiarly American phenomenon. Britain, West Germany and the Scandinavian countries repealed antihomosexual laws years ago, and France and Japan never had any. There has been no discernible change in attitudes since AIDS came to public attention. Homosexuality is illegal throughout the Islamic world and in the Soviet Union and India, but even there, legal punishment is infrequent. It is more common in Latin America, where gays sometimes face extrajudicial violence as well. An extreme example is the case of a gay couple who were gunned down 65 suspected homosexuals on the streets of Cali, Colombia, in the past year.

THE 19 ALABAMA, ARIZ., CALIF., GERMANY, GU., LA., ME., MICH., MISS., N.J., N.C., N.D., R.I., S.C., TENN., UTAH, VA. THE FIVE ARK., KANS., MISS., NEV.

1HT Crimes in the Bedroom

A narrow Supreme Court majority, taking a narrow view of the rights at stake, has given states renewed license to regulate sexual conduct they deem deviant. In a 5-4 ruling endorsing Georgia's right to punish sodomy a crime, the court crudely rejects as "facious" the argument that such a law invades privacy and strikes at deeply personal, basic liberties.

Though many states and cities have lost interest in searching bedrooms, all are again free to pry into the private lives not only of homosexuals, as in the case at court, but also of heterosexual partners and married couples. This was a gratuitous and petty ruling, an offense to American society's maturing standards of individual dignity. The court says such intrusive laws have "sacred roots." So do laws against marital infidelity, contraception and abortion that the court has rightly struck down as unconstitutional invasions of privacy. So does reverence for the homes from which British judges long ago barred the King. Surely a constitution that safeguards the individual's right to choose a mate and plan a family without the state's intrusion into the bedroom for a privacy right that protects intimate and personal human relations.

Writing for the court, Justice Byron White mocks the challengers for supposedly claiming that "the federal constitution confers a fundamental right upon homosexuals to engage in sodomy." Clearly that formulation betrays the heart of the law. It is the right of states to criminalize anal and oral sex — and every American's private act — that was at issue.

In eloquent dissent, Justice Harry Blackmun reminds: "It is precisely because the issue raised by this case touches the heart of what makes individuals what they are that we should be especially sensitive to the rights of those whose choices upset the majority." Disapproval of homosexuality, Justice Blackmun adds, cannot justify "invading the bodies, minds, and minds of citizens who choose to live their lives differently, no matter how uncomfortable a certain group make the majority of this court."

Appending to a caution time, a larger warning and a broader grasp of liberty, he hopes, as all Americans should, for a court that will reconsider and conclude that legislating for bedrooms "poses a far greater threat to constitutional values than the tolerance of nonconformity could ever do."

—THE NEW YORK TIMES

Privacy and the Bedroom

The court upholds laws against homosexual acts

ALL the rights that the Supreme Court has perceived in the U.S. Constitution, none is quite so tenuous as the right to privacy. Americans value their privacy dearly, but the Constitution never mentions the word, and the court, as if to compensate for this oversight, has spun out a doctrine of privacy that extends well beyond the specific guarantees of the Constitution's Bill of Rights. Many of these cases have to do with sex and the family: in the name of privacy, the court has prohibited the states from banning contraceptives, interracial marriages and — most notably — abortion. But last week, in a case that startled and outraged many civil libertarians but gratified the champions of judicial restraint, the court set new limits on the boundaries of privacy.

The Supreme Court ruled, by a bare 5-4 majority, that state governments have the right to outlaw sodomy, which is the practice of oral or anal sexual intercourse. Twenty-four of the 50 states have such laws on the books, and they are quite clearly designed to discourage, or at least express official disapproval of, homosexuality. To its critics, the court seemed to be authorizing the state to barge into citizens' bedrooms and punish those whose sexual orientation or technique varies from some accepted norm. If anything, an invasion of privacy, the critics argued, is this.

As a practical matter, these anti-sodomy laws are rarely enforced. Even in the case

that triggered the Supreme Court ruling, the State of Georgia did not propose to punish the defendant, who had been observed in a homosexual encounter by a policeman on patrol. The court knew that had nothing to do with sexual offenses. There was some worry that the court's decision might serve as a signal for states and communities to abandon statutes banning discrimination against homosexuals, particularly in the areas of housing and employment. But for the court, the issue was not whether it is wise public policy to prosecute or stigmatize homosexuals — that is something for legislatures to decide — but whether the Constitution contains or implies some fundamental right of homosexuals to pursue the sexual practices of their choice, which would obligate the court to overrule the legislatures.

Justice Byron White, who wrote the majority opinion, found no such right. Because of the previous cases involving sexual and family matters in which the court had discerned a right to privacy, White was justified in drawing some difficult distinctions. He argued that those past cases had to do with "family, marriage and procreation" and that homosexual activity involved none of these. He pointed out that sodomy was an offense in all of the 13 original states when they ratified the Constitution and the Bill of Rights. He suggested that if homosexuals' acts were protected by the constitution, then incest, adultery and other

nothing remotely that sensational is likely in the U.S. But gays still underlined their fears by staging protest demonstrations around the country. They are afraid that lower courts may refuse to grant gays and lesbians custody of children on the ground that homosexuals are engaging in criminal activity. For the same reason, they fear that judges will uphold refusal by employers to hire gays and by landlords to rent to them. Eleanor Smeal, president of the National Organization for Women, expresses an additional concern: White's opinion may eventually give a Supreme Court majority a rationale for overturning *Roe v. Wade*, the landmark 1973 decision that established a woman's right to choose abortion. Says Smeal: "If *Roe* is ever reversed, this is exactly the way [the decision] will be written."

The reaction of the Rev. Jerry Falwell, head of the Liberty Federation, indicates that convinced conservatives will take the sodomy ruling as a signal to step up efforts to write a stern morality into state laws. Falwell praises the decision partly because "the court upheld the right of a state to decide its own moral guidelines." Anticipating the report of the Attorney General's Commission on Pornography, scheduled for release this week, Falwell went further, claiming that the Reagan Administration is saying a "big loud amen" to its efforts "to improve moral values in our country." He says he is confident there will be strong resistance to the kind of morality advocated by Falwell and his allies. But last week's Supreme Court decision does signal that, in a way never forecast by Bob Dylan, the times they are a-changin'.

—By George J. Church, Reported by Anne Constable/Washington, with other lines

sexual crimes" might have to be protected as well. "We are unwilling," he declared, "to allow the state to intrude into the bedroom."

All this drew a searing rejoinder from Justice Harry Blackmun, writing for the four dissenters. He pointed out that the majority's reasoning was based on a distinction between homosexuals and heterosexuals that did not appear in Georgia's anti-sodomy law, which prohibits sodomy between men and women as well as between members of the same sex. And he argued fervently that by allowing the states to prohibit certain sexual relationships, the court was "intruding on the right of individuals to form of self-realization." The fact that individuals define themselves in a significant way through their intimate sexual relationships with others suggests, in a nation as diverse as ours, that there may be many "right" ways of conducting these relationships, and that much of the richness of a relationship will come from the freedom an individual has to choose the nature and form of these intensely personal bonds.

Justice Blackmun's dissenting arguments lay a more fundamental point about constitutional interpretation. White did not say outright that past court majorities had gone too far in constraining a right of privacy from the catchall "due process clause" or from the notion, once expressed by the late Justice William O. Douglas in somewhat mystical fashion, that "specific guarantees in the Bill of Rights have penumbras, formed by emanations from those guarantees that help give them life and substance." The school-decree, it was time to call it a halt to judicial overreaching in the discovery of new constitutional rights. "The Court is the most vulnerable and comes nearest to illegitimacy," he said, "when it deals with judge-made constitutional law having little or no cognizable roots in the language or design of the Constitution."

That sentence loomed remarkably like a judicial arrow aimed at the heart of *Roe v. Wade*, the controversial 1973 decision in which the court overruled a state ban on abortion, citing a woman's right to privacy. White was one of two dissenters against that original ruling, and in another abortion case earlier this term those two dissenting votes prevailed. White was widely speculated Justice Lewis Powell — a pro-abortion vote should retire from the court soon, the state could be set for a dramatic modification of the abortion ruling, one of the court's most far-reaching decisions. The school-decree, it was time to call it a halt to judicial overreaching in the discovery of new constitutional rights, "when it deals with judge-made constitutional law having little or no cognizable roots in the language or design of the Constitution."

NATIONAL JOURNAL

Rechtbank in Georgië verbodt homoseksueel gedrag naar criminele sfeer

NRC 1-1

Moderne psychiatrie weet niet meer dan Freud

Rechtbank in de Noord-Ierlandse staat Georgia hebben besloten in hun staat homoseksueel gedrag tussen volwassenen ook in de privé-sfeer bij de wet verboden is. Dit vonnis van gezamenlijke rechtbanken in het jaar 1966 gevestigd. Onafhankelijk van de vraag of de staat het recht heeft invloed op de repressie van het gedrag van de burger in de slaapkamer ligt hier een verbod van homoseksueel gedrag van volwassenen naar de criminele sfeer in opgesloten. Is dit een overeenstemming met de af-

homoseksuele invloeden gepropageerd. Hij deed proberen op ratten, die hij bij de geboorte creëerde. Als hij bij volwassen manlijke geaccreteerde ratten atropine injecteerde vermoeden zij "vrouwen" seksueel gedrag. Diermer heeft volwassen homoseksuelen in Oost-Duitsland behandeld met gelijkschikshormonen met de bedoeling hen te "genderen". Hierheen is een storm van protesten gerezen in de beschafte wereld.

Zwangerschap

In de laatste tijd zijn wij vooral gestermd in de huidige prenatale homoseksuele invloeding, waarbij de vraag rijst of tijdens de zwangerschap veranderingen optreden in het hormonale stoffwisselingsproces die de seksuele gerichtheid van de mens in al zijn facetten van de seksuele ontwikkeling kunnen beïnvloeden. Maar ook hierbij dient opgemerkt te worden dat er zoveel invloeden zijn die menselijk gedrag beïnvloeden of ten hoogste sprake zou kunnen zijn van een toename of vermindering van factoren. Onderzoekers die uitgaan van het feit dat de twinning deeltjes opvoeding had gekregen. Bij twee twinning bij de geboorte verschillen zijn er verschillen in verschillende opvoedingsmilieus niet geplaatst, dan zouden zijn beïnvloeden met regeringskracht. Dit is een duidelijke verklaring voor de verschillen in de staatsconstituenten voor de twinning. Dit is een duidelijke verklaring voor de verschillen in de staatsconstituenten voor de twinning. Dit is een duidelijke verklaring voor de verschillen in de staatsconstituenten voor de twinning.

Door Herman Muisaph

attingen van de huidige wetenschap ontrent het verschijnsel "homoseksualiteit". De vraag of homoseksueel gedrag erfelijk is en dus biologisch bepaald heeft vele bezorgdheden. Tot de voorstanders van de genetische theorie behoorde bijvoorbeeld Kallman in de vijftiger jaren. Zijn opvattingen over de homoseksuele ontwikkeling werden te hebben gevonden bij een eenzijdige mannelijke twinning. Maar hij heeft nooit een verklaring gegeven met het feit dat de twinning deeltjes opvoeding had gekregen. Bij twee twinning bij de geboorte verschillen zijn er verschillen in verschillende opvoedingsmilieus niet geplaatst, dan zouden zijn beïnvloeden met regeringskracht. Dit is een duidelijke verklaring voor de verschillen in de staatsconstituenten voor de twinning. Dit is een duidelijke verklaring voor de verschillen in de staatsconstituenten voor de twinning.

Homoseksualiteit NRC

In zijn bijdrage "Moderne psychiatrie weet niet meer dan Freud" in NRC Handelsblad van 10 juli stipt prof. dr. H. Muisaph dat "wij heteroseksualiteit" verstaan. Volgens zijn voor de soms aanwezige psychopathologische fenomenen bij homoseksuelen door het isolatieproces dat "wij hen opvoeden" zou nog versierd worden door dat, gegeven de boeksele aanpak van de mens, sommigen uit angst voor dergelijke aanvallen verlangten in het (onder)bewuste juist op de basis tot daden van gerechte vervolg overgaan. Nu is uit gedragswetenschappelijke onderzoek — zowel van cultureel-ethnologische als statistische aard — bekend dat al naar gelang het cultureel patroon homoseksueel gedrag, in soms verschillende vormen, kan variëren van zeer algemeen bedreven enerzijds tot uitzonderlijk anderzijds. Voor onze eigen cultuur behoort de in de jaren veertig dat naast belangrijke mannen die levenslang utiliteitsutiliteits homoseksueel gedrag vertoonden, enige tientallen procenten gedurende een drie-tal jaren of meer na de puberteit homoseksueel gedrag vertoonden of vertoond hadden. Vanwege van een meer incidenteel gebeuren tot, gedurende die periode, uitzonderlijk.

— De neiging om homoseksuelen tot homoseksueel gedrag te dwingen zou zeer wel kunnen voorkomen juist bij personen die helemaal niet onbewust van hun verlangens ageren, maar dit intrinsieke doet op grond van duidelijke persoonlijke ervaringen met dat gedrag, waartoe de impulsen later min of meer waren afgenomen. En wel met name indien dat afnemingsproces mede beruiste op bezwaren die zij tegen die impulsen om hen moedwillig te negeren koesterden.

— De term "homofobie" — thans veelal wetenschappelijk gebruikt — ontweert ik voor verwijzing van het onderdrukken van iedere vorm van gedrag waarvan de betrokkene denkt dat anderen denken dat dat gedrag symptoomatisch voor homoseksualiteit zou zijn (ongeacht wat hij 'a' of denkt te zijn).

— Onderzoek naar biologisch-psychiatrische componenten zou eveneens en even weinig onduidelijke resultaten opleveren, indien dat zou worden verricht op personen met een voorkeur voor partners met een andere haar- of huidskleur, gestel, dat een dergelijke voorkeur onder sociale censuur zou staan.

De gemakkelijke wijswijze indeling in twee categorieën, de genoemde aspecten en beïnvloeding voor het onderzoek noodzakelijke juiste probleemstelling.

F. E. Frankel Amsterdam

"U schijnt een heteroseksueel paar te zijn. U mag doorgaan"

Biseksueel

Wat misschien de belangrijkste opmerking is reeds in 1903 door Freud gemaakt: de mens is in zichzelf biseksueel. Elk mens heeft zowel homo-eroticiteit als hetero-eroticiteit, gevoelens en fantasies. Het van zichzelf niet kunnen accepteren van bepaalde gevoelens en fantasies kan tot een bepaald gedrag leiden. Bekend is de heerszucht van sommigen tegen ho-

mosexualiteit en homoseksuelen. Vaak is de drijfveer door een dergelijke heerszucht tegen de psychiatrie, waarbij de wetten niet geaccepteerde homoseksuele gevoelens. Door de homoseksuelen zo ver van zich af te stellen beschermen men zich tegen de grondeloze onbewuste verlangens. In de zestiger en zeventiger jaren hebben psychiateren zich vooral beziggehouden met het onderzoek naar de psychische mechanismen die voorkomen bij het kind in de eerste levensjaren en bij zijn primaire verorgers. Socia- rids in New York heeft deze beschreven bij 55 homoseksuele mannen, die bij hem kwamen om van hun homoseksualiteit bevrijd te wor-

den. Maar ook deze mechanismen door de geselecteerde groep zijn niet specifiek. Zij zijn door andere psychiateren bij andere psychiateren beschreven. Als wij niet in staat zijn te verklaren waarom iemand homoseksueel wordt, hoe kunnen wij dan verklaren waarom iemand heteroseksueel wordt? Er zijn op dit gebied fundamentele vragen nog onbeantwoord.

Maakt men een lijst van psychopathologische symptomen en onderzoekt men de aanwezigheid van deze symptomen bij duizenden mannen en vrouwen, waarbij dan de homo's en de hetero's gescheiden worden, dan zal men verschil waarnemen. Nadere uitwerking geeft dan aan dat pathologie bij homoseksuelen niet door hun seksuele geaardheid wordt veroorzaakt, maar door hun sociale isolatie, hun eenzaamheidsproblematiek. De meeste psychopathologische van homoseksuelen wordt door de houding van ons, heteroseksuelen veroorzaakt. De klachten die homoseksuelen bij de psychiater brengen en de vaak opgehangen worden aan hun seksuele geaardheid zijn dus maar al te vaak veroorzaakt door de psycho-sociale conflicten waarin zij op grond van die geaardheid verzeild zijn geraakt. De huidige psychiatrie zal dan niet trachten de homoseksualiteit te "genezen", alhoewel homoseksualiteit een ziekte is. De psychiater zal eerder trachten te helpen beter met de homoseksualiteit om te gaan. Dat betekent in de meeste gevallen, zo leert de praktijk, de homoseksualiteit beter te accepteren.

— Is het benoemen van een duidelijke naam de American Psychiatric Association waarbij praktische alle Amerikaanse psychiateren, ook die uit Georgia, zijn aangesloten, reeds in 1973 heeft besloten homoseksualiteit van de lijst van psycho-pathologische symptomen te schrappen. De beslissing van de rechtbank uit Georgia maakt dat de homoseksuelen niet langer bij de psychiater voor hulp moeten krijgen. Algezien van de meer verwerpelijke houding wordt daardoor het gevaar van psycho-pathologisch reageren groter. De rechtbank van Georgia hebben een ziekemakend klimaat voor duizenden burgers van hun staat gescrepen.

Prof. dr. H. Muisaph is psychiater te Amsterdam.

NRC 1-1

Anti-homowet in de VS

De conclusies van prof. Muisaph in zijn artikel in NRC Handelsblad van 10 juli waardeert ik aanzienlijk hoger dan het begin van zijn betoog. Vooral inzake de homoseksuele eenzijdige twelingen maakt hij een belangrijke achter-waart. Kallman's onderzoek niet slechts een enkele twinning, maar 37 paren met bovendien 26 tweelingparen als controlegroep (J. Nervous and Mental Disease 115: 283-298, 1952).

Van elke twinning was steeds één lid homo en Kallman onderzocht de seksuele gerichtheid van diens tweelingbroer. Hij vond drie homo's (11,3%) onder de tweelingen, maar 37 (100%) onder de eenenigen. Niet zelden waren deze bovendien gescheiden opgevoerd. Andere onderzoekers vonden ook 100% concordantie in de seksuele gerichtheid onder eenenige twelingen, o.a. J. Sanders in 1934, al betrof het hier slechts 4 paren maar ik men.

Al eerder constateerde ik dat psychotherapeuten gretig de nogal magische theorieën van Freud weergaven, maar de planks behoort niet slaan als zij uit Kallman's onderzoek ontbreken. Het is wel met een Freudiaanse vergissing te maken hebben.

Wie kennis neemt van de argumenten waarop anti-homowetten in de VS steunen, zal tot de conclusie komen dat zelfs binnen het hooger gerechtshof elk argument bruikbaar lijkt om homo's te treffen. Zou het in Nederland hetzelfde zijn? Laten we hopen. Want we moeten we anders met een Wet Gelijke Behandeling die zonder ruggesluit van een consensustekst uit de rechter werkzaam kan zijn?

R. H. de Boer, Capelle a.d. IJssel.

Helaas niet zo vriendelijk

Jac. van Veen

In de Nederlandse film *De stille rond* Christine M komt een rechtzaalsleutelen voor waarin de officier van justitie de als getuige desistende getuige (Chor Habbeema) op denigrerende toon toevoert: 'Maar m'n beste mevrouwje, met wat u daar zegt wilt u toch niet beweren dat...' enzovoort enzovoort. Waardoor de aldus angstgevoelens antwoort: 'Maar m'n beste mevrouwje, als u beter naar mij had geluisterd, dan zou u niet...' enzovoort, enzovoort.

Die scène was opgenomen in de straatzaal van de rechtbank te Haarlem, waar nog niet zo lang geleden vice-president mr. J. Vrij op dezelfde laatste zittingen toon tot een verdachte zei: 'En mevrouwje, u bent geschrokken van de eis van meneer de officier?' Maar anders dan in de film werd de arrogantie van de macht nu niet afgestraft, tenzij was het 'mevrouwje' een echte verdachte en zichzelf werkelijk geschrokken van de eis.

Dergelijke beraderingen van de mensen voor het hof, doen zich helaas nog steeds voor en heus niet alleen bij de rechtbank in de staat aan het Spaarne. Het getuigenchap dat ik wil aan nemen zeiden meer echt opzettelijk: de notoire figuren in het en togen die eropuit waren de justitiabelen te schrikken, horen nu toch wel tot het verleden. Maar het falen in de intermediaire relatie leidt ertoe, dat verdachten en ook wel getuigen de wijze waarop zij vanaf het podium worden benaderd toch vaak als verondersteld ervaren. Rechter en officieren denken dat te beseffen, wanneer zij er onvoldoende rekening mee houden valt hun loch een voorwaardelijke opzet te verwijten.

Een van degenen voor wie het nuttig van zijn schied niet meer is de hand te buigen is de Amsterdamse officier van justitie mr. J. de Bruijn. In een daad tegen vier Vlaamse verdachten van handel in verdovende middelen zei hij, op twee van hen (een schipaar) doende: 'Meneer de president, ik wil u niet zeggen dat u vlak naast elkaar zitten op de bank.' Toen de verdervierd mr. J. de Vos vertwoordt: 'Meneer de president, ik wil u niet zeggen dat u naast elkaar zitten op de bank.' Toen de verdervierd mr. J. de Vos vertwoordt: 'Meneer de president, ik wil u niet zeggen dat u naast elkaar zitten op de bank.'

Wat een Lodewijk Bussel meten opviel, was zijn vriendelijke. Twee diepe vrouwen aan iedere kant doorgedrukt zijn, gerimpeld gelast. Een diepe plooi tussen de ogen en de wat afhangende wangen voltooid dat beeld van de man die nog geen veertig was. **72**

Als een glas een hond stond bij daar voor zijn rechter. Een achte-mid heeft nu eenmaal altijd recht. mr. Achiel Buijsder funderde die dag als politierechter.

Door het jaar was hij rechter-commissaris in strafzaken, heer en meester in zijn-Kabinet. Nu, in de Brunt hem vinnig invallen. Hoogst onaangenaam vond hij dat.

Zij die voor zijn heike verschenen, moesten dat nogal eens ontgelden, zo werd ge-susterd.

Die muggefluit zij vandaag, had een jongere generatie zitting in de advocatenkamer gewaarworden. Weten de collega's vast, waar ze aan toe waren die dag.

jes.' Niet bot, maar wel vreemd zijn soms de opmerkingen en reacties van zijn collega's. Kortom, Tegen een jonge Surinamer die terechtstond voor diefstal zei hij bij afweging tussen onvoorwaardelijke en voorwaardelijke gevangenisstraf. De keuze is overlaten op de blaren zitten of een ontgietende schop onder zijn kont.' Ach, mr. Buijsder, het wel goed bedoeld hebben - hij koos trouwens voor de voorwaardelijke - maar als je het zo zegt en op die toon... de verdachte stond er bij als een bedremmelde inlander uit het koloniale tijdperk, die bestraft wordt loegesproken door een wellouterd rechtvaardige, maar toch zeer boze toon.

Blijfterdte ergert en soms schokkend, was het optreden van mr. J. Buijsder in zijn periode als voorzitter van een strafkamer van het Amsterdamse gerechtshof. Een man die de indruk maakt nauwelijks na te denken over wat je wel en wat niet kunt zeggen op de zitting. Een verdachte, die de volledige betekenis had afgelegd en alleen nog maar wilde uitleggen waarom hij tot zijn daad was gekomen, werd onderbroken met: 'Maar schet toch uit, u haalt er van alles bij, u zit zo fout als wat.' En in een zaak tegen een gedetineerde verdachte, die had verzocht uit de voorzitting heetste nist ontlaaten te worden omdat zijn vriendin in verwachting was, zei hij: 'Maar u bent niet in verwachting, maar was voor de zaak.' Dat zal wel van een ander zijn. Een enkel begrip ook voor de levenswijze van jonge, alsmaar door de politie worden opgehaald van adres veranderende sonder zoals het hoort 'een verhuiskader' sturen. Een jongere dan op de dag van de zitting ergens anders bleek te wonen dan in het dossier stond vermeld, kreeg van Buijsder te horen: 'U zit nu eens hier en dan weer daar, wat is dat voor een sluitwijze-waarden, dat is isakig for trouble meneer!' Een niet zo fijnebaande persoonlijkheid - althans niet in de rechtzaal - is ook de vice-president van de Haagse rechtbank, mr. J. P. Kooten.

Een man die vooral bekend is geworden door dwaze opmerkingen en bizarre grappen ten koste van de rechtzaal. Zoals lagen een uit de West-Afrikaanse verdachte: 'Waarom lopen de Surinamers toch met een knip in de broek?' En toen deze antwoorde: 'Pardon, edelachtbare, ik ben geen Surinamer, ik ben Antilliaan.' Het Kootie met een enig handgebaar: 'O nou ja, dat is toch allemaal hetzelfde.'

In Utrecht wordt recht gesproken door mr. P. van de Vijver en dat gebeurt lang niet altijd zoals het zou moeten. Dat blijkt uit de volgende dialoog tussen hem en advocaat mr. J.

van de Berg-Nunnikhoven nadat de officier van justitie op een politiezitting de zitting afgevoerd van de verdachte had geest.

Rechter: 'Mevrouw, wilt u soms nog wat zeggen?'

Advocate: 'Ja natuurlijk wil ik wat zeggen, daarvoor ben ik hier gekomen.'

Rechter: 'Hoezo, waarom?' Hij heeft het toch gedaan, hij heeft toch straf verdiend?'

Advocate: 'Meneer de politierechter, ik ben zeer verbaasd over uw bemerking; ik doe waar mijn cliënt recht op heeft, ik ga een pleidooi houden.' Waarmee mr. Van de Vijver met een woedend gebaar het dossier over de tafel keilde in de richting van de griffier en met een vervolgend gezicht naar het pleidooi ging zitten 'luisteren'.

Een man die men zo langzaamhand nauwelijks meer kan verrieken van het streven naar een redelijke sfeer op de zitting is de Amsterdamse officier van justitie mr. P. Franken van Bloemendaal. Ik herinner aan de manier waarop hij vorig jaar strafkamer-president mr. R. Blexton treiderde, toen deze hem vrientend voor zijn eis in een opsamenbare verkrachtigingsaanklacht (de man met de hond) te berispen. De woorden van de officier waren namelijk voor de zich achter glas op de tribune bevindende beziel en het verhoor vertrokken, zodat op dat moment de microfoon was uitgevallen. Maar Franken van Bloemendaal vertelde het om via de hem als de enige toegelaten microfoon van de zitting te spreken. Ik heb gezegd wat ik te zeggen had, sprak hij tegen de toon. En dat in een zaak met een stampvolle tribune! Met een van ingehouden woede vertrokken gezicht zei de president toen: 'Ik zal dan voor het publiek zo goed mogelijk samenvatten wat ik vanaf mijn plaats van het bevel van de officier heb kunnen verstaan.'

Een evenveel persterg optreden was er ook in hetzelfde jaar op een zitting van de politierechter. Daar deed Franken van Bloemendaal de demonstratief geringschattend over een heid van de zitting. Pleidooi van een advocaat, die de zaak waar het om ging duidelijk beter had bestudeerd dan hij. Een nogal weinig gebouwd, maar die in het vuur van haar verontwaardiging tijdens het debat enkele malen met de voet in de richting van de officier zwaaide. De zitting was te noemen van een naam bij zittende parketwaarde, die mij loelustertede. Maar nog even doorgaat met zo'n zuigen geeft ze hem een deuren voor 'n kop. Zover kwam het niet, maar toen ik na afloop in de koffiekamer de

advocate van deze prognose vertelde, zei te lachen, maar: 'toch niet helemaal bekend: 'Nee, dat is dan niet gebeurd, maar ik had dat eigenlijk best wel willen doen; wat een trezelleke man!'

De vraag rijst in hoeverre dit alles nu typisch is voor de houding van de rechterlijke macht in het algemeen. Zeer zeker zijn er tientallen namen te noemen van rechters en officieren van justitie, die dergelijke kwalijke opmerkingen nooit zullen maken, so de gedachte om dit te doen al bij hen zou opkomen. Maar toch is het verkeer de hieboven geïnsigneerde boondoorste te beschouwen zeer uitzonderlijk. Wat je als journalistiek waarnemer te zien en te horen krijgt in de rechtzaal is nog maar het topje van de ijsberg; je kunt niet overal tegelijk zijn en bovendien is lang niet alles wat er in zo'n paleis van justitie geschiedt openbaar. Maar wat je te weten komt uit berichten van lezers die wel eens in een of andere vorm met het recht te maken hebben gehad, en uit gesprekken met advocaten en reclasseringsambtenaren stemt wel overeen met eigen ervaringen.

Ach, zo af en toe zijn er bij de leden van de staande en de zittende magistratuur wel aanwijzingen in de richting van enig zelfonderzoek. Ik heb enkele jaren geleden een officier van justitie gekend die na een door zijn onnodig scherpe stellingname tusschen twee partijen zitting thuis voor de spiegel ging staan. Niet om in stilte te genieten van hetgeen hij dan sprak, maar om te horen wat de toon relatief ver en betoning 'Waarbij hij zich toespreekte in de trant van: 'Kerrie, zo heb ik het eigenlijk, maar waar ben je in godsnaam mee bezig.' Dat is dan toch weer iets wat bij de beoordeling van de totale persoonlijkheid tot nadaken en mogelijk mildheid hoort te stemmen. Maar het is zo weinig bemoeiged wanneer er van de zitting afgezien wordt, dat het ambtshave optreden in de rechtzaal geen enkel positief resultaat valt te bespeuren.

gelaten wijsheid had vergaard.

Het was nu ook bekend dat zijn cliënt hevig leed onder zijn ziekte, waarvan geen arts hem had weten te cureren.

Mr. Raab verweert dat het voor deze politierechter moeilijk zou zijn zich ook met enigzins in de omstandigheden en de geestgeestelijkheid van Bussel te verplaatsen. Comprenderre est pardonner. Vandaag.

Het pleidooi kort houden en maar het beste hopen van het hoger beroep, had hij besloten.

Verhoor

'Jawel, edelachtbare, ik begrijp natuurlijk dat ik die daad heb geschokkeerd. Het spijt mij ook heel erg,' hoorde, op een vraag van de rechter, de advocaat van de verdachte antwoorden. Bussel wist uit ervaring hoe je je voor de rechtbank had te gedragen. Je spijt betuigen (die had hij ook werkelijk, want hoe moest hij bij het weer eens aan Ans, zijn vrouw, vertellen) en beloven het nooit meer te doen. Al wist je dat je dat toch niet zou lukken.

Die ellendige afwijking van zijn hele carrière verriede dat Bussel, die dertig jaar had reeds een stauffunctie bij de gemeentevervoeren — was die aan het licht gekomen en werd hij op staande voet ontslagen. Vanaf die tijd was het vallen en opstaan geweest. En met zijn werk te met zijn ziekte. De enige die achter hem was blijven staan, was Ans. Zij begreep wat er in hem omging en hield nog steeds van hem.

Kinderen hadden zij nooit durven nemen. De schande zou immers ook hen raken.

DE EXHIBITIONIST

Wat aan Lodewijk Bussel meten opviel, was zijn vriendelijke. Twee diepe vrouwen aan iedere kant doorgedrukt zijn, gerimpeld gelast. Een diepe plooi tussen de ogen en de wat afhangende wangen voltooid dat beeld van de man die nog geen veertig was. **72**

Als een glas een hond stond bij daar voor zijn rechter. Een achte-mid heeft nu eenmaal altijd recht. mr. Achiel Buijsder funderde die dag als politierechter.

Door het jaar was hij rechter-commissaris in strafzaken, heer en meester in zijn-Kabinet. Nu, in de Brunt hem vinnig invallen. Hoogst onaangenaam vond hij dat.

Zij die voor zijn heike verschenen, moesten dat nogal eens ontgelden, zo werd ge-susterd.

Die muggefluit zij vandaag, had een jongere generatie zitting in de advocatenkamer gewaarworden. Weten de collega's vast, waar ze aan toe waren die dag.

Zitting

'Zo, u kon het weer eens niet laten,' blitse mr. Buisder de verdachte toe en begon het verhoor.

Des rechters cion waren ovallen gelast, een kleine hijk achter de goudmande, donder brilliegelaten, vertoende een uitdrukking alsof hij daarnet in een miernennet had getrapt.

Recidive

Mr. Abraham Raab kende zijn cliënt al jaren. Als die zich weer eens op kantoor vertoende, wist de advocaat dat Bussel weer eens was betrukt op exhibitionisme, op het gieren of daar een vrouw de schrik op het lijf had gejaagd door zijn geslachtdeel te tonen.

'Werkelijk meester, ik wil die eigenlijk niet. Maar voor ik het weet, is het gebeurd. Het is sterker dan ik.' Bussels woorden klonken mr. Raab nog bekend in de oren. Van de vorige keren.

De advocaat had zich ooit in die materie moeten verdiepen en wist dat het voorleiden die met zo'n afwijking zijn behept, even moeilijk was zich van dergelijk gedrag te onthouden, als voor een 'normaal' mens (wat is normaal?) van iedere seksuele omgang af te zien.

De advocaat wist ook dat Bussel een intelligente, aardige man was, die door zelfstudie, maar vooral door de ellende die hij in zijn leven had ondervonden, een

Konink M. Monckeveld

Nieuwe klachtenprocedure

in politie-voorstel

HVV 10

(Van een onzer verslaggevers)

ROTTERDAM — Er is een nieuwe, wettelijk geregelde klachtenprocedure in de maak voor burgers die zich onheus bejegend voelen door politiemensen. Kern van het voorstel is dat er een onafhankelijke, door burgers gevormde, klachtencommissie komt die beoordeelt of de politie haar eigen onderzoek naar de klacht behoorlijk heeft uitgevoerd. Deze commissie adviseert daarna aan de burgemeester of aan de minister van Justitie, die tenslotte oordelen over de klacht.

In het kort is dit de strekking van een voorstel van wel, dat moet uitmonden in een uniforme klachtregeling voor alle politiekorpsen in Nederland. Het voorstel is vervaardigd in de beëindigende "De Toekomst van het Politiebestaan". Doel er van is te komen tot een objectieve beoordeling, en een voor iedereen begrijpelijke behandeling van burgerlijke klachten over de politie.

De ministeries van Justitie en Binnenlandse Zaken hebben het idee voor de klachtenprocedure ter beoordeling overgelegd bij de procureur-generaal bij de politie-organisatie van de Nationale Ombudsman, en bij de lagere overheden. Men is gevraagd om vóór 13 september a.s. te reageren. Het voorontwerp van wet komt in grote lijnen overeen met de klachtenprocedure die de gemeente Amsterdam sinds een half jaar hanteert.

De manier waarop klachten van burgers tegen de politie van de gemeente worden behandeld, is jaren een punt van kritiek. Geëgrind worden gegevens aan de overheid van mensen met een vermoeden van een misdrijf, en men voldoende hun recht te kunnen behalen, nadat zij door de politie "te grazen zijn gemaakt". Die opvatting wordt dan vaak nog versterkt doordat politiemensen niet met betrokken burgers zelf, dan wel met rechercheurs van de rijkspolitie, de klacht onderzoeken. Daardoor wordt de schijn van partijdigheid gewekt.

Thans kunnen burgers die een klacht willen indienen te

ministeries van Justitie en Binnenlandse Zaken zijn voorgelegd. Voorzitter van dit controeladevisieorgaan is prof. C. F. Rüttger, hoogleraar strafrecht aan de Universiteit van Amsterdam. Behalve uit prof. Rüttger, bestaat de klachtencommissie uit mr. E. G. M. Jurgens (ex-NOS), mr. H. P. C. van der Vliet (advocaat), mevrouw N. Salomons (ex-Tweede Kamer), mevrouw T. de Jong (ex-politiecommissaris) en mevrouw E. Overdijk-Francis (advocate en lid van de werkgroep Recht en Discriminatie in Utrecht).

Ik ben uitgesproken gelukkig met de klachtenregeling zoals die in Amsterdam van kracht is", zegt prof. Rüttger. "De regeling is nog niet de ideale maar de handwijzer, maar gegeven de wettelijke grenzen is dit de meest optimale manier waarop burgers en politiemensen een uiterste objectiviteit wordt gewaarborgd."

Prof. Rüttger wijst in dit verband op de onafhankelijkheid van de klachtencommissie. "Hoewel de politie nog altijd zelf haar klacht blijft onderzoeken, volgen de commissieleden die handwijzer steeds nauwkeuriger en kritischer. Het is al een paar keer voorgesproken dat de klachtencommissie rapportage hebben gevraagd, omdat wij meenden dat de politie haar onderzoek onvoldoende had uitgevoerd."

Rechtbank

Volgens de hoogleraar strafrecht is de werkwijze van de klachtencommissie vergelijkbaar met die van een rechtbank. Al naar de aard van de zaak wordt het dossier ten boven tafel zijn gebracht tijdens het onderzoek, en of alle partijen behoorlijk aan het woord zijn gekomen.

Prof. Rüttger meent dat er in de strafrechtsspraak en klachtenprocedure, samen met de ambtsinstructie voor de politie, voldoende geschreven nor-

men te vinden zijn, die voorkomen dat de klachtencommissie, dan wel de burgemeester, "eigen rechter" gaan spelen. Ik zie dus geen grote gevaren in de mogelijkheid dat burgemeesters straks anders zullen oordelen dan de klachtencommissie adviseert. Mocht dat wel het geval zijn, dan is dat reden tot herbezinning", vindt de hoogleraar.

Ombudsman

De Nationale Ombudsman beoordeelt het voorontwerp kritischer dan prof. Rüttger, alhoewel een definitieve reactie nog niet voorhanden is. Een woordvoerder noemt het voorstel een aanzet die een duidelijke verbetering inhoudt, maar wijst tegelijk op een aantal onvolkomenheden.

Het klachtenonderzoek blijft opnieuw in handen van de politie-organisatie, waarvoor de schijn van partijdigheid bij klagers moet volledig zal worden weggenomen", aldus woordvoerder Sijf van Woonseel. "Dat betekent dat de meningsovername van de klachtencommissie en de burgemeester wordt gestuurd."

"Het gevaar bestaat dan ook dat sommige gedragingen van politiemensen, door beroepsblindheid en het juist aanpak van de eigen (politie)normen, niet eerder worden onderzocht. Ook het gebrek aan klachtencommissie een vertrouwelijk advies aan de burgemeester of de minister te laten uitbrengen, vinden wij onjuist. Klagers hebben er recht op dat de oordeelstelling openbaar gebeurt. Daar moet achtertradruckelijkheid om worden gevraagd."

Benader belangrijk maakt vindt de Nationale Ombudsman het ontbreken van de verschikingsplicht voor klagers en politiemensen tegenover de klachtencommissie en de politierechter. Die plicht hebben de twee partijen wel als de klacht wordt onderzocht

door de Ombudsman.

"De klachtencommissie in theorie alle klachten van burgers, burgemeesters afwijkend beslissen op een klacht," zegt de Woonseel. "De praktijk leert dat de burgemeester, als bevoegd gezag, doorgaans afgaat op de rechtmatigheid van het politieoptreden en zelf geen mening vormt over de behoorlijkheid van dat gedrag. Dat wordt in het voorstel niet voorkomen," merkt hij op.

Bepert

Ten slotte meent Van Woonseel dat de bevoegdheden van de Nationale Ombudsman worden beperkt met het voorstel voor de klachtenprocedure. "En daarnaast de mogelijkheid om te klagen voor burgers. Burgers kunnen wij alleen nog achteraf oordelen over de gevolgsprocedure en over de situatie op zich, maar geen klachten meer treffen tegen de beschuldigde politiemensen. Wij pleiten er dus voor dat de twee klachtenprocedures naast elkaar kunnen blijven voortbestaan," zegt Van Woonseel.

De Rotterdamse commissaris A. van der Werf (42), stamfmedewerker van het bureau Hoofddoelcommissaris (41), als klachten tegen Rotterdamse politiemensen behandelt) noemt het voorstel "oude wijn in nieuwe zakken".

"Het gevaar dreigt dat er te veel wordt gepraat over de procedure in plaats van op de inhoud van de klacht," zegt hij. "Een te grote onafhankelijkheid van de onderzoekers kan leiden tot afstandelijkheid, en dat komt niemand ten goede. Volgens Van der Werf moet in het voortvortwerk nog geregeld worden welke politiemensen wettelijke klachten indienen bij het begin van de procedure. "Die heeft er recht op om te weten of hem strafrechtelijke sancties boven het hoofd hangen, of dat hij disciplineaire of niet-disciplineaire maatregelen kan verwachten."

→ Het ene baantje was gekomen, het andere gegaan. De elende was gebleven. Nu werkt hij al enige jaren aan een opslagbedrijf en de eigenaar daarvan van van alles op de hoogte. Geen hoog salaris, wel veel tijd om te studeren, merkte Busseel wel eens schijngereg, op, zonder echter te kunnen verbergen dat hij diep leed onder zijn afwijking en de gevolgen daarvan.

Pleidooi

Mr. Raab probeerde het toch nog maar eens, — het bloed kriipt waar het niet gaan kan.

Trachten aan de politierechter uiten te zetten, dat een gevangenisstraf, gelijk mevrouw mr. Feild, de officier van justitie, had geëist in geval, als deze, absoluut geen zin had.

Mag je iemand straffen voor een ziekte die hem door de natuur is meegegeven?

Het pleidooi had geen effect. Mr. Busseel vonstte onverschrokken conform de eis. Zes weken gevangenisstraf zou Busseel moeten uitboeten. Met het feit dat gevangenisstraf voor Busseel tenslotte ontzag zou betekenen, meende de rechter geen rekening te kunnen houden.

Bij het verlaten van het paleis van justitie — Busseel had op advies van mr. Raab meteen hoger beroep aangekend — troostte mr. Raab zijn vriend.

Rechtvaardig een uitzondering. Hij moest zijn hoop maar vestigen op het Gerechtshof. En hoop doet leven...

DE VERHARDING IN DE BAJES (ZS/7) NRC 26

Niet vanwege een dehumanisering van het klimaat tussen bewaarders en gedetineerden, waarvan ik er op van, ik, nu één van hen, heb ik geprobeerd dat de Bijlmerbaai te ontvluchten.

Neen, vanwege een dehumanisering van al de figuren onder 7x beginnen met de officier van justitie, die mijn gezin als proefkantonien gebruikte om te zien of hij mensen verondersteld kon krijgen op artikel 10a, te weten over beredingshandelingen voor de verkoop van harddrugs. Zijn dagboek was de eerste dat hij niet versierd verklaard.

Dit betekent dat de voorlopige hechtenis op mij is toegepast voor het betitelen van 6,23 gram cocaine en dat gedurende 316 maanden, terwijl we eind van deze maand ons eerste kind verwachten.

Verloofde een rechter-commissaris, bij wie geen vordering tot gerechtelijk vooronderzoek werd gevorderd, maar die de 5 weken beperkingen oplegde met als konsekwentie dood dat hij onze brieven niet doortuigde met zijn onvrede en ik 5 weken geen communicatie hadden. Verloofde een reclasseringsversterker, die van mening was dat ekstrabewijs in de zaak niet nodig was. Later in het stekkerhuis te Scheveningen een adjunct-directeur, die de beven nam nu mijn verzoek om ekstrabewijs en die ik al die weken niet meer terug zag.

Parketwachters, die meenden me in een soort doelmanspel naar De Hoog te moeten rijden, wel voor mijn infectie, waarnaar mijn door de operatie opgelopen, ernstige gevolgen had. Van mishandeling, die dien hier ook een aanpak over (in) was 100% sprake.

Een rechtzake macht, die onder de indruk van de beschuldiging van de officier van justitie pas tijdens de behandeling van de strafzaak de stukken ging lezen. Zijlde de van justitie kwam met een eis ligger dan het voorarrest.

Dit is slechts een korte bloemzetting. Zou aan te willen zijn met het autoritaire gedrag bij normale verzoeken tot verslavingsinformatie in verband met de behandeling van de strafzaak van verslavingsinformatie krachten, die meenden dat gedetineerden wel zonder klachten kunnen verschijnen. Misplaatste humor soms?

Neen, mijn mening is dat al die klagen en autoriteiten en hun eigen verslavingsinformatie hun autoriteit moeten doen. En dat heeft niet met overbelasting en tijdgebrek te maken. Immers, mijn naam is niet direct aan de kern van de zaak gekleefd was had ik geen voorarrest gehad, waren al die schijnrechtzaken niet nodig geweest. Als ik niet in celd was voor mijn gezin hoeven de onvrienden met al het ekstrabewijs voor geprotesten vinden, rictoren. Neen, mijn mening is dat een bepaald soort mensen met een bepaald

de mentaliteit op bepaalde posities terecht komt (mer meestal een goed betaald salaris), en dan nog in zelf, bevelen schieten waar je U liegen zegt. Gelukkig zijn er uitzonderingen, maar het zou niet een beetje tekenen van de hand in eigen boezem te steken, en niet altijd maar te jammeren, maar het zou een beetje tekenen hebben, en hoe weinig opgeleid bewaarders wat bereik de bejegening wel niet zijn. Laai te eerst zelf maar eens wat aan hun opleiding tot gericht bejegenen gaan doen.

Johann Ponsse Amsterdam

De behoeften van het kind zijn de eeuwen door dezelfde gebleven, zegt Janny Sanders in gesprek met Cees Veltman. Ze vertelt ook waarom de Japanse vlag haar doet denken aan het liedje 'Het zonnetje gaat van ons scheiden'.

HN 19

Kortgeleden zaten ze tegenover elkaar in een fiksn-discussieprogramma. Een vrolijk babbelende gezinspsycholoog lieke Weeda en een kalme kindpsychiater, Janny Sanders. Een wereld van verschil en van de discussie kwam weinig terecht. Mevrouw Sanders ziet er het verschil in dat doorluggende is het verschil in situatie. Haar eigen levensveraringen illustreren dat. Ze is hoofd van de afdeling kindpsychiatrie van het Sophia-kinderziekenhuis te Rotterdam en hoogleraar kindpsychologie aan de Erasmus-universiteit.

Als er op het werk een feestje te vieren valt en er worden gedichten voorlezen, wordt ze nog eens geplaagd met haar werkgever. Om half acht zit ze aan haar bureau en 's avonds houdt ze pas om half elf op. Ze praait graag over haar werk en haar levenservaringen. 'Ik kom uit een onderwijskundig milieu. Mijn vader is als leerkracht naar Indië toegegaan en heeft daar verschillende standplaatsen gehad. Tegen mijn broers zei mijn vader altijd: 'De plicht gaat voor het meise'. Dat was belangrijk bij ons thuis. Almakken waar je mee bezig bent. Je houden aan je afpakken. Je ja moet ja en je nee nee zijn. Zo ben ik opgevoed. Reclitijning.

Ik ben niet bijhelen opgevoed, maar in de bijbel staan goede menselijke waarden zoals: Laat uw ja ja zijn en uw nee nee. En ook: Laat niet varen het werk uw handen. Dat is in mijn vak heel belangrijk. Ik probeer mijn medewerkers dat bij te brengen. In de hulpverlening moet je trouw zijn en doorzetten en niet, omdat het jou beter uitkomt, je werk verlaten. Klaar staan voor mensen, ook als je ze een tijd uit het oog verloren hebt en ze weer een beroep op je doen.

Dat heb ik voorgeleefd gezien door mijn ouders. Dat is belangrijk, want als het bij woorden blijft, heeft het geen waarde. Ik zal een voorbeeld van dat plichtsbewijs geven. Mijn broer ging naar Nederland voor de middelbare school. Dat was de gewoonte in Indië. Maar hij kreeg bemoeie en mijn moeder vond terecht dat ze daarom ook naar Nederland moest gaan.

„In de hulpverlening moet je trouw zijn”

Mijn nam ze mee. Mijn vader, op wie ik ook was, moest noodgedwongen worden achtergelaten. Hij had zijn beroepsleven aan Indië gewijd en dat wilde hij afmaken.

In Nederland kwam ik in de tweede klas van de lagere school. Het was voor mijn moeder niet eenvoudig vier kinderen alleen op te voeden, drie puber-zonen en ik, het kleinste zoon, het nakomertje. Mijn broers deden allemaal leuke dingen, maar ze namen mij niet mee, omdat ik te klein was. Dat vond ik niet leuk, maar er was niets aan te doen.

Waarom was u dol op uw vader? Heeft

dat te maken met de band die je vaak ziet tussen dochters en vaders?

'Ik denk het wel. Het zit voor een deel in mijn persoon, ik herinner me nog goed, dat we in Indië in de waranda zaten en daar was een sprong erf. Ik ging op dat muurtje staan en smurte erf. Ik kwam verkeerd terecht en begon te huilen. 'Nou pop, mijn vader, kom maar hier. Zal ik je trantjes even drogen?' Hij droogde mijn tranen en ik klom natuurlijk weer op dat muurtje. Weer erf en weer huilen en zo ging dat door.

Herinner me dat de dag van gisteren. Ik was maar aan het oefenen en mijn vader keek toe. Ik spring niet zo lang door tot dat ik het onder de knie had. En steeds droogde hij mijn tranen. Ik was het nakomertje en ik denk dat hij graag om dochter wilde hebben. Hij heeft me dat niet verteld, maar ik wist dat ik zijn oogappel was en dat is een belangrijk gevoel. Ik nam een uitnodigingspositie in bij mijn vader.

Waar komt de overbezorgdheid van moeders voor kinderen vandaan?

'Moeders hebben me het gevoel dan voel ik dat ze kinderen willen beschermen. U ziet me het gebaar al maken: je wilt ze omsluiten. Dat hebben kinderen nodig, maar aan de andere kant mag het kind niet worden bij het ontdekken van de wereld. Dat is naar en verstrikt voor kinderen. Daar kunnen vaders bij helpen door te zeggen: 'laat dat kind nou, heb het naar, maar niet te veel'. De overbezorgdheid kan ontstaan als de moeder angstig wordt. Ik heb dat gemerkt. Het opvoeden van vier kinderen was een zware belasting voor mijn moeder. Ze kon twee dingen doen: de houding aannemen van 'laissez faire', ik kan het toch niet meer bijhouden, of: proberen de zaken onder controle te houden en daardoor te regulerend optreden.

De overbezorgdheid is er de angst bij de opvoeder voor vroegrijpe zwangerschap. Er zijn moeders die van nature zo bang zijn, dat ze letuven en beren op de weg zien die er niet zijn. Dat hangt af van de eigen angsten persoonlijkheid. Mijn moeder was niet angstig, maar ook niet altijd even zeker van zichzelf. Op een gegeven moment werd mijn moeder bij het hoofd van de school groepen. Ik kleste zoveel met een klagenwettig van me. Dat gaat niet goed, zei het schoolhoofd en hij kwam overeen met mijn moeder dat we elkaar weer gingen helpen. Ik ben ervan overtuigd, dat als mijn vader er was geweest, het anders was gegaan. Hij had vast gezegd: 'Nou, en, dat ziet ze dan wel. Als je in plaats van een acht een zes haalt, merkt ze dat zelf wel'. Mijn moeder werd meer beïnvloed door anderen dan wanneer ze de steun van mijn vader had gehad. Mijn moeder was niet angstig, maar ze was bezorgd dan nodig was en dat maakte mij ook wat angstiger en onzekerder dan nodig was, maar er zit bij mij ook een tendens om moeilijkheden te overwinnen'.

U heeft heel wat moeilijkheden gekend.

'Ja, zeker in de oorlog. Mijn vader zei, als je naar Indië wilt, moet je het nu doen, want de oorlog zal snel uitbreken in Eu-

ropa. Ik luisterde naar de radio en hoorde de kluis van Hitler. Daar ging een sterke dreiging van uit, zodat ik overtuigd was dat het mis zou gaan. Er waren al landen onder de voet gelopen.

Ik ben naar Indië gegaan in 1940. In mei brak de oorlog uit. Ik ben met de hand-schoen getrouwd. Mijn oudste dochter werd geboren en toen brak ook in Indië de oorlog uit. Alle mannen werden gemobiliseerd, mijn man ook en ik heb hem jarenlang niet meer gezien. Indië werd niet onder de voet gelopen en wat er met de mannen gebeurde, wisten wij niet. Er gingen alleen maar geruchten.

„Een mens houdt zich in leven met illusies”

De Jappen hadden last van de vrouwen en daarom werden wij in een stadswijk ondergebracht. Ik koos een garage uit waar ik nog een bed had en een paar koffers. Daarna zijn we in een geblindeerde trein op transport gesteld. We kwamen in een kamp in een voormalig klooster, maar daar zaten we niet lang, want we werden weer met de trein naar een ander kamp gebracht. Dat was een oude bedelaarskolonie. Dat was het vreelste. We leefden in een kleine ruimte met vierdeuren. Mijn dochter en ik hadden twee matrassen met een klamboe erover, dat was onze huiskamer.

Maar de Japanners vonden, dat we nog wel dichter op elkaar konden zitten. In hetzelfde kamp kwamen we terecht op brisken waar we werden vergeven door de wanduizen, maar ook daar werd je niet. Je went tenslotte aan alles. Het ergste was de ondervoeding: elke dag alleen een kommetje rijst en tweemaal stijfselpap.

's Morgens kregen we koffie en zo zie je maar dat een mens zich in leven houdt met illusies. Het was gewone gemalen koffie en daar werd kokend water op gegoten. Dat was lekker. Ik doe het nog wel eens zo als ik weinig tijd heb. 'Ondrink ik tot ik op het drab stort. Maar dat brak bewaarden we. Dat meenden we 's avonds door de stijfselpap. Het hing van de hitte van het water af of het glagte of ondoorzichtige stijfselpap werd, maar veel voedingswaarde zat er niet in. We hadden het idee dat we caramellivaten.

We moesten allemaal dienstplicht doen en 's nachts de wacht houden. Dat was pesterij van de Jappen. We moesten het kamp rondlopen, als we een Japanner tegenkwamen een diepe buiging maken en iets in het Japans prevelen. Dan ging je weer verder wachthouden. De dienstplicht betekende dat je in de keuken of op het land moest werken. Ik hofte, want ik mocht in het laboratorium werken, omdat ik mijn kandidaat-diplomisch had gedaan. Ik denk, dat dat het leven van mijn kind heeft gered. Ik kreeg een kommetje rijst extra waarvoor was onduidelijk waarvoor was uitgegooten, omdat ik op het lab werkte.

De toestand werd slechter en slechter. Zo nu en dan kwam het Rode Kruis wat brood brengen. Je kreeg dan een homp en bewaarde er wat van voor de volgende dag, maar je moest het wel goed bewaren anders werd het 's nachts gepikt. Je leerde in het kamp innerlijke beschaving onderkennen.

Ook bracht het Rode Kruis wel eens lom-bok, Spaanse peper, waar veel vitamine C in zit. Dat extra kommetje rijst ging naar mijn dochter. Ze was versierd. Ze heeft alle ziektes gehad die een kind maar kon hebben. Er was veel sterfte in het kamp. Als je de moed verloor, stierf je. Je leefde op een minimum aan voeding en dat hield ook in dat de vrouwen niet meer menstrueerden. Zo reld het lich-am zich.

„Je kunt het leven bijna zelf sturen”

Als ik denk aan het lab, dat was een stuk waranda met microscopen en tafels. Je keek over het veld en daar was een hek. Ik keek naar dat hek en ik dacht: kom ik hier ooit nog levend? De wereld was klein geworden. Het was een wereld die ik gewoen een leven had gehad, dat je gewoen op een fiets had gezeten, dat was onbegrijpelijk.

Er waren op het laatste geruchten dat het niet meer zo lang zou duren, maar wij dachten: niet meer lang duren? We zitten hier al jaren. Maar op een goede dag, het slaat in mijn hersenen gegrift, moesten we met Japane soldaten het hek uit om de onderzochte putjes met urine en ontlasting weg te brengen.

Daar stonden huizen van Chinezen, die niets tegen ons mochten zeggen, maar ze begrepen wat ik zei. Toen begon de toer-gaaf van ons scheiden. Het morgen-rood kleurt reeds het veld. Nou, de Japanse vlag is een rode bol op een wit vlak. Toen zei ik tegen iedereen die naast me liep: nu is de oorlog gauw voorbij!

Wie ontmoette u uw man weer?

'Ik ging naar Bangkok, want daar zat mijn man getimmerd. Hij had gewerkt aan de Burma-oorlog. Hij was zijn teruggegaan naar Holland. Mijn vader zei: ga niet terug naar Indonesië. We hebben dat wel gedaan. Vrelijk was het niet, want de stad werd geregeerd beschoten. Daar stond ik met mijn twee kinderen 's nachts terwijl de munitiergranaten over het huis vloegen. Dat was in Malang, een mooie stad. En toen ik van jaren overleefd mijn man en bleef ik teruggegaan naar Nederland'.

Volgens Freud worden dierenkwekkers soms slager en mensen die in de liefde zijn verleugerd soms verdrukking. Heeft dat subliem of niet? Het is een vraag naar een kruis voor de complexiteit.

'Als menje droomde ik ervan iets voor anderen te kunnen doen, maar zuster heb ik nooit willen worden. Er is een onderscheid waaruit blijkt, dat medische studenten bang zijn voor de dood dan andere studenten. Waar ze bang voor zijn, dat willen ze door actief te zijn en te genezen overwinnen. Dat actieve heb ik wel.

Voor de dood was ik niet zo bang. Zelfs in het kamp stond ik er weinig bij. Ik dacht alleen: wanneer zal het leven ooit weer gewoon zijn? Opstandig was ik niet, maar ik wilde wel overleven. Ik wil niet overgeleverd zijn, maar als ik overgeleverd ben, zoals in het kamp, kan ik het verdragen. En ander wordt woedend, opstandig, waardoor zijn bloedrijk stigt.

Ik ben wonderlijk genoeg geen ziek gek. Pas toen de oorlog voorbij was en we veel te veel voedsel binnenkregen, kreeg ik spruw. Mijn mond was van binnen helemaal rood, maar ik was blij dat ik naar binnen kon kniagen van de pijn'.

Hoe u de Japanners wilt zien?
Ik zou ze moeten haaten, maar die doet het niet. Het is niet zo dat ik nooit meer een Japanner zou willen ontmoeten, of nooit naar Japan zou willen gaan. Kijk, als ik de Japanse vlag zie hoor ik wel: 'Het zonnetje gaat van ons scheiden'. Als ik ergens op vakantie ben en ik zie, hoe de Japanners de werkdagen afbreken met hun apparatuur, denk ik: 'dat is een machtig volk, maar ze kunnen heel wreid zijn'. De Nederlandse soldaten zijn echter in voorliggend ook wreid geweest. Ik zou wel eens in Japan willen kijken. Als ik op een congres Japanners tegenkom, luster ik geïnteresseerd naar hun verhalen. Een paar jaar geleden hoorde ik, dat de zelfdodingen bij Japanse studenten hoog is, omdat er strenge eisen worden gesteld. Je mag niet falen, want dat betekent geestesverlies.

Gaan Nederlanders beter met hun kinderen om?

Ik denk wel eens dat de emancipatie van de vrouw ten goede is gekomen aan het kind. Mijn grote zorg is, dat al dat gedram van de emancipatiebeweging ongunstig werkt. Laat mensen toch vrij in de manier waarop zij voor hun kinderen willen zorgen. Leg niet de druk op hen dat ze zo nodig buitenshuis moeten gaan werken. Ook vrouwen die thuis blijven, kunnen zich hun hele leven blijven ontwikkelen. Ze hoeven niet continu met hun kinderen op te trekken. Je moet een evenwicht weten te bewaren tussen de belangen van het kind en de eigen belangen. Het leven bestaat uit keuzen. Je kunt het leven bijna zelf sturen. Je kunt je opvoeding afmaken. Dat is heel belangrijk voor vrouwen. Je kunt een periode werken. Je kunt het leven plannen. Je is anti-conceptie. Als je ook nog wilt trouwen, werken en een kind krijgen, moet je weten hoe je dat inricht. Je moet de taken met je man goed verdelen. Het is uitstekend dat vader en zich bemoeien met de opvoeding, maar als vader en moeder volledige banden hebben, moet er een derde in huis zijn om voor het kind te zorgen. Je kunt niet aan de staat overlaten, dat aan kinderopvoeding. Daar is het kind niet bij gebaat. Een volledige rolwisseling is ook moeilijk. De vrouw werkt en de man blijft thuis of ze hebben allebei een deeltijdbaan. Dan heb je het goed gecoverd. Maar dat is heel impopulair. Het is veel fijner om twee volledige banden te hebben.

We mogen niet vergeten, dat een moeder het in het leven nu eenmaal moeilijker heeft dan een vader. Zij heeft de baarmoeder. Zij moet het kind dragen en ze moet kiezen: hoe zal ik voor dit kind zorgen. Een vrouw ze eens tegen me: ik wil geen keuzes maken. Ik zei: Ja maar m'n lieve mens, iedereen moet kiezen. Als moeders alleen voor het kind zorgen of dat samen doen met de vaders is dat goed. Als we maar beseffen dat het kind, hoe de wereld ook is, altijd de vader en de patronen ook veranderen, door de eeuwen heen dezelfde behoeften heeft. Dat verandert nooit. Dat kind is volstrekt hulpeloos. Het kan gemaakt en gebroken worden door degenen die het verzorgd. De verzorger moet ingespeeld raken op de signalen van het kind. Dat zendt uit: nu moet je me geestelijk gevoeld geven of: nu moet je me even fysiek meezelf laten komen. Dat hebben u en ik toch ook? Ik heb het vermogen om snel om te schakelen. Ik kan 's morgens lusterend bezig zijn als kindpsychiater en dan moet ik een vergadering voorzitten, dan moet ik examens nakijken, dan moet ik weer afwachtend zitten te luisteren. Ik kan omschakelen, maar er zijn mensen die dat niet kunnen. Ik kan meer aan dan een ander. Dat hangt samen met mijn biologische toerusting.

**Intutief
doen ouders het vaak
goed?**

Soms denk ik: kom, er zou eens wat harder gewerkt kunnen worden. Nog maar eens wat meer mensen op de politieklinie. Maar dat zegt de chef van de politieklinie:

kan niet, want meer aan, er zou meervoud zo kan het niet meer aan. Er is een verschil in activiteit tussen mensen. In de televisie-uitzending kon je toch ook zien, dat er een verschil was van dag en nacht tussen Irena Weeda en mij? Dat is constitutiegeel bepaald. Die verschillen zie je ook bij baby's. Die een is actief, niet kapot te krijgen, de ander is broos en kwetsbaar. Dat is ook constitutiegeel bepaald. Je moet dat anders mee omgaan en daar moet een moeder of moederfiguur op ingespeeld raken.

U heeft in uw werk te maken met kinderen met problemen. Zijn er nu meer van dan twintig jaar geleden?

Zesentwintig procent van de acht- tot elfjarige heeft matige tot ernstige psychische problemen, maar of dat toegenomen is, weten we niet, omdat er geen vergelijkend onderzoek beschikbaar is van twintig jaar geleden. Ik krijg wel de indruk dat de problematiek die ik op mijn polikliniek aangemeld krijg, ernstiger is. Ik moet erbij zeggen dat we meer inzicht hebben gekregen in de problemen van kinderen.

Je hoeft de statistieken maar op te slaan. Sinds 1950 is het aantal zelfdodingen onder jeugdigen en onder verbruikbeelden. De problematiek moet dus zijn toegenomen. We weten ook dat kinderen al vroeg een glaasje heggimen te drinken en dat alcoholproblemen nu vaker voorkomen. Misschien komt dat doordat de verledingen grutter zijn geworden. Je kunt gemakkelijker aan drank en drugs komen dan vroeger. Bovendien hebben veel jongeren geen toekomstperspectief. Geen baan hebben op de leeftijd werkt sterk demotiverend. Hier komt echter de constructie weer om de hals kijken. De een gaat bij pakjes neuzetten, de ander pakt alles aan, wat hem toch weerbaarder maakt?

Is die constante dan een soort noodlot?

Nee, niet als vader en moeder daar goed op inspelen. Een Joris Goedhoeft moet anders worden benaderd dan een heel compromittend kind. De kern van het opvoeden is van het verschillende materiaal dat ze krijgen aangeleverd, iets goeds maken. Een moeder zit eens tegen mij: 'Mijn eerste kind was mijn broedpel. Daar moest ik het vak nog op leren. Nou valt het met die broedpel meestal nogal mee, want intuitief doen de ouders het vaak wel goed. Wat ze zelf hebben ervaren in goede beoefening dragen ze weer over op hun eigen kinderen. Heb je als ouder een hebeloof gemist, dan wordt het moeilijker.

Kunt u altijd oplossingen vinden voor kinderen met problemen?

Nee, het is moeilijker geworden niet-rationele oplossingen te vinden. Soms zou een kind naar een hoerders moet, maar vindt eens een hoer en een hoer die zo'n kind willen opvangen. Ook in het bedrijfsleven is een goede begeleiding van jongeren moeilijker geworden. Op zulke momenten wét ik bijna zeker dat het verkeerd afloopt met een kind. Dat is erg. Toch ga ik iedere dag met plezier naar mijn werk. Soms moet je heel verdedigende dingen opvangen. Je staat met die rug tegen de muur en je moet ouders zeggen dat ze moeten leren leven met een chronisch verdriet, omdat het probleem van hun kind onbehandelbaar is. Maar al om gewoone en gewoone in team-verbonden betekenis toch dat je een kind in een gezin gezin hebt kunnen houden dat er bijna altijd, betekent dat je in samenwerking met leerkrachten een kind door de middelbare school krijgt. De mensen weten vaak niet dat daar jaren werk voor nodig is.

Er zijn ook snelle successen met een paar gesprekken. Niemand wil er eigenlijk aan, maar kinderen en pubers kunnen al chronische psychiatrische problemen hebben. Dat komt omdat er een stoornis in het kind zit zonder dat de ouders daar iets aan kunnen doen. Ouders krijgen vaak de schuld van alles wat er mis is met een kind, maar in de constitutie van het kind kan er iets zitten waar de ouders toevallig niet goed op kunnen reageren. Bijvoorbeeld autisme. De ouders kunnen er niets aan doen, maar ze moeten er wel mee leren leven.

Hoe denk u over het ouder worden?
Mijn lichaam zal me in de steek laten, maar ik wil nog een hebeloof. Ik denk veel aan de toekomst. Met het sterven zal het ongeveer zo gaan als hij de gehoorde van mijn kinderen. Je groeit er naar toe. In het begin van je zwangerschap denk je dat je nog een hele tijd voor je hebt, maar dat is opeens het moment aangebroken. Je hebt hang dat het kind niet gezond zal zijn, maar je hebt liever dat het vandaag wordt geboren dan morgen. Zo zal het waarschijnlijk ook met de dood zijn. Ik sta er nog weinig bij stil, maar ik denk dat je er omtrent toe groeit. Dan hoeft het niet meer voor je. Ik heb zo te zien met dr. Drees. Het lijkt me erg voor kinderen hun ouders te zien sterven, de ontlastende met te maken. Ik hoop in het barnas te sterven. Nou ja, in het barnas ik hoop nog een hele tijd te leven en een hebeloof nuttige dingen te doen. Als het moment is, zal ik, net als in het kamp, niet optijd zijn, maar me bij het onvermijdelijke heestrijgen.

Als ik op mijn leven terugkijk, was het met gemakkelijk heel moeilijk soms, maar er waren ook fijne dingen, zoals mijn werk. Ik heb niet bepaald geestdoodend werk. Ik heb niet naar de film of naar het toneel, want dagelijks ontvouw het zich allemaal voor me. Het is wond onbescherpt hoeveel leed mensen moeten lijden. Ik vraag me af dan of ze dat kunnen verdragen.

Heeft u daar bewondering voor?

Nee, want ik begrijp niet hoe ze dat kunnen verdragen. Ze doen dat op een manier die de ellende uitteerend verdoezelt. Je kunt ellende ontkennen en denken: ik ben nu eenmaal veroordeeld tot zo'n leven, maar dan denk ik: in het kamp was je veroordeeld, maar nu toch niet? Ik begrijp niet hoe mensen elkaar geestelijk zoveel pijn kunnen doen. Dat is het gekke: sommige mensen deugen niet bij elkaar, maar ze blijven als magneten aan elkaar vastzitten. Heeft u 'Who is what of Virginia Woolf' gezien? Dat kom ik hier tegen.

Cees Veltman

**„In het kamp
was je veroordeeld,
nu toch niet?”**

„Niet, nee!”

Laat kind nog buiten regeling euthanasie?

AD 17

door Kees de Leeuw

UTRECHT — In alle komende dagen gereageerd op het advies van de Raad van State over de euthanasieproef van het kabinet en het initiatiefvoorstel van D66. Niet alleen door politici, maar ook door artsen en juristen. Een onderdeel uit het advies „euthanasie en minderjarige“ heeft echter nauwelijks de aandacht getrokken.

Dit is des te merkwaardiger, omdat de Raad van State hierin verder gaat dan beide voorstellen. Volgens het advies heeft een arts geen toestemming van ouders af voeg (wettelijke vertegenwoordigers) nodig, als een minderjarige aan 12 jaar of ouder om euthanasie vraagt. De medicus moet er dan wel van overtuigd zijn, dat het verzoek in vrijheid en na zorgvuldige overweging tot stand is gekomen. Daarnaast dient ook de zwerge eisen van zorgvuldigheid te zijn voldaan.

DE WIL

Het komt erop neer, dat de ouders niet het laatste woord hebben, maar dat de wil van de jonge uitvrees de doorslag geeft.

Wel lijkt het gewenst, dat zij bij de besluitvorming worden betrokken, aldus de Raad. Levensbeëindiging tegenhouden kunnen de ouders echter niet.

GRENS

Wat dit betreft volgt het advies het amendement van het PvdA-Kamerlid Haas-Berger, dat dezelfde strekking heeft en worden de voorstellen van kabinet en D66 op dit punt verwoorpen. Sterker nog zij krijgen het verwijt te maken, dat een minderjarige jonger dan achttien jaar, wel degelijk in staat is tot een verantwoord en wettelijk

verwogen euthanasieverzoek.

De Raad van State legt de grens bij zestien jaar. Voor kinderen beneden de twaalf jaar blijft toestemming van de ouders noodzakelijk en hetzelfde geldt voor jongeren tussen de twaalf en zestien. Toch maakt de Raad ook hier een uitzondering bij.

Aan de wil van een minderjarige boven de twaalf, maar beneden de zestien, moet een andere betekenis worden toegekend en wel als de ouders tot één van hen zich tegen euthanasie verzetten. Dit probleem vergt nog nadere studie, aldus het advies. Daarin moet de mogelijkheid worden betrokken, dat het verzoek van de minderjarige toch de doorslag geeft. „mits de geneeskundige na inachtneming van de vertrouwenspersoon van oordeel is dat zulks in het kennelijk belang van de minderjarige is“.

OPZIENBAREND

Al met al nogal opzienbarend. Dat vindt ook de W.K.G. Wolters, klinisch psycholoog van het Wilhelmina Kinderziekenhuis in Utrecht, die regelmatig over het onderwerp Kinderen en euthanasie publiceert. Hij is nauw betrokken bij het sterfensproces van kinderen in deze kliniek.

„Ik ben van mening, dat het recht van kinderen op euthanasie ten onrechte in één adem wordt genoemd met het recht van volwassenen op euthanasie. Voor de laatste categorie moet er een wettelijke regeling komen, maar voor minderjarige is het hiervoor nog veel te vroeg. Je hebt een mens in ontwikkeling te maken, die nog zeer afhankelijk is van anderen. Een minderjarige, zeker beneden de 12, kent nog allerlei emotionele en verstandelijke beperkingen, waardoor hij moeilijk alleen kan oordelen over een bepaalde situatie“.

BEINVLOEDING

Gebaseerd op ervaring met Wolters, dat de psychologische en sociale wer-

keffecten van sterfensbeïnvloeding bij kinderen van een andere orde is dan bij volwassenen. „Aan de aspecten wordt vaak volde- dig voorbijgegaan ten gunste van een juridische regeling. Er is echter meer aan de hand“.

Naar zijn mening is er nog nauwelijks sprake van een open en eerlijke discussie over het recht van kinderen en jongeren op euthanasie. „Dat recht als zodanig erken ik, maar om dat nu al te regelen vind ik ondoelmatig en voorbarig. In de kindergeneeskunde zijn de artsen nog lang niet zo verlost, dat de meeste van hen zijn er fel op tegen, dat actief het leven van een ernstig ziek kind, dat sterven gaat, zou worden beëindigd“.

Wolters, zelf hulpverlener in medische centra hebben er nog de grootste moeite, om kinderen te vertellen, dat ze gaan sterven. Daarbij komen ver-

volgens vragen aan de orde als moeten we doorbe- handelen of stoppen? De ouders spelen hierin een grote rol. Dat geldt ook voor het toedienen van pijnstillende middelen, die tot gevolg hebben dat een kind sneller sterft.“

Volgens de klinisch psycholoog kan aan de be- gelijding van sterfende kin- deren en hun ouders nog veel worden verbeterd. „Het is van groot belang dat dit eerst gebeurt in plaats van nu al het recht van kinderen op euthanasie te regelen. Anders wordt dat recht een echte doodsoe- ner, waarmee niemand in lichte gebaat is“.

VOORZICHTIG

Wolters is het er wel mee eens, dat naarmate een adolescent ouder is zijn stem meer moet tellen. „Hij dient te krijgen en dat artsen — hoe zeer ook ingege- ven door degenen waarop be- sluit is tot lang meer doorbehandelen“.

„Onder heel duidelijke omstandigheden heeft een jongere het recht om dood te gaan en mag hij onmidd- liden en leed afwijken. Hij zou zelf al erg bij zijn, als wel op een menselijke ma- nier over laten doodgaan en niet meer behandelen zouden kunnen praten. Dan is er al enorm veel bereikt, maar dat is wat anders dan nu al euthanasie voor kinderen wettelijk regelen“.

Mischien over een jaar of tien, ik kan alleen maar zeggen: wees hier voorzich- tig mee en laten we vooral niet te snel handelen. Dit is het belang van kind en ouders“.

VARA-TV-SPECIAL GEEFT BEELD BIJZONDERE AANPAK

Amsterdamse zedenpolitie lost problemen „mensgericht“ op ^{1/4} 25

Van onze verslaggever
ERNST CLOWING
HILVERSUM — Een Ameri-

kaanse vrouw die door twee mannen is verkracht, toont zich verbast over de opvang bij de Amsterdamse jeugd- en zedenpolitie. „Ik dacht niet dat ze me zouden geloven. In de VS had- den ze gezegd dat het misschien wel mijn eigen schuld was ge- weest“.

Nog verbaasder is ze als ze korte tijd de ouders het bureau worden binnengebracht, terwijl met een aantal spullen die de vrouw bij haar vlucht uit het huis van de mannen heeft achterge- laten. „Mijn trui, mijn slippers, mijn bril, you found them.“

De chef van de jeugd- en zedenpolitie, hoofdinspecteur J. Heesters, legt de samenvatting uit. „Wij hebben een men- schelijke menselijke, de mens staat bij en op de eerste plaats en daarna komt een beetje strafrecht. De rest van de politie is meer zakgericht.“

De samenvatting heeft de Amsterdamse jeugd- en zedenpolitie in het kader van de bijnaam „de schijmpolitie“ be- zorgd. Onder die titel zendt de VARA op vrijdag 30 juni om 21.45 uur op Ne- derland 1 een Achter het Nieuw-esp- cial uit. In ruim een half uur wordt een beeld geschetst van dit onderdeel van de politie. Beslissen van voorname- lijk de gang van zaken op het bureau aan de Amsterdamse Overtoom zo- der commentaar. Slechts af en toe staat de verslaggever een vraag.

Aansluitend wordt het maken van de special van de organisatie van de politie, waarbij decentralisatie voorop staat. De politie krijgt een „generale samenvatting“: iedere politicus of vrouw moet zoveel mogelijk zaken zelf afhandelen, van verkeersongelukken tot zedendelicten. Specialistische af- delingen worden opgeheven, behalve zwa- delicten als de moord- en car- ceraldelicten.

Ook de jeugd- en zedenpolitie wordt

daardoor met opheffing bedreigd, tot groot ongenoegen van de daar wer- kende politiemensen. Ze vrezen dat hun kennis en aanpak van jeugdige wetsovertreders en slachtoffers van zedendelicten verloren zal gaan. De kompromis heeft al wel toegesegd dat de jeugd- en zedenpolitie om „on- verpandheid opzichte van de jeugd“ zal wel gedecentraliseerd gewerkt worden.

Surveillancedienst

Een rechercheur heeft daarover zijn twijfels. Hij zegt bang te zijn dat hij weer in uniform in de gewone surveil- lancedienst terecht komt. „Ik geloof er niks van dat mijn specialistische kennis (daarbij) zou niks recht komt.“

Heesters zegt daar nog aan toe dat de onderzoekers over de toekomst niet bent a voor de moervat van zijn men- sen en dat het ervaren gevoel van ver- gaag, terwijl de werkdrukt toch al te groot is. Net als bij de rest van de politie moet ook de jeugd- en zeden- politiedienst prioriteiten stellen, de be- richte A, B en C-zaken. A is beslist be- zwaar, B als er niet is C betekent dat de jeugdigen geloven in tijd en mensen niet als goden kan worden.

Heesters praat in de documentaire met heel heugig over jeugdige delin- quenten. „Ik zie hun gezichten in een instantie meer als normvervalsers dan als criminelen. Als je bij „first of- fenders“ met een goede politiedienst aanpak reageert zie je het grootste deel nooit meer terug. We praten met de jeugdigen en met hun ouders.“ Tachtig procent van degenen die voor het eerst iets misdoen, komt volgens Heesters nooit meer op het bureau aan de Overtoom terug.

De jeugdpolitie krijgt ook veel te maken met de tweede generatie bi- tlanders. Ook over hen heeft Heesters veel te zeggen. „Wij moeten kennis hebben van de culturele achtergrond. Kinderen van buitenland- deren hebben nog een paar extra zaken. Ze moeten het gezin zien, want anders is niet vrijblijvend van dan, maar

thuis hebben ze met een aantal be- perkingen te maken. Dat gaat dus was- kinderen hebben zekerheden nodig.“

Gele kaart

Een voorbeeld van de zachte aanpak van „first offenders“ is een meisje dat onbetrouwt is wegens winkeldiefstal. Huidend verlaakt ze de rechercheur dat het echt de eerste keer is dat ze iets doet. „Behalve een kaart een gulden van mijn moeder“. De politiemens drukt haar op het haar zoets noot- meer te doen. „Je krijgt nu van mij de gele kaart. We hebben je ouders inge- licht. Als we je nog een keer pakken worden de gevolgen natuurlijk wel ernstiger.“ Het meisje J. gevangene- maakt. De rechercheur: „Nou, zo erg zit ook weer niet.“

Jongeren die al vaker met de politie in aanraking zijn geweest worden be- zocht harder aangepakt. „Je zit hier nu al voor de derde keer. Waar ben je in godsnaam mee bezig, jongen“, zegt een politiemens op streepk tot tegen een overschulping op zijn steel hangen de jongen. Hij is opgevoerd wegens een inbraak. Als hij een brutale opmerking maakt krijgt hij naar zijn hoofd geslagen. „Als het je niet meer ge- noeg is, kom maar weer bij hok in. Wij maken hier de dienst uit, jij niet, bijgevoerd.“

Hoewel de documentaire wat te kort is om echt diep op zaken als bij- voorbeeld de organisatie in te gaan treden. „De Schijmpolitie“ is een re- delijk beeld van het werk van de Am- sterdamse jeugd- en zedenpolitie. Het is alleen wat kinderlijk dat om ber- cing van verdachten en slachtoffers te voorkomen het beeld voorts- rend vaak wordt of de camera staat toedat alleen bovenvallen en benen in beeld zijn. Dit draagt aan de andere kant weer wel bij tot de realiteit van de VARA het uitdruk van „Hill Street Blues-achtige“, meer op het bu- reau.

„De Schijmpolitie“. Achter het Nieuw-esp- cial van VARA Nederland 1, vrijdag 30 juni, 21.45 uur.

Josie krijgt voogd

De ruste tussen de kinderscherming en Josie (14) en haar vader is nu steeds in volle gang. De kinderscherming heeft Josie begin met definitief onder toezicht geplaatst, maar het meisje en haar vader gaan eind deze maand naar de rechtbank om dat ongedaan te maken. Een ondertoezichtstelling betekent dat Josie een voogd krijgt die in de gaten moet houden of het bij haar thuis goed gaat. Haar vader moet de aanwijzingen van de voogd opvolgen.

Eind maart stond op de Goochepagina het verhaal van Josie. Zij woonde sinds de scheiding van haar ouders bij haar vader. Maar in december werd ze door de kinderscherming naar een tehuis gebracht omdat de raad vermoedde dat haar vader inroest met haar pleegde en haar weghield van haar vriendin Josie. Josie werd in januari voortrop onder toezicht gezet van de kinderscherming en verboude naar een pleeggezin. Josie en haar vader raakten zo in paniek dat ze naar Frankrijk vluchtten. Na een week waren ze alweer terug, nadat de kinderscherming had laten weten dat Josie terug kon naar haar vader.

Naar de kinderscherming maakt zich nog steeds grote zorgen over de manier waarop Josie en haar vader met elkaar omgaan. Een psycholoog had Josie inmiddels

Eis jaar cel en TBR na seks met kinderen

DEN BOSCH (ANP) - "Deze gevaarlijke man hoort niet in onze maatschappij thuis." Dat zei een officier van justitie mr. J. van Zon gisteren voor de rechtbank in Den Bosch over een 33-jarige man uit Eindhoven. De man wordt ervan verdacht latente seksuele relaties te hebben aangeknoopt met kinderen van rond de twaalf jaar. Omdat de man al vaker voor dergelijke feiten voor de rechtbank heeft gestaan vond de officier het nu tijd voor TBR. Daarbij eiste hij ook nog eens celstraf van een jaar.

par 3 Tr 19, par 23

Kantinebaas hoort twee jaar cel eisen voor incest met dochters

Tr 20

Procurator-generaal mr. R.D.E. Daverschot heeft gisteren voor het gerechtshof in Leeuwarden twee jaar celstraf geëist tegen een 48-jarige kantinebeheerder uit Wolgave, die zeven jaar incest pleegde met drie van zijn vier dochters.

De meisjes waren in 1973, toen de man met zijn daden begon, 9, 10 en 12 jaar oud. Hij had regelmatig seksuele gemeenschap met hen op zolder, in zijn vrachtauto en in de douche. Volgens de verdachte, ging het allemaal automatisch.

De advocaat van de man, mr. A.T. Brink, meende dat de vrouw van de man niet vrijuit ging omdat zij al die tijd van de handelingen van haar echtgenoot afwist. Toen eiste van haar dochters dicht bij haar had beklaagd over haar vader, zei ze: "Dat geeft niets, dat leer je van."

De procureur wilde niet van dienstverlening weten,

deels onderocht en vond dat ze in de tijd dat ze bij haar vader woonde verzoed was in hem stil. overtuikt maakte dat steeds geïsoleerder kwam te staan. De incestbeschuldiging is overigens al een paar maanden van de baan.

Moeder en verloofde verdacht van seksueel misbruik kinderen

GRONINGEN (ANP) - De rijkspolitie in Groningen verdenkt de 45-jarige M. W. uit Appingedam ervan haar drie kinderen (een meisje van dertien en twee jongens van elf en negen jaar) plus een veertienjarige vriendin, een halfjaar lang seksueel misbruikt te hebben. Volgens de rijkspolitie heeft de vrouw dit gedaan samen met haar 23-jarige koetonger A. V., met wie ze inmiddels is verzoed. De politie heeft dit maanden meegedeld.

De man zit in het huis van bewaring in Groningen een gevangenisstraf uit van twee jaar. Hij werd vorig jaar juni aangehouden op verdenking van seksueel misbruik van het dochterje van de twee jongens.

Volgens de rijkspolitie heeft de vrouw eerder veel ernstiger dan waarvoor hij vorig jaar werd veroordeeld. Hij blijkt niet alleen de jongens te hebben misbruikt, maar ze ook seksueel misbruikt te hebben. Het meisje is bovendien veel vaker misbruikt dan destijds bekend was. Ook de moeder, die inmiddels een verklaring heeft afgelegd, blijkt nu bij het seksuele misbruik en de misbruiking van haar kinderen betrokken te zijn geweest. Dit gebeurde op vroege van slapen en opvoeding.

Deze feiten zijn pas de afgelopen maanden aan het licht gekomen. Het gevaar van de twee jongens die een pleeggezin zijn opgenomen, deed bij de pleegouders het vermoeden rijzen dat zij veel ernstiger misbruikt waren dan eerst bekend was. Verlangingen tegen de politie van de jongens, het meisje en het vriendin stonden deze vermoedens.

Seks met kinderen. Tegen een 38-jarige Eindhovenaar die eerdere wordt verdacht latente seksuele relaties met kinderen van een jaar of twaalf te hebben aangeknoopt, is een jaar cel en de geest. Voor de Boshse rechtbank werd er aan hertimmerd dat hij al veel vaker voor dergelijke zaken terecht had gestaan. De man zal nooit gewild tegen de kinderen te hebben getuigt.

Leeuwarden, vrijdag

waar de advocaat om had gevraagd: "Dat zou ridicul zijn." De Leeuwarder rechtbank veroordeelde de man eerder tot twee jaar celstraf na een eis van twaalf maanden. De uitspraak is op 2 juli.

Ontucht met 4-jarige dochterje

EINDHOVEN - De Eindhovense politie heeft een 33-jarige man uit de plaats aangehouden. Hij wordt ervan verdacht ontucht te hebben gepleegd met zijn vierjarige dochterje. Dat gebeurde al zijn vrouw niet thuis was. Hij kwam van het ruiten tonen met een knusmen van de familie over prante. Een familielid heeft inmiddels aangifte gedaan. De vrouw was niet op de hoogte.

Kinderen door moeder misbruikt

GRONINGEN (ANP) - De rijkspolitie Groningen verdenkt de 45-jarige vrouw M. W. uit Appingedam er van haar drie kinderen (een meisje van 13 en twee jongens van 11 en 9 jaar) en een 14-jarige vriendin, een halfjaar lang in de meest ernstige vorm seksueel te hebben misbruikt. De vrouw zou dat hebben gedaan samen met haar 23-jarige koetonger A. V.

De man zit in het huis van bewaring in Groningen een gevangenisstraf uit van twee jaar. Hij werd vorig jaar juni aangehouden op verdenking van seksueel misbruik van het 10-jarige dochterje en misbruiking van de twee jongens. Volgens de rijkspolitie is zijn verrijpt echter

Politie van ontucht verdacht

WASSENAR (ANP) - Een 23-jarige brigadier van gemeentepolitie in Wassenaar is gisteren door de rijksrecherche aangehouden, verdacht van het plegen van ontuchtige handelingen met een minderjarige. Hij werd dit niet in dienstbetrekking. Omdat hij in verkeer is gesteld, is de man geboort

Agent weer op vrije voeten na seksueel misbruik

Tr 19 DEN HAAG, donderdag

De 32-jarige brigadier bij de Wassenaar gemeentepolitie H. A. van D. die wordt verdacht van ontuchtige handelingen met een ongeveer 10-jarig meisje, is weer op vrije voeten.

De politiemannet heeft zijn daden toegegeven. Hoewel hij nu ontucht niet heeft gepleegd tijdens zijn betrouwbare uitoefening, mag hij voorlopig niet aan het werk.

De Haagse rechtbank heeft zijn voorlopige hechtenis geboort op voorwaarde dat hij zich niet opnieuw schuldig maakt aan een strafbaar feit. Het gerechtelijk vooronderzoek gaat gewoon door.

De brigadier werd vorige week woensdag aangehouden nadat de ouders van het meisje aangifte hadden gedaan bij de Rijksrecherche in Den Haag.

Haag

Tr 19

Vijftien maanden cel voor incest

GRONINGEN (ANP) - De 46-jarige W. N. uit Hoogezand is gisteren door de rechtbank in Groningen veroordeeld tot een gevangenisstraf van 15 maanden wegens incest. N. heeft bekend dat hij in een periode van zes maanden acht jaar een incest-relatie heeft gehad met zijn twee dochters. De moeder van de meisjes is altijd op de hoogte geweest van wat zich afspeelde. Nadat zij een beroepsamptuise had moeten ondergaan hadden zij en haar vriendin beslist dat voortaan de dochters hun vader seksueel moesten verraden.

De rechtbank heeft ook de erzieverdering van een van de slachtoffers toegewezen nood N. naar 1500 gulden als symbolisch bedrag voor het haar toegebrachte leed moet betalen.

De eerste ernstiger dan waarvoor hij vorig jaar werd veroordeeld. Hij blijkt niet alleen de jongens te hebben misbruikt, maar ze ook seksueel misbruikt te hebben. Het meisje is bovendien veel vaker misbruikt dan destijds bekend was. Ook de moeder, die inmiddels een verklaring heeft afgelegd, blijkt nu bij het seksuele misbruik en de misbruiking van haar kinderen betrokken te zijn geweest. Dit gebeurde op vroege van slapen en opvoeding.

Deze feiten zijn pas de afgelopen maanden aan het licht gekomen. Het gevaar van de twee jongens die een pleeggezin zijn opgenomen, deed bij de pleegouders het vermoeden rijzen dat zij veel ernstiger misbruikt waren dan eerst bekend was.

Ontucht Tr

Het onschuldig opende berichtte "Politie van ontucht verdacht" (Trouw, 11-7-88) vraagt om een nuancering reactie. In de eerste plaats is het feitelijk onjuist om (in dit geval) te spreken van een minderjarige. In het geïnterred recht is een minderjarige een (ongehuwd) persoon die de leeftijd van 21 jaren nog niet heeft bereikt. De strafwetgeving verbodt echter alleen ontuchtige handelingen van/met iemand beneden de leeftijd van zestien jaren. We moeten toch niet aannemen dat de opsteller van het bericht pleit voor een ageit of consent van 21, in een tijd waarin vele pleiten voor een (in leeftijd) neerwaarde liberalisering van de leeftijdsgrens in de tweede plaats is het opvallend dat in het bericht geschermd wordt met het terminologische archaïsme "ontucht". Bij het beantwoorden van de vraag, "wat is ontucht?" laat zelfs de Nederlandse jurisprudentie (1984) zins afweten. Het rapport van de commissie-Meulnaar over een nieuw seksuele wetgeving (1984) adviseert voortaan te spreken over (nader te concretiseren) "seksuele handelingen" en niet meer over het begrip "ontucht" niet meer van deze tijd wordt gescht.

Nog slechts in een enkele proces-verbaal wordt melding gemaakt van een jongere, die verklaart dat er met hem/haar ontucht werd gepleegd. Achter zo'n formulering gaat overduidelijk de conservatieve hand van een Com Agent schuil. Overigens, dat het in voornoemde zaak gaat om een politiemannet, doet niet terzake.

Amsterdam
Martin M. C. Maas

par 19

Tr 19

par 19

par 19

par 19

par 19

par 19

par 19

par 19

par 19

par 19

par 19

par 19

par 19

par 19

par 19

par 19

par 19

par 19

par 19

par 19

par 19

AKTUEEL

Een zeer grote meerderheid van het Europees Parlement heeft deze week ingestemd met de Resolutie Geweld tegen Vrouwen. Hetzelfde, lid van de Socialistische Fractie en rapporteur van de Commissie Rechten voor de Vrouw, deed verslag over het onderzoek naar vormen van geweld jegens vrouwen. Dit verslag, waarvan hieronder een samenvatting is gegeven, is voornamelijk gebaseerd op antwoorden die antwoorden zijn op een vragenlijst die aan organisaties in de gehele Gemeenschap is toegezonden.

De richtlijnen die uit de Resolutie zullen volgen, moeten in de eigen wetgeving van iedere lidstaat opgenomen worden, zodat elk land verplicht is zich daaraan te houden.

Samenvatting

Een aantal vormen van geweld jegens vrouwen en meisjes worden in dit inleidende verslag onderscheiden, zoals aanranding, verkrachting, incest, mishandeling van vrouwen, ongewenste intimiteit op het werk, politiek geweld tegen vrouwelijke vluchtelingen, vrouwenhandel, prostitutie en pornografie. In het verslag wordt de term 'geweld jegens vrouwen en meisjes' gebruikt als een spreekwoord van situaties waarin vrouwen worden gedwongen tot een relatie, een contact of een handeling, waarbij verspreiding is dat zij geen zelfstandige keuzes hebben om te beslissen hoe zij met anderen, in dit geval mannen, willen omgaan. Vastgesteld wordt dat de volgende dimensie van het seksuele geweld niet in betrouwbare cijfers of onderzoeksresultaten tot uitdrukking komt, aangezien slechts een deel van de gegevens hiervoor beschikbaar is.

De Vrouwencommissie van de Europese Parlement dringt er daarom bij de nationale regeringen op aan meer statistieken te verzamelen om een volledig beeld te krijgen van het geweld jegens vrouwen. Op basis van dergelijke statistieken dient in de lid-staten een voorlichtingscampagne georganiseerd te worden, ten eerste om de publieke opinie te attenderen op dit probleem en verder om behandeld te geven aan de instellingen die slachtoffers van geweld kunnen bijstaan.

Een reeks van aanbevelingen in het verslag heeft betrekking op seksueel geweld. Zo zou het juridische onderscheid tussen verkrachting en aanranding herzien moeten worden. Beide delicten dienen als geweld tegen mannen en vrouwen op eenzelfde manier te worden behandeld. Het verslag wordt ook aanbevolen om de wetgeving te wijzigen zodat de verschillende vormen van seksueel geweld onder toezicht van andere paragrafen in het strafrechtelijk dan wel in het burgerlijk wetboek. Ook verkrachting in het huwelijk dient juridisch als zodanig te worden. De opheffing van postleeftefuncties, die mededingen en aanpakten van seksueel geweld moeten behandelen, dient verbeterd te worden. Met het oog op de huwelijkswet van de slachtoffers van seksueel geweld wordt gewerkt voor meer samenwerking tussen politie, juristen, psychologen en vrijwilligersorganisaties.

Broekloze naaktlopers zijn broodpoten, vindt Zandvoortse politie v4 8

„Serieuw? We zijn niet streng. Als we dat wel waren zouden we ook had honderden processen-verbaal wegen naaktlopers moeten vinden. Dat doen we niet.” De Zandvoortse politie is volgens adjutant Barmiento niet streng. Sommige blote badgasten hebben daar schuld aan. Sommige mensen die afslapen wakken, toen het nog mooi strandweer was, vloegen ze op de bon omdat ze geen broekje aan hadden of omdat de politie dacht dat ze geen broekje aanhadden. Broekloos kan alleen op het nudistenstrand. Toesla is op overal.

Een paar surveillerende politieagenten hadden besloten daar goed de hand aan te houden. Zo kregen twee vrouwen die welgedrukt vijf meter buiten de grens van het naaktstrand lagen een boete van elk vijftig gulden. Serieuze uitvoering van regels? „Misschien wel, maar het is erbij dat hij nudisten onafhankelijk mensen rond”, aldus de verantwoordige naaktlijzer. De vrouwen hebben geweigerd. De

boete te betalen en om opleiding gevraagd bij de Zandvoortse politie. De officier van justitie in Amsterdam heeft zich inmiddels bezig met een klacht van een badgast die heel wat ernstiger is. Deze werd na een meningsoverleg over al-of-niet naakt door de politie meegenomen, in de cel gepoogd en later zonder proces-verbaal weer vrijgelaten.

Het Klachtbureau Politie Openden wil dat de agent die daar verantwoordelijk voor is, onmiddellijk wordt gearresteerd. Minneer G. liep op 27 juni met vrouw en kinderen over het strand. Gekeeld, zegt hij zelf. Bloot, meent adjutant Barmiento. Op het Zuidstrand wordt G. aangehouden. De agent zegt dat hij hem even tevoren naakt had gezien. Dat klopt, want toe struinen was de familie weer in de kleren. Vader vindt zijn naam niet aan de politiemannen overgeven. De politiemannen wet driftig. „Hij

Voor slachtoffers van geweld in het gezin en seksueel geweld moeten er richtlijnen zijn, vrouwen uit minderbedrogenen moeten leren kunnen in acute omstandigheden, maar hun eigen taal gesproken worden. Aangezien wordt op subdividie van dergelijke hulpverleningsinstellingen. Dit geldt ook voor het werk van groepen vrouwen die zelfverdediging en zelfhulp beogen. Invloering van speciale telefoonnummers voor hulp en advies en meer vluchtadressen voor door geweld getroffen vrouwen en kinderen zijn andere aanbevelingen. Voor vrouwen die niet meer kunnen terugkeren naar hun eigen land, worden er verkenning procedures overwogen te worden, waarbij een voorlopige procedure wordt overwogen. Ook wordt de Vrouwencommissie om meer voorlichting over de schade van seksuele onderdrukking. Wanneer een ouder of voogd verondersteld is wegens seksueel misbruik van een aan hem of haar toevertrouwd kind, dient hij of zij onmiddellijk ontzet te worden uit de ouderlijke macht over alle aan hem of haar toevertrouwd kinderen.

Een andere vorm van geweld jegens vrouwen is de „seksuele chantage” op het werk. De wetten van de lid-staten dienen op dit vlak zoveel mogelijk geharmoniseerd te worden. Het begrip „ongewenste intimiteit” dient juridisch afgesproken te worden. Nagegaan dient te worden in hoeverre het afbreken van de relatie, voortdurend wordt voortgezet. Zo nodig dient de Commissie een normlijn voor te stellen. Voortschrijdend wordt een conferentie te organiseren met Klachtbureau en strengere gedragsregels van de vakbonden zijn andere middelen om ongewenste intimiteit tegen te gaan.

In verband met de vrouwenhandel en het seksuele geweld wordt de Vrouwencommissie om meer internationale regels en controle. De Raad moet gemeenschappelijke maatregelen ter bestrijding van de vrouwenhandel aankondigen. Alle vormen van seksuele en de reclame daarvan dienen verboden te worden in de lid-staten.

Gegeven de bestaande prostitutie worden juridische maatregelen gevraagd om:

- de uitoefening van het beroep van prostitutie niet meer als strafbaar te beschouwen;
- prostitutie dezelfde rechten te waarborgen als andere burgers hebben en hun onafhankelijkheid, gezondheid en veiligheid te beschermen;
- maatregelen te nemen tegen de dwang of geweld tegen prostitutie toelaten.

Op pornografie waarbij kinderen en adolescenten worden geïmpliceerd, moeten strenge straffen worden gesteld. Gewezen wordt op het tonen van seksueel geweld in pornografie via videocassetten, materiaal waarvoor vrouwen worden verslagt. Voortschrijdend wordt een conferentie te organiseren om dit vraagstuk te bespreken. (10 juni 1988)

— Is het gebruikelijk dat blote badgasten worden afgevoerd naar het politiebureau?

„Gebruikelijk niet”, zegt Barmiento. „Normaal wordt dit afgehandeld met een waarschuwing. Maar hier leek de zaak te eschieren, dus was het verstandig dat we de plaats weg te halen.”

— Het ging om een overdringing van de politie. De politie had toch ook zelf weg kunnen gaan om escalatie te voorkomen?

„Ja, als je er ergens wordt ingetrokken en er wordt geschoten kan de politie ook weggaan. Zo gaat het natuurlijk niet.” Badgasten en schietende inbrekers zijn wat dit betreft best met elkaar te vergelijken, vindt de adjunt. „Als je er werk doet, moet je dat goed doen. Je kunt je niet door een stel boze mensen laten wegduwen. Dan sla je een modertgroot.”

PTT „terughoudend” bij weigeren poststukken v4 12

DEN HAAG (ANP) — Volgens staatssecretaris Scherpenhuizen van Verkeer steelt de PTT zich terughoudend op bij het weigeren poststukken te verzenden op te houden („attitue”). De staatssecretaris zegt dit in antwoord op schriftelijke vragen van het PSP-kamerlid Van Es over het niet verzenden van een editie van het weekblad Bluf.

Het vervoer van poststukken kan worden geweigerd als daarvan gevaar voor de veiligheid van de staat of de openbare orde is. Volgens de staatssecretaris, die de beslissing om Bluf niet te verzenden waren de postdirectie-directie en de centrale directie van de PTT betrokken. De afzender heeft niet meegenomen te worden ingelicht. Van Es had zich nogal ontzetend getoond dat de redactie van het weekblad geen mededeling over het niet-verzenden had ontvangen.

Half bloot is ook een badpak, vindt de rechter v4 12

Vrouwen die op het strand van Goeree-Overflakkee vragen te baden worden door plaatselijke dienders tegenwoordig bevelen hun bovenstukje weer aan te doen. Dat is een verbodsbepaling, want tot voor kort kreeg men voor dit verpog direct een boete. De strandverordening van de gemeente Goedereede is streng op dit punt. Badgasten moeten „in tenminste een behoorlijk bedektenuw” gekleed zijn, staat daar.

Maar wet is belangrijk en wat een komstus? Daar heeft de Rotterdamse rechter zich onlangs laten horen. In een uitspraak van 11 mei, Nuwe, een mevrouw die in 1984 was betrapt met het bovenstijf bloot, kwam voor de rechtbank verhaal maken. De politie vond dat ze te haar half-bloot staat nimmer hinderde, maar de strandpolitie

op Goeree dacht daar als laatste in. Niet anders werd het duidelijk anders over. Volgens advocaat Bert Schwartz uit Den Haag werd bloot zinnen er in 1984 (toen de zaak begon) op streng overweldigd bekeurd, zonder waarschuwing.

Zelfs de officier van justitie in Rotterdam, die door de jury aan het werk wordt gezet en eigenlijk een straf zou moeten geven, vindt dit een beetje vreemd. „Ik zie 15 zonniers uit mijn kanoor tot van de zaak beginnend sommen op hun balkon. Ik heb daar geen moeite mee”, verklaarde hij. „Maar mijn mening is hier uitermate niet van belang. Het is de rechter die moet beslissen. Bij de behandeling in hoger beroep deed de manier waarop de bekeuring was uitgedrukt volgens de officier meer te raken. De politie was met de zure ziele de samenstijf afgelegen pijn geleden om mevrouw een boe te geven.

Opgroepingsambtenaren boven niet „met de wet te weigeren als er geen problemen zijn”, en de verdachte veroorzaakte geen problemen.

Bovendien treedt binnenkort een nieuwe wet in werking die „gehoel naakt” recreëren regelt. Bloot wordt daardoor toegestaan op „bevoorrecht geschikte plaatsen”. Dit zijn plaatsen waar het merendeel van aanwezigen geen aantocht neemt aan het naakt zinnen. De wet bereikt in elk geval dat „half naakt” reeds is geaccepteerd, meer de advocaat. Met dat laatste was de rechtbank het eens. In het vonnis werden zinnen van de vrouw op op de aardige manier geïmpliciteerd. In het huidige tuchtrecht, overwogen de rechter, kan onder een „behoorlijk bedektenuw” de mede worden begrepen de „topless-bedektenuw” gedragen door een vrouw.”

Ook minderjarige moet als dat nóg is kumen procederen ^{Tr 4}

Van een onzer verslaggeefsters

AMSTERDAM - Als minderjarigen met vragen over de echtscheiding van hun ouders bij de Kinderrechtswinkel in Amsterdam komen, is de procedure vaak al achter de rug. Zij bekijken pas op de hoogte te zijn van een scheiding, als de ouders de beslissing al hebben genomen.

De Amsterdamse Kinderrechtswinkel schrijft dit in het eerste jaarverslag. De instantie is sinds haar oprichting in mei vorig jaar 134 keer benaderd met vragen. In verweg de meeste gevallen wilden minderjarigen weten hoe ver de ouderlijke macht reikt. Vooral over de mogelijkheden om uit huis te gaan werden veel vragen gesteld. Maar ook onderwerpen zoals kindermishandeling en raamwerving kwamen aan bod.

De Kinderrechtswinkel stelt in haar jaarverslag dat de eerste doelstelling - het geven van informatie en advies aan kinderen bij problemen op juridisch gebied - is gerealiseerd.

Op het gebied van voorlichting zou meer moeten gebeuren. Er wordt gewerkt aan een dialoog over de rechten van het kind. Als inmatieraal op de scholen.

Margriet de Broekert, pedagogisch medewerkster: "Seksuele voorlichting is doordraaiend op school. Zo moet het ook gaan met informatie over de rechten van het kind. Het is belangrijk dat jongeren daar weet van hebben. In de Grondwet staat bijvoorbeeld dat iedereen vrijheid van godsdienst, uitdrukking en recht op vergadering heeft. Maar op scholen wordt dit niet zo nauw genomen. De eufonie bepaalt wat er op het prikbord hangt en in de schoorsteenruimte staat."

Zullen scholen de Kinderrechtswinkel wel met open armen ontfangen als die leerlingen hun rechten gaat inspreken?

"We komen de boel echt niet op steilen stenen. Maar we mer-

ken steeds dat kinderen onrecht wordt aangedaan. Een simpel voorbeeld is het breukje dat kinderen vaak bij hun tweede klas als hun ouders gaan scheiden. De rechtbank vraagt daarbij waar ze het laatste wonen. Vaak gebeurt dat in formele onbetrouwbare verklaringen. Aan het bij voorbeeld 'u is doorgeslagen'."

Margriet de Broekert vindt dat kinderen zelf moeten beslissen: zullen zij kransen om het aanpakende onrecht of iets ondernemen. In het jaarverslag gaat Mees de Lange, buitengerechtelijke advocaat, jeugtrechts aan de Universiteit van Amsterdam en oprichter van de Kinderrechtswinkel, iets verder: "Het ligt in de ontwikkeling dat er de komende tijd steeds meer door en voor kinderen geprocedeerd zal worden. Niet omdat kinderen zelf meer rechten krijgen. Maar wel om hen als gelijkwaardige rechten te erkennen en om om hen met de realiteit te leren omgaan dat hun rechten

altijd afgewogen zullen moeten worden tegen rechten van anderen."

Met is wel even sommen als kinderen regelmatig eisende partij worden

"Toen de Kinderrechtswinkel begon waren opeens bang dat minderjarigen voor elk wasevouden gaan procederen. Dat is niet gebeurd", aldus Margriet. "Om kleinschaligheid, zoals ik zeg, komen ze niet eens bij ons langs. In procedures worden alleen gevoerd als een conflict vrijwel uit de hand is geslopen. Dit jaar is het niet zo ver gekomen. We zijn er ook niet uit. Maar als het nodig is, moet het wel mogelijk zijn dat een minderjarige een zaak aangaande maakt."

De Kinderrechtswinkel heeft dit jaar een keer een woensdage avondbinnen zijn vormten. Al was het om te spreken. Een van zijn zonen uit protest tegen de ontsnapping. In een van de Kinderrechtswinkel, ter ondersteuning, Margriet de Broekert: "Dit is niet

onze gebruikelijke manier van werken. We willen niet tussen kinderen en volwassenen in gaan staan."

Het JAC moet partij voor de kinderen. De Kinderrechtswinkel niet?

"Op een andere manier. Als kinderen om iets vertellen, blijft dat geheim. Ook voor de ouders. Het moet de met hun kinderen in de winkel komen, vragen we ze even een wandeling te maken. We willen de kinderen alleen spreken. Maar we proberen zo objectief mogelijk juridische informatie te geven."

Zo riep een jongen hulp van de Kinderrechtswinkel in, omdat hij een te hoge boete had gekregen. Toen een medewerkster hoorde, dat de jongen zo een vreemde manier geld had verdien, zei hij: "Kontingentgeld, dat heb ik je verteld. Maar dat je gekend bent. Maar hij zocht wel uit hoeveel betaald moest worden. Het was een te hoge te zijn en de zaak werd rechtgeerd."

'Misbruik van instellingen'

Hulpverleenster wegens beschuldigingen geschorst

(Van een onzer verslaggeefsters)

Per 9

AMSTERDAM - Er moet een diepgaand en onafhankelijk onderzoek komen naar mogelijk seksueel misbruik van verslaafde prostituties door hulpverleners. Bob van Schindell, raadslid voor het Links Akkoord, heeft het Amsterdamse gemeentebestuur hiernaar gevraagd. Dit naar aanleiding van beschuldigingen van Marjolijn Keesmaat, veldwerker van stichting "De Regenboog", een hulpverleningsinstelling voor verslaafden aan hard drugs.

Marjolijn Keesmaat zei vorige maand op een rondtafelconferentie over seksueel geweld in Sint-Anneburg, dat het regelmatig voorkomt dat hulpverleners verslaafde prostituties voor hun eigen genot gebruiken. Als persamiddel zou het geven van methadon worden gebruikt. "Maar er wordt ook geprovoed angst in te boezemen door te dreigen met politie en justitie, vooral bij

minderjarigen." Marjolijn Keesmaat zei dit in de praktijk te hebben ervaren. Ze wilde echter geen namen noemen, maar zei wel dat het zeker niet alleen in Amsterdam gebeurt, maar ook in andere grote steden.

Het bestuur van De Regenboog heeft haar onlangs gedeeltelijk geschorst omdat ze bleef weigeren namen te noemen. Door die weigering

wordt in deze iedereen beschuldigd, aldus het bestuur. De veldwerker mag zijn voorlopig niet meer met de kinderen samenwerken naar hulpverlening aan verslaafde prostituties, vooral op de De Ruysdael, maar wel gewoon door. De Regenboog is eind vorige maand overigens al een eigen onderzoek naar de beschuldigingen gestart.

Marjolijn Keesmaat is door de gemeente Amsterdam geschorst uitgeoefend van 75 procent van haar werk. Haar advocaat, mr. A.C. Enkelhaar, heeft hiertegen bij het bestuur van De Regenboog bezwaar aangeklaagd. Als de schorsing niet eind deze week ongedaan wordt gemaakt, overweegt de gemeente om de schorsing aan te spannen.

Schorsing van hulpverleenster opgeheven

Door een Amsterdamse redactie

AMSTERDAM, 1 aug. - Op straf van een dwangsom van vijfduizend gulden per dag moet stichting De Regenboog haar werkmensen Marjolijn Keesmaat onmiddellijk haar werken hervatten. President B.J. Asscher van de Amsterdamse rechtbank heeft dat gisteren bepaald in een kort geding dat Keesmaat tegen haar werkgever had aangespannen.

Keesmaat kwam in conflict met de stichting nadat zij tijdens een hoorzitting van het Europees Parlement in Straatsburg in juni had verklaard dat verslaafde prostituties zeer frequent door hulpverleners seksueel worden misbruikt. Toen zij weigerde namen te noemen heeft De Regenboog haar bevoien zich uitsluitend te beperken tot het uitvoeren van de werkzaamheden betreffende zijn volgens de stichting niet anders te zien. Toen zij schortte. Deze schorsing is volgens de rechtbank in verschillende opzichten in strijd met de wet.

Afstammingsrecht wordt gewijzigd

Per 11

Geen verschil tussen wetten en onwettig kind

(Van een onzer verslaggeefsters)

DEN HAAG - Minister Korthals Altes van Justitie wil met een wijziging van het afstammingsrecht het verschil tussen wettelijke en onwettige kinderen laten vervallen. Het kabinet is hiernaar akkoord gegaan en heeft gisteren dit voorstel tot wijziging voor advies naar de Raad van State gestuurd.

Juridische begrippen als wettig, onwettig en natuurlijke kinderen zullen uit het Burgerlijk Wetboek worden geschrapt. Het kabinet wil daarmee voorkomen dat de maatschappelijke vooroordelen ten aanzien van de relaties van de moeder worden afgewogen op het kind. Door de wijziging wordt een biologisch kind gewettigd wanneer de vader het kind erkent. Tot nu toe kan een vader het kind erkennen maar daarmee is het kind nog niet wettig. In de nieuwe regeling krijgt de vader een ouderlijke band met het kind die gelijk staat aan die met een kind binnen een gezin.

De wijziging betekent dat de er ook een ouderlijke band, maar de moeder kan naar de rechter stappen om het vaderschap wel te laten stellen. Als erkenning kan worden afgewogen. Daardoor wordt de vader onderhoudenplichtig. Momenteel kan de rechter een man

onderhoudenplichtig verklaren, maar dat houdt nu nog niet in dat de vader het kind ook hoeft te erkennen. Het kabinet wil dat de vader moet het kind ook zelf instemmen met de erkenning.

Met de nieuwe regeling is het ook mogelijk dat kinderen die zijn verwet door een man die niet erkent dan de moeder is getrouwd, bij erkenning een familieband met hem krijgen.

Wat verandert er iets als een kind binnen zes maanden na een echtscheiding wordt geboren. Tot nog toe wordt aangenomen dat de ex-man een moeder van het kind is, terwijl in de praktijk blijkt dat het kind dikwijls verwet is door een ander. De wetwijziging maakt het mogelijk erkenning kan worden van het het kind bevestigd van het wetwettelijke vaderschap van de ex-man.

Homoseksualiteit gelegaliseerd

WELLINGTON, 10. juli. (dpa) Nach een langen en bitteren debatten heeft het Nieuwzeelandse parlement woensdag een wettelijk wetvoorstel goedgekeurd dat homoseksuele activiteiten tussen mannen van boven de 16 jaar toelaat. Het wetvoorstel werd met vijf stemmen verschil aangenomen. De uitgang van de stemming werd met geusch en applaus begroet op de volgepakte publieke tribune.

N22. Homosexualiteit 13 in Nieuzeeland gelegaliseerd

Wellington, 10. juli. (dpa) Nach een langen en bitteren öffentlichen debatten in Neuseeland hat das Parlament am Donnerstag in Wellington mit 49 gegen 44 Stimmen ein Reformgesetz verabschiedet, das homosexuelle Handlungen zwischen Männern über 16 Jahren strafflos macht. Die Vorläufer waren die Abgeordneten der Labour-Regierung von Premierminister Lange zuhause des Parlaments eine Eingabe mit 800.000 Unterschriften von Gegnern einer Legalisierung der Homosexualität eingereicht worden.

He's success een 20-krant

Henk Krol: „Velen voelen zich weer bedreigd“

De Gay Krant begon, zes jaar geleden, als een gewone. Een bar- eigenaar wilde zijn gasten verrassen met een blij blaadje, bij wijze van oudejaarsprentje. Henk Krol en zijn vriend Jop Boonstra gingen met assistentie van hun huishoudelijke hulp Tante Bets (vrijwel) de achterkant met aan de slag. Met een budget van 85 gulden konden zij 800 exemplaren laten drukken. De eerste Gay Krant bereikte een ongehoord leesdichtheid. Het moest niet bij een eenmalige uitgave blijven, vóór de dankbare lezerskring. Henk, Jop en Tante Bets stonden voor ze het wisten aan het hoofd van een maandblad. Liefdewerk-papier was het. Henk Krol schreef het blad in zijn eerste vol en handteerde twaalf pseudoniemen, wat het voordeel bood dat hij als René Peperkamp kritiek kon uiten op de VVD. Als Henk Krol was dat niet mogelijk want die was indertijd voorlichter van de VVD-fractie, in welke functie hij achtervolgde Hans Wiegel, Koos Rierkerk en Ed Nijpels deden, die overigens op de hoogte waren van zijn hobby. De kosten voor een jaarabonnement bedroegen ruim twee miljoen, dat is 40 cent. Sindsdien zijn niet alleen de PTT-aren gewijzigd.

Henk Krol (66) is nu hoofdredacteur (een bijnaam, verder is hij hoofdvoerder voor de Amerikaanse bladen van Bertinot en de directeur en Tante Bets redactie-secretaresse van een bij de Nieuw Amsterdamse titel, met de Veronica-gids het sterkst groeiende blad van Nederland. Vorig jaar opende VVD-senator mr. Joop Geurtsma een permisdornde redactiebureau, ingericht voor de drie ton die de lezers na een oproep in de krant bijeenbrachten. Met een oplage van 21.000 is de Gay Krant intussen het grootste maandblad van België en de laatste zijn het grootste ter wereld. *Leading* titels als het Franse Gay Pied en het Amerikaanse *The Advocate* bereiken in veel grotere (aangeboden) oplagen van resp. 25.000 en 60.000.

De Gay Krant is geen weekblad. Elk nummer wordt door 120.000 mensen gelezen. De netto-groep per maand bedraagt 150 abbonen. Het profiel van de Gay Krant-lezer (onderzoek van de Interfakti- nare Werkgroep Homoseksualiteit van de Rijksuniversiteit Utrecht) is de droom van elke advertentie-aankoper: hoog opgeleid, hoog inkomen, hoge consumptie, weinig spaarzaam, trendsetzend, jong. De lezers voelen zich aangesproken door of PvdA of VVD en kleine „homovriendelijke“ partijen; het CDA is sterk onder-tegenwoordig. Adverteerder Diners Club scoorde met een campagne in de Krant zes maal hoger dan met een actie in een ander prestigieuze, niet op homo's gericht blad met een vergelijkbare oplage.

Het blad wordt volgeschreven door vrijwilligers, meest journalisten, die op basis van een onkostenvergoeding werken. De gast-colleagues zijn verzorgd door vertegenwoordigers van in het partitief vertegenwoordigde partijen met een homo-werk-groep. Onder de vaste medewerkers: Johan Polak, Jan-Simon Minkema, Jan Willem Hofstra en dr. Rob de Vries, voorzitter van het Humanistisch Verbond. Anders dan Sek (van het COC) is de Gay Krant geen clubblad, maar een homo-informatieblad, waarin een politieke analyse wordt gevolgd door een soft-core erotische foto-galerijstuk van de maand. De Gay Krant moet de stekken op die de andere media laten vallen.

Kamervragen

„Met een homo in de krant is steeds iets aan de hand“, zegt Henk Krol. Het homonieuws dat de landelijke dagbladen haalt is niet anders afkomstig uit de Gay Krant. De redactie is niet afhang van primers, die vaak leiden tot Kamervragen. Eenmaal na een Gay Krant-publikatie zelfs een spoedberaad aangevraagd. Henk Krol: „We richten ons niet op een bepaalde groep homo's. We zijn interessant voor mensen die al 21 jaar homoseksueel leven maar ook voor cruusende knobbezoekers.

Wij zijn verslaggevers en laten zien wat er in de homowereld gebeurt. In het begin kreeg ik veel briefjes waarin ik werd uitgenodigd om te komen reizen als ik voor communisten. Na zes jaar richtten de verspreiders ook niet meer tegen de homowereld. Wij engageren ons niet met een bepaalde levenswijze, we zijn leesbaar voor leiders, maar ook voor ballieelheersers. De laatste tijd kunnen we ook steeds meer lesbiennes als abonnees noteren. Eigenlijk zouden we ons logo moeten versieren.“ Dat logo verbeeldt nu een antiatheïstische hersens.

Eke maakt is er een bijlage met Aids-info, uiteenbarm, want niet alle lezers zijn niet ziekten tegen een wettelijke confrontatie met Aids is geen dood. Het is niet alleen de bijkomende wel tot de risicogroepen, voor zover er tenminste nog van risicogroepen kan worden gesproken. In Afrika wordt de ziekte voortnamelijk door heteroseksueel verkeer overgebracht en in Amerika is, na New York, niet meer San Francisco, maar Belle Glade de tweede „aids-stad“. Perceel lijden daar de meest mensen, hetzelfde is, aan aids. De ziekte verspreidt de laatste tijd ook onder de heteroseksuele in het homoseksuele circuit. Niettemin wordt de „straf van God“ door extremisten dankbaar aangegrepen om „jodomie“ te berispen. Tal van instellingen missen niet-aidsverzekering, vorige week bepaalde het Amerikaanse Hoogrechtshof met vijf tegen vier stemmen dat staten die homoseksueel gedrag verbieden niet in strijd met de grondwet zijn. Daarmee is de affaire nog niet afgelopen. De uitpraak heeft in de Verenigde Staten grote beroering teweeggebracht. Om kennis te nemen van de laatste ontwikkelingen schakelt Henk Krol een van de leiders van de Amerikaanse gay community in de krant, hij is de grote Amerikaanse netwerk-archief ontvanger. Een computer geeft hem rechtstreeks toegang tot het nieuws van AP, UPI en Reuters. Behalve aan Aids heeft het hoofdredacteur de laatste jaren ruimte aan de schone en Bert, het vrolijke vriendenpaar uit Sesamstraat.

Bedrijfs

Krol: „Ik denk dat veel homo's zich weer bedreigd voelen. De uitpraak van het Amerikaanse Hoogrechtshof wordt gezien als een voorbode van wat hier zou kunnen gebeuren. Natuurlijk, er is de afgelegen tijd veel in positieve zin veranderd. Ik noem maar een voorbeeld: dank zij een actie van de eerste secretaris van de ambassade in Mexico hebben de partners van leden van de buitenlandse dienst nu dezelfde rechten en plichten als vrouwen van diplomaten. Maar zij zijn twee miljoen lang. De Gay Krant wordt verzonden in een wikkelt dat de hele krant afdekt. In het indertijd redelijk liberale Nederland is nog steeds veel verdekte en vaak niet eens zo verdachte discriminatie. Je moet het wel weten, maar men mag het niet merken. In Amerika neemt het aantal mensen dat „ervoor uitkomt“ af. Ik ben bang dat dat in Nederland ook zo is. Dat heeft met aids te maken, dat wil zeggen met de maatschappelijke reacties op aids. In Nederland trekken homo's de laatste tijd van de stad naar het platteland. Rob Trielman stelt nu een onderzoek in naar het waken. Duiken sommige homo's onder? Nog niet bekend. Het is een beetje in de rede om extra waakzaam zijn. Nu zeggen alleen nog mensen als Meindert Leerting van de RPF enige dingen en op gemeenschappelijk niveau hoor je ook veel raars. Nu lachen we er nog om, maar het zouden wel eens de eerste tekenen kunnen zijn.

„Je kunt wel naar Amerika kijken en denken dat het in Nederland allemaal tolerantie is wat de klok slaat, maar ook daar worden overheden niet op tegen auto-aids-verklaringen, de EG ook niet. Door aids is het klimaat veranderd, zien allerlei groepen hun kans schoon. Als je dan zie wat er in Amerika gebeurt, vraag je je af: hoe gaat het hier ook met auto-aids, wat gaat er in Nederland gebeuren? Het is

voor homo's toch al moeilijker geworden. Vooroor voor jongeren die hun homoseksualiteit ontdekken en in het proces van acceptatie en de leiders van de krant. Joden of zwarte jongeren zijn beter uitgerust tegen discriminatie. Zij krijgen van hun omgeving een houding met. Homojongeren groeien op in een heteroseksuele omgeving. Zij moeten zelf een houding ontwikkelen. Dat moeten zij nu doen in een wereld waarin het klimaat er voor homo's niet gunstiger op wordt.“

Geen kinderen

„In Amerika kun je op verdenking van aids ontslagen worden. In Nederland niet, er. Foster Parents Amerika heeft bepaald dat er geen kinderen voor homo's mogen worden gesponsord. Met Foster Parents Nederland moeten we de afdeling Amsterdam woen in de Gay Krant adverteren en een stand oprichten op de Queens Only Night in Carré. Maar Amsterdam werd door het bestuur teruggedrukt. Het was niet de bedoeling. Internationaal verlegt geen stuur aan mensen die wogen hun seksuele gaardheid vervolgd worden. De Nederlandse afdeling heeft er vaak op aangedrongen, maar is daar mee gesloopt. Het is niet de bedoeling. Op de hooi je dingen wat je teken van gaan krijgen, al moet ik zeggen: het was de eerste oemroep die een abonnement op de Gay Krant nam, betaald om wel. Toen dit Johnny van Het Kleine Houtje op de Franse grens op een Gay Broadway-productie, stuurde de EO ons zonder markeren de productie foto op. Een andere, zich liberaal noemende oemroep „verget“ altijd het vragende materiaal op te sturen. Op school wordt de ziekte dingen, een paar die bij een leerling een briefje met „vulle AIDS-uitbreider“ in de bus stopt. Dat hebben we gepubliceerd en in de bus is ontstegen. En probeer maar een gepubliceerd te komen, dat de Lions of de Rotary tegen te komen, dat is zoeken met een lantaarnje.“

„Een bekende politicus vroeg mij nadrukkelijk of hij niet in aanmerking wou komen voor een interview. Als je iets te vertellen hebt, zie. Toen de discussie over de Wet Gelijke Behandeling begon, zagen we daarin een goede gelegenheid voor een vraaggesprek. We beiden hem, maar toen kon hij niet, allemaal smoeven. Net, hij is niet zo goed. Het was een heel goede coalitie mee. Raden maar, verder zeg ik niets. Ikzelf hou me maar aan het percentage, maar er zijn ook serieuze schattingen dat 20 procent homoseksueel is. Ik heb het wel eens gezegd, dat is een beetje bij vijf procent wordt daar wel gekend, het ligt vermoedelijk nog wel hoger. Maar het percentage uitkomers is nog geen één. Peter Lankhorst van de PPR. Dat het percentage wel mag horen, is in Kantin, en de Rijksoverheid. Het is een beetje. Een Grietzel zei op de Rose Day in Utrecht, en verder inzicht, dat het misschien wel tijd werd om de namen te publiceren. Dat gaat mij te ver, maar het zou wel goed zijn om met prominente Nederlanders er voor uitkwamen. Dat zou een steun voor blij—gay

das — Nederland zijn. Just nu, er hersen voorrestrant. Dat kwam ook uit drukking op de Rose Day. Vorig jaar kwamen er in Groningen 2000 mensen, nu wel Utrecht kwam er 10.000. En dat waren niet alleen mensen van de filmbekering. De Wet Gelijke Behandeling is nu harder nodig dan ooit.“

Rose day

Het concepti regereakkoord is opengetrokken wegens de passage over de euthanasie, niet wegens de regels over de Wet Gelijke Behandeling. De homowereld moet niet gediscrimineerd mag worden, behalve door christelijke instellingen. Krol: „Er zijn mensen die zeggen: *Waar maak je het om?* Maar het gaat niet alleen om het onderwerp. De uitdagingen waren wel anders. Het was niet de bedoeling dat de afdeling Amsterdam woen in de Gay Krant adverteren en een stand oprichten op de Queens Only Night in Carré. Maar Amsterdam werd door het bestuur teruggedrukt. Het was niet de bedoeling. Internationaal verlegt geen stuur aan mensen die wogen hun seksuele gaardheid vervolgd worden. De Nederlandse afdeling heeft er vaak op aangedrongen, maar is daar mee gesloopt. Het is niet de bedoeling. Op de hooi je dingen wat je teken van gaan krijgen, al moet ik zeggen: het was de eerste oemroep die een abonnement op de Gay Krant nam, betaald om wel. Toen dit Johnny van Het Kleine Houtje op de Franse grens op een Gay Broadway-productie, stuurde de EO ons zonder markeren de productie foto op. Een andere, zich liberaal noemende oemroep „verget“ altijd het vragende materiaal op te sturen. Op school wordt de ziekte dingen, een paar die bij een leerling een briefje met „vulle AIDS-uitbreider“ in de bus stopt. Dat hebben we gepubliceerd en in de bus is ontstegen. En probeer maar een gepubliceerd te komen, dat de Lions of de Rotary tegen te komen, dat is zoeken met een lantaarnje.“

„Een bekende politicus vroeg mij nadrukkelijk of hij niet in aanmerking wou komen voor een interview. Als je iets te vertellen hebt, zie. Toen de discussie over de Wet Gelijke Behandeling begon, zagen we daarin een goede gelegenheid voor een vraaggesprek. We beiden hem, maar toen kon hij niet, allemaal smoeven. Net, hij is niet zo goed. Het was een heel goede coalitie mee. Raden maar, verder zeg ik niets. Ikzelf hou me maar aan het percentage, maar er zijn ook serieuze schattingen dat 20 procent homoseksueel is. Ik heb het wel eens gezegd, dat is een beetje bij vijf procent wordt daar wel gekend, het ligt vermoedelijk nog wel hoger. Maar het percentage uitkomers is nog geen één. Peter Lankhorst van de PPR. Dat het percentage wel mag horen, is in Kantin, en de Rijksoverheid. Het is een beetje. Een Grietzel zei op de Rose Day in Utrecht, en verder inzicht, dat het misschien wel tijd werd om de namen te publiceren. Dat gaat mij te ver, maar het zou wel goed zijn om met prominente Nederlanders er voor uitkwamen. Dat zou een steun voor blij—gay

„Mijn werk voor de Gay Krant heeft mij ook politiek beïnvloed. Je volgt de politiek wat intensiever. Ik ben een liberaal die te legerheid is in de VVD. Ik heb lang en nog in Den Haag rondgelopen om te weten dat compromissen onvermijdelijk zijn. Maar er zijn grenzen. De woorden bepaald door je principieel uitgangspunten. Geenszins heeft in de Gay Krant laten welken de goede Wet Gelijke Behandeling een kabinetsscrif was. Dat hoor ik niet iedere VVD'er zeggen, maar ja, niet iedere „Der is ook liberaal. En in andere landen wordt de VVD vijf in mensen die een liberaal denken. Daar Aono is een schoolvoorbeeld. Maar zo zijn er meer.“

„Van een homo-partij heb ik verklaard tegeven. Ik vraag me zelfs wel eens af: moeten we als homo wel lid worden van organisaties waarin je geïntegreerd wordt? Misschien moeten wij juist wel massaal lid worden van Rotary, Lions, CDA en EO.“

Coen van Harten

Verhaal over homojongen abominabel geschreven

In een Nederlandse vertaling verschenen vorig jaar *Je moet denken op mijn graf*, een jeugdboeken van Adaan Baarsma over een liefdes roman tussen jongens. Een prachtig en goed geschreven verhaal, en bovendien een heel leuk boek, want er zijn niet zoveel romans voor jongeren over homoseksualiteit.

Korpsleden verschenen er weer zo'n boek. Marcello Boillings schreef het boek *Je moet denken op mijn graf*. Het kreeg vorig jaar nogal wat publiciteit door het *lezer* maakte een man een van de jongens die een boekje open deed over seksuele misbruik in het leger.

Jongensboek is zijn eerste jeugdboeken. Hoofdvorm is de vijfjarige Art, die vertelt wat hij heeft gezien van een schooltoestel met zijn een rol speelt. Art krijgt een verhouding met de jongen en leert langzaam maar zeker. Hij heeft een boekje open dat over seksuele misbruik in het leger.

Het boek laat zich uitdrukkelijk positief uit over homoseksualiteit, maar is vreselijk slecht geschreven. De stijl is ab-

ominabel. „Twee voor twee dreemde hij naar beneden. Elly was al bezig met de roze beelden. De droom sloeg hem tegen. Een blauw licht op de vloer. Hij bleef en weer wieden op de drempel van de in bruin-rood uitgevoerde kerk.“

De bewonderaar is om te lezen. „De avond liep als de Sibérië-erzelen in de lente.“ „Ik zijt zweten als een oer die een dam had gebouwd in een waternet.“ „Liefde was een veld van bloemen.“ „Vind je me—heen, heen, zijn keel schande?“—my lief?“

Het verhaal klopt bovendien niet helemaal. Art is heel naïef. Uit zijn naam blijkt dat hij er zelfs maar een vermoeden van heeft dat hij homo is. Maar halverwege het boek wordt dat intussentijd dat hij twee jaar eerder al met een man naar bed is geweest. En weer een hoofdstuk later wordt vermeld dat hij al vanaf zijn achtste jaar op jongens valt.

Homoseksuele jongeren hebben het al zo moeilijk in het leven, moeten ze dan ook nog dat boek lezen? Hoe toch zeker?

De nachtmerrie van veel ouders

Tel 14

JE ZOON OF DOCHTER komt thuis en zegt: "Mam, pap, ik moet jullie wat vertellen." Iets ergs, schiet er door je heen. Ziek, baan kwijt, auto in de soep... "Ik ben homoseksueel," wordt er dan gezegd. Veel ouders zien op zo'n moment hun vertrouwde wereldje in elkaar storten. Vierenveertig procent wijst hun kind zelfs radicaal af, zo blijkt uit het onderzoek 'Hebben homo's ouders?', van Jasp Geerloff.

Natuurlijk hebben homo's ouders. Alleen is het contact vaak op een dergelijke onorthodoxe manier verbroken, dat veel homoseksuelen vinden dat ze eigenlijk géén ouders meer hebben. Vader en moeder accepteren een lesbische dochter of een homoseksuele zoon niet. Of pas op de lange termijn, zoals Cock Weber, moeder van een lesbische dochter, uit eigen ervaring weet. "Ik heb vier maanden nodig gehad om alleen al aan het idee te wennen. Nu, na twee jaar, beschouw ik de vrienden van mijn dochter als mijn schoondochter."

MAAK BEN MO!

door Marjolien Schipper

met zoveel vragen, zoveel twijfels. Waarom is mijn kind nu, heb ik, als ouder, iets verkeerd gedaan? Weet ze het zeker of gaat het misschien nog over? Hoe moet het na verder, hoe leven homoseksuelen eigenlijk?

"Vooral de eerste paar weken heb ik er 's nachts van wakker gelegen, en ook overdag spookte het constant door mijn hoofd. De idiotische vragen: hoe vrijen lesbische vrouwen? Idiot natuurlijk, je vraagt toch ook aan heteroseksuelen niet hoe ze met elkaar naar bed gaan. Ik zat maar te denken en te denken, en kwam er in m'n eentje niet uit. Toen kwam ik in contact met een werkgroep Ouders van Homoseksuele Kinderen, en daar heb ik heel veel steun ontvangen. Dat was een enorme opluchting, eindelijk kon ik mijn verhaal kwijt. Ik was niet de enige ouder in deze omstandigheden, ik kon praten met lotgenoten. Als je er alleen over blijft piekeren, blaas je de dingen ook zo enorm op."

Acceptatie

"Langzaam kwam het begrip, de acceptatie: ik

Ouders hebben bepaalde toekomstverwachtingen van hun kind. Trouwen, kinderen, een normaal leven... En met één klap valt dat allemaal in duigen. Je kind is homoseksueel, iets wat de meeste ouders als 'eng' en 'smertig' ervaren. Een citaat uit het onderzoek: "Mijn moeder vond het vreselijk vies en mijn vader geloofde het eerst niet. Ik werd de deur gewezen en mocht pas terugkomen als het over was."

Studie

"Zulke dingen komen veel meer voor dan we dachten," vertelt Jasp Geerloff van de vakgroep Homostudie van de Rijksuniversiteit Utrecht. Hij verrichte zijn studie in opdracht van de Stichting Landelijk Overleg Werkgroepen Ouders van Homoseksuele Kinderen, die meer wilde weten over de verhouding tussen de kinderen en hun ouders.

"We starten het onderzoek met het idee dat ouders het 'anders-zijn' van hun kind na een tijd wel gaan accepteren,

maar dat valt sterk tegen. Tekend voor hun houding was al, dat zich slechts twaalf ouders aanmeldde tegen honderdvijftig homoseksuelen. We hebben het dus weer namelijk van de verhalen van de laatste moeten hebben."

Vierenveertig procent van de ouders wijst hun kinderen af en blijft dat doen. Meestal op eerdere inzichten en morele gronden: het mag niet van de bijbel, homoseksualiteit is zondig of een ziekte. Natuurlijk speelt ook het ineenstorten van de meestal traditionele toekomstverwachtingen mee. De contacten tussen ouders en kind zijn heel vaak vlak, of worden zelfs helemaal verbroken; eigenlijk hebben deze kinderen dus geen ouders meer.

Bang

Maar er zijn ook ouders (ongeveer een derde) die hun kind na enige tijd nemen zoals het is, met homoseksualiteit en al. Waarom zij wel? "Belangrijk verschil is dat deze mensen hun kinderen niet op christelijke gronden verwerpen; zij zien alleen het ideale toekomstbeeld verbleken. Maar zij stellen het belang van het kind uiteindelijk toch op de eerste plaats, zij leren door de homoseksualiteit heen te kijken. Bij hen is er nog een andere reden om zich, in het begin althans, te verzetten. Zij zijn bang voor de toekomst van hun kind. Hij of zij zal door veel mensen immers niet geaccepteerd worden."

het begin bang voor de reacties van de buitenwereld, maar ik ben het toch aan steeds meer mensen gaan vertellen. Aan om van 85 bijvoorbeeld, die reageerde met: nou ja, het blijft toch m'n kleindochter. En daar draait het inderdaad om: het blijft toch je kind!"

Niet voor alle ouders dus. En Jasp Geerloff kan zich ook heel boos over maken: "Want het kwalijkste is, dat het kind heel veel moeite gaat krijgen met zijn of haar eigen homoseksualiteit. Het is immers opgegroeid in een omgeving waar homofobie al slecht, vies en zondig wordt beschouwd. En openst ontdek het dat het zelf zo is! Deze kinderen gaan zich ook als slecht en zondig beschouwen, voelen zich vaak heel erg alleen. Sommige hebben ze alleen al vele jaren nodig om zichzelf te accepteren. En dan komt nog eens de klap van de houding van de ouders."

Erg alleen

Nu, na twee jaar, maakt Cock zich zelfs gesteun voor homoseksuelen. "Ik loop ook in demonstraties mee. Je gaat je ook gediscrimineerd voelen. Als ik op de radio hoor dat homoseksuelen op scholen geweerd worden, dan vind ik me daar over op. Want het gaat wel over mijn dochter! Natuurlijk was ik in

Lesbisch

Cock Weber knikt. Zij is moeder van twee dochters. De oudste is getrouwd, heeft twee kinderen, een derde op komst: een gelukkig gezinnetje, niets op aan te merken. Ook de jongste leek die kant op te gaan: "Ze had allerlei vriendjes, heeft zelfs nog een half jaar samengevoord met een man. Dat raakte uit en ze is gaan studeren in Nijmegen. Als ik bij haar was zag ik al veleiders boeken over homoseksualiteit in de kast staan, maar ik dacht dat ze die nodig had voor haar studie."

Thuis haar dochter op een dag thuiskwam en zei: 'ik ben lesbisch'. Cock: "Ik voelde het bloed uit mijn gezicht wegtrekken. Ik drukte het ook meteen weg, begon over andere dingen te praten. Pas boven, op de slaapkamer, heb ik gezegd: meiske, het komt goed, maar je moet me de tijd geven. Mijn man maakte er absoluut geen punt van, die zei zelfs dat hij liever had dat ze met een leuke meid thuiskwam dan met een rotnut."

Twijfels

Maar Cock "had het niet meer", zoals ze het zelf uitdrukt. Wat moest ze doen, met wie kon ze hierover praten? "Ik ben toen heel veel gaan lezen, want ik wist niets van homoseksualiteit af. Daar werd vroeger immers niet over gepraat. Over sex werd sowieso niet veel gepraat, dus laat staan over sex tussen homoseksuelen. Je zit

Wat een tegenstelling tot de derde en laatste groep, die ouders die zonder slag of stoot accepteren; ongeveer een kwart. Nog een citaat: "Ik heb op mijn veertiende mijn ouders gezegd dat ik weliswaar homoseksueel, zou kunnen zijn. Zij reageerden daar heel laconiek op, we konden er gewoon over praten. Toen ik een jaar later zei dat ik homo was, zei mijn vader alleen maar: nou, dat weet je ook wel."

Maar Cock Weber vindt niet dat alle homoseksuelen een dergelijke houding van hun ouders mogen verwachten. "De meeste ouders hebben tijd nodig, vallen hun kinderen niet juichend in de armen. Het is niet gelijk van de ene ouder tot de ander, ik ben homoseksueel en dat moet je maar gelijk accepteren. Het begrip moet van twee kanten komen."

De onderwerkgroepen zijn te bereiken via postbus 485, 7800 AL Emmen.

Jongensboek 4 30

Naar aanleiding van de bespreking door Kindert Kromhout van 'Jongensboek' door Marijke Bellings (de Volkskrant van 23 juli) een forse kanttekening van mij. Er bestaan niet veel romans over homoseksualiteit, waarin beschreven wordt dat het leuk kan zijn om verhouding te hebben als jongen, met een andere jongen. Zoals in de Kromhout gepresenteerd 'en op mijn graf' combineert de auteur de relatie tussen de twee jongens met dood en verdring. Weinig opbouwend.

Ik kan de recensent verzekeren dat het verhaal zoals in 'Jongensboek' wordt beschreven een waarde heeft voor homo-jongens, die het 'mich al zo moeilijk in het leven hebben'. Niet alleen de inhoud is waardevol, ook de wijze waarop alles op papier is gezet.

Het boek wordt door homo-jongens gelezen en het suggereert advies van Kromhout slaan ze gelukkig in de wind. Een boek als ruggensteun, een verhaal als boeken-studie. En dat is een groot goed. AMSTERDAM Sam-B-Deleir

Alle boeken worden geschreven uit noodzaak, maar sommige lijken ook noodzaaklijker dan andere. De maker ervan heeft wellicht niet eens de behoefte als schrijver door de wereld te gaan, maar het verhaal is zo belangrijk voor zijn leven geweest dat het opgeschreven moet worden. Vaak is het dat zo niet, omdat de schrijver de handigheid en het kritische vermogen mist zijn verhaal ook voor anderen interessant te maken, maar in een enkel geval prent de emotionerende ervaring zich wel aan schrijfkunst. Zoals in Voor een verloren soldaat van de bekende schrijver Rudi van Dantzig. Voor een verloren soldaat is een onmiskenbaar autobiografische vertelling over de vroegste voorburenschap en de eerste verliefdheid op de seksuele liefde. De eerste betamelijke klets van de lippen van het verhaal, de twaalfjarige Jeroen, als hij tijdens de hongervorst uit Amsterdam gevlucht was.

Orlog en liefde in het hoge noorden

Per 18

naar het platteland van Friesland. Afgesneden van zijn ouders moet hij zich in een kinderuitvlucht versieren met het andere opvoedingsopvattingen om te handhaven, terwijl vooral de omgeving hem tot eenzaamheid dwingt. Van Dantzig vertelt dit proces van de jonge, gedesoriëerde en rustig, waarbij de verwantschap met zijn jongere en zijn jongere ontvankelijkheid voor het buitengewone goed uit zijn veler. Het echte drama, de 'noodzaak', komt pas na twee de Friesland wordt bevestigd door de Amerikanen, maar tegelijkertijd met de bevestiging overloft Jeroen, wat waar hij pas vijfentwintig jaar later was met zijn vader de emotionele opvocht van de Canadese en bevrij-

ders in Amsterdam, over duurt te schrijven. Een Amerikaanse soldaat laat zijn oog op hem vallen en dwingt hem tijdens de paar dagen dat hij in het berijpte gebied is tot een seksuele relatie. Een ruwe ervaring, die Jeroen in een klap doet ontdekken de verplichting tot een hemthouding (die dus vijfentwintig jaar heeft gereïd). Jeroen heeft verlies op de wereld, maar deze ongemak is vertrokken is zijn verwarring compleet, en duurt voort ook al hij bij zijn ouders in Amsterdam terug kan komen. In de actualiteit, in de tegenwoordige

tijd speelt de taal de zwerf van het verdriet en zwijgen uiteindelijk open. De gedachte dat je gewonen zou zijn komt me plotseling absurd voor, onmogelijk. Het bestaat toch niet dat je, je voorop, verworpen bent voort, we elkaar nog eens, maar de aanpakken, voordat we ons vreemde ontmoeting opnieuw winderen hebben gesien, ons er over hebben kunnen verhalen en er misschien samen om lachen? Maar helaas, dat bestaat. Hoeveel van Dantzig moet een omstandig stilist is en er niet altijd in slaagt het perspectief van een twaalfjarige te geven, maar het is voor een verloren soldaat toch een indrukwekkend boek. Op iedere bladzijde is het beklemmende van Jeroen's gevoelens voelbaar, zoals de Van Dantzig daar in zijn beschrijvingen op haart. Ook de verhouding met de vader, die ook uit de daal, en de daardoor loskomende, tegenwoordige gevoelens wordt bewonderd. Het is een boek, dat het is opgevoerd van Dantzig's drama met literaire middelen vormt weten te geven, maar of hij meer als schrijver dan als boek wilt me te veellicht. Niet dat dat per se moet. Voor een verloren soldaat is door zijn intensiteit en verborgen verdriet moeilijk overtreft.

N²² Was bleibt von der sexuellen Revolution?

15 Wandel und Konstanz im Verhalten der jungen Generation

Als 1948 und 1953 Alfred Kinsey und seine Mitarbeiter ihre Untersuchungen über das Sexualverhalten wesser Amerikanerinnen und Amerikaner veröffentlichten, traf ihre neue, rationale und etwas kühl wirkende Betrachtungsweise auf heftigste Zustimmung und empörte Ablehnung. Kinseys Berichte stießen am Anfang eines Zeitalters, in welchem sich die biologischen und sozialen Bedingungen der Sexualverhältnisse rasch und grundlich veränderten haben. In den sechziger Jahren kamen die ersten Ovulationshemmer („Antibabypillen“) auf den Markt. In den sebziger Jahren wurde vehement über Recht und Unrecht des Schwangerschaftsabbruchs diskutiert, und heute hat sich eine gefährliche und bisher unbekannte Krankheit als Geschlechtskrankheit entpuppt und viele Denken und Handeln in diesem Bereich möglicherweise beeinflussen.

Vergleich zweier Studentengenerationen

Kinseys Befragungen haben viele ähnliche Untersuchungen nach sich gezogen. Die Hamburger Sexualforschung, die unter der Leitung von Knapp 1966 in einer repräsentativen Stichprobe Studenten und Studentinnen aller deutschen Universitäten mit Hilfe eines zugehörigen Fragebogens über ihr Sexualverhalten. Knapp 60 Prozent (etwa 3700 Personen) antworteten. Derselbe, etwas erweiterte und modifizierte, aber im Kern wurde 1981 erneut an eine repräsentative Auswahl deutscher Studierender geschickt. Von diesen haben ihn 37 Personen (1922 Personen) zurückgesandt, eine im Zeitalter des Datenschutzes und des Misstrauens gegen Datensammlungen erstaunlich grosse Zahl. Diese Replikation ermöglicht einen Vergleich der Aussagen von zwei durch 15 Jahre getrennten Studentengenerationen über ihr Sexualverhalten. Die Resultate der Untersuchung von Ulrich Clement liegen nun in Buchform vor.

Fragen der Repräsentativität

Die Stichprobe der achtziger Jahre ist nicht gleich zusammengesetzt wie die der sechziger Jahre. Sie enthält fast doppelt so viele Frauen (41 Prozent); die Studenten sind im Median rund ein Jahr älter; unter ihnen hat es mehr Verheiratete und mehr Absolventen des zweiten Bildungsweges. Die Studenten der achtziger Jahre entstammen häufiger einem nichtakademischen Elternhaus, sie sind häufiger katholisch oder konfessionlos. Sie wohnen nur noch selten in Internatsie oder bei

ihren Eltern, sondern eher in einer Wohngemeinschaft oder zusammen mit einem Partner. Der Anteil derjenigen, welche finanziell von den Eltern unabhängig sind, hat zugenommen.

Ob und in welchem Ausmass sich jeweils unter den Antworten und den „Verweigerern“ 1966 und 1981 Personen mit bestimmten Verhalten gehäuft haben, lässt sich nicht feststellen. Um dem Einwand zu begegnen, die Suchproben seien nicht repräsentativ, hat der Autor Veränderungen, welche bei ihrem Vergleich schienen, jeweils an homogenen Untergruppen (z.B. gleicher sozialer und geographischer Herkunft, gleicher Konfession usw.) verglichen. Der Wandel im Verhalten hat sich an diesen Untergruppen jeweils bestätigt: er geht alle an.

Repräsentationen Studenten die jüngere Gesamtbevölkerung? Es gibt einige vergleichbare Arbeiten, welche mit demselben Messinstrument verschiedene Generationen von Studenten, aber auch von andern Jugendlichen und „normalen“ Erwachsenen untersucht haben. Sie stellen übereinstimmend fest, Das Alter, in welchem die ersten sexuellen Erfahrungen gemacht werden, sinkt, die Doppelimmoral, welche Frauen und Männern unterschiedliche Vorschriften gibt, schwindet, vorbehaltlicher Verkehr wird zunehmend akzeptiert. Der Einfluss der sozialen und geographischen Herkunft und der religiösen Bindungen auf das Sexualverhalten nimmt ab. Städter und Landbewohner, Arbeiter und

Angestellte, Katholiken und Protestanten werden einander auch in diesem Bereich ähnlicher. Es entwickelt sich sozusagen eine sexuelle Monokultur.

Frühere Erfahrungen

Mit dem Eintritt in die Pubertät entdecken Knaben und Mädchen die ersten Aktivitäten im eigenen Körper. Der Anteil der Männer, welche angeben, in einem bestimmten Alter entsprechende Erfahrungen gemacht zu haben, stieg von 1966 bis 1981, die entsprechenden Zahlen für den Alter von 18 Jahren blieb er in der Generation von 1981 bei etwa 90 Prozent konstant, wobei die Veränderungen seit 1966 gering sind. Bei den Frauen dagegen sank der Anteil derjenigen, welche entsprechende Erfahrungen gemacht haben – oder welche bereit waren, sie mitzuteilen –, um über einen Drittel zugenommen. Aber der Anteil derjenigen, welche entsprechende Erfahrungen gemacht haben, stieg auch wie bei den Männern. (Die Überschneidung der Kurven zeigt, dass beide Generationen ihr wirkliches Verhalten dargestellt haben.)

Trotz einer gewissen Angleichung der Geschlechter hat sich aber ein Unterschied über die Jahre eher verstärkt: Zwar haben mehr weibliche Jugendliche die Selbstbefriedigung entdeckt, aber nach wie vor liegt sie bei ihnen in diesen Verhalten mit geringer Häufigkeit pro Monat vor als bei den männlichen. Erstaunlich ist auch die Entwicklung, dass die Kompetenzfunktion der Selbstbefriedigung seit 1966 verschwunden ist: diese tritt unabhängig vom Zivilstand und von der Häufigkeit des Verkehrs mit einem Partner auf. Sie ist zu einer eigenständigen Form sexueller Aktivität geworden. Entsprechend ist auch der Anteil der Männer und Frauen, welche sie für ethisch verwerflich halten, praktisch auf Null gesunken.

Ganz massiv verändert hat sich ebenfalls der Anteil der Befragten, welche Erfahrungen mit Geschlechtsverkehr gegeben. Seit 1961 ist er bei den Männern von 65 auf 81 Prozent; bei den Frauen von 56 auf 91 Prozent gestiegen. Die erste Erfahrung findet viel früher statt, und ein weitaus grösserer Teil hat zur Zeit der Befragung häufige und regelmäßige sexuelle Kontakte. Bei Männern und Frauen hat die Anzahl der Partner etwas zugenommen. Das „Verheiratenprivileg“, welches 1966 noch bestand, ist verschwunden. Verheiratete und Ledige geben die gleiche monatliche Häufigkeit des Geschlechtsverkehrs an. Die Verantwortung für die Annäherung ist weitgehend an die Frau übergegangen, und sichere Verhütungsmittel haben die unsicheren (Bestimmen der fruchtbaren Tage) praktisch vollständig ersetzt.

Kaum Zunahme exklusiver Homosexualität

Bei der ersten Befragung hatten 20 Prozent der Männer mindestens eine homosexuelle Erfahrung gemacht. 1981 waren es 25 Prozent. Bei den Frauen lautet die entsprechende Zahlen 5 und 18 Prozent. Auch in diesem Bereich hat sich der Geschlechtsunterschied im Verhalten ausgedehnt. Die meisten homosexuellen Kontakte finden in der Pubertät statt, nimmt der Anteil derjenigen, welche sich mindestens einmal homosexuell betätigt haben, nicht mehr wesentlich zu. Was sich aber im Kontext aller Veränderungen, was wird diese nach Standpunkt als Liberalisierung, Emanzipation oder wachsende Sittenlosigkeit bezeichnen – nicht verändern hat, ist der Anteil der Männer und Frauen, welche sich als ausschliesslich homosexuell in ihrem Verhalten bezeichnen haben. 1966 und 1981 waren es jeweils zwei Prozent der Männer und null beziehungsweise ein Prozent der Frauen.

